

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Kunnskap om privatøkonomi blant ungdom. Endringer over tid?

Krisztina Gyüre og Markus Lynum

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

SIFO-RAPPORT 6-2025

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – storbyuniversitetet

Postboks 4 St. Olavs plass

0130 Oslo

sifo@oslomet.no

www.oslomet.no/om/sifo

Forsidefoto: Mizianitka/Pixabay

SIFO utgir:

Rapporter som er kvalitetssikret og godkjent av SIFO ved instituttdirektør/forskningsleder

Notater som er godkjent av prosjektleder

Tittel: Kunnskap om privatøkonomi blant ungdom. Endringer over tid?

Forfatter(e): Krisztina Gyüre og Markus Lynum

Antall sider: 44

Dato: August 2025

SIFO-rapport: 6-2025

ISBN: 978-82-7063-584-9

Prosjektnummer: 203450

Finansiert av: Kredinorstiftelsen

Sammendrag:

Denne rapporten utgjør andre runde i en ungdomsundersøkelse som SIFO startet i 2024. Den tar for seg hvor mye ungdom mellom 18 og 20 år vet om privatøkonomi, og hvordan de bruker denne kunnskapen til å mestre sin økonomiske hverdag og oppnå økonomisk trygghet. Resultatene viser at kunnskapsnivået i privatøkonomi er middels blant norsk ungdom. Samtidig har mange unge forholdsvis god evne til å håndtere egen økonomi. Gjeld, særlig større beløp, er lite utbredt i denne aldersgruppen. Resultatene i stor grad samsvarer med funnene fra 2024. Undersøkelsen peker også på at skoleundervisning i privatøkonomi kan ha positiv betydning for ungdommens økonomiske kunnskap, dugelighet og trygghet. Videregående opplæring har potensial til å spille en viktig rolle i å styrke ungdommens økonomiske kompetanse, men skolens rolle som læringsarena bør styrkes ytterligere.

Nøkkelord:

Ungdom, økonomisk kunnskap, økonomisk dugelighet, økonomisk trygghet, videregående opplæring

Forord

Forbruksforskningsinstituttet SIFO og forfatterne vil takke Kreditorstiftelsen for muligheten til å gjennomføre dette spennende prosjektet. Vi takker også Verian for gode innspill til utformingen av spørreskjemaet og for den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen.

En særlig takk rettes til ungdommer som tok seg tid til å delta i spørreundersøkelsen.

Vi vil også rette en spesiell takk til seniorforsker Christian Poppe for verdifulle kommentarer og innspill til hele rapporten. Kvalitetssikringen av rapporten er utført av forskningsleder Silje E. Skuland, som vi takker for grundig og viktig arbeid.

Oslo, august 2025

Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Figurer	5
Tabeller	5
Sammendrag	6
1 Introduksjon	7
2 Teoretisk bakteppe.....	9
2.1 Økonomisk kunnskap	9
2.2 Økonomisk dugelighet	10
2.3 Økonomisk trygghet.....	10
2.4 Sammenhengen mellom økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet	11
3 Data og metode.....	12
3.1 Spørreundersøkelse	12
3.2 Metode	12
3.3 Etske overveielser	13
4 Økonomisk kunnskap	14
4.1 Hvor mye kan ungdom om privatøkonomi?	14
4.2 Hva er de viktigste kildene til læring om privatøkonomi?	17
4.2.1 Hva lærer ungdom om privatøkonomi på skolen?.....	19
4.3 Hva kjennetegner ungdom med mye og lite kunnskap om privatøkonomi?	20
4.4 Oppsummering	21
5 Økonomisk dugelighet.....	22
5.1 Å omsette kunnskap til handling	23
5.2 Oppsummering	25
6 Økonomisk trygghet	26
6.1 Hvor mange har gjeld og hvem kan ungdom få hjelp fra?	26
6.2 Hva kjennetegner ungdommer med gjeld?	28
6.3 Økonomisk bekymring for fremtida	29
6.4 Oppsummering	30

7 Hvilken betydning har videregående skole for økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet?	31
7.1 Hva kjennetegner ungdommer som ikke har fullført videregående opplæring?	31
7.2 Økonomisk kunnskap og ikke fullført videregående opplæring	32
7.2.1 Kunnskapskilder om privatøkonomi og ikke fullført videregående opplæring	32
7.3 Økonomisk dugelighet og ikke fullført videregående utdanning	35
7.4 Økonomisk trygghet og ikke fullført videregående opplæring	36
7.5 Oppsummering	37
8 Hovedfunn og anbefalinger	39
8.1 Hovedfunn	39
8.2 Anbefalinger	41
Referanser	42
Vedlegg 1 Invitasjon og spørreskjema	45
Vedlegg 2 Datainnsamling og utvalg	56
Vedlegg 3 Operasjonaliseringer	76
Vedlegg 4 Logistisk regresjon for økonomisk kunnskap	81
Vedlegg 5 Planlegging	82
Vedlegg 6 Sparing	83
Vedlegg 7 Forbruk	84
Vedlegg 8 Logistisk regresjon for økonomisk trygghet	85

Figurer

Figur 4.1.1 Egenvurdert økonomisk kunnskap blant ungdom i ulike grupper. Gjennomsnittsskår på en skala 1-5. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)	14
Figur 4.1.2 Økonomisk kunnskap blant ungdom i ulike grupper. Gjennomsnittsskår på kunnskapsquiz på en skala 0-10. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)	15
Figur 4.1.3 Andelen ungdom med riktig svar på kunnskapsquizen. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025).....	16
Figur 4.2.1. Hvor mye har ungdom lært om privatøkonomi av ulike kunnskapskanaler. Gjennomsnitt. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025).....	17
Figur 4.2.2 Har du hatt undervisning om privatøkonomi på skolen? Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år, som har fullført vgs eller går nå. N=2148 (2024), N=1837 (2025)	18
Figur 4.2.3 I hvilke(t) fag har ungdom lært om privatøkonomi. Flere svar mulig. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år som har fullført vgs eller går nå og har fått undervisning i privatøkonomi. N=699 (2024), N=734 (2025).....	18
Figur 4.2.4 Hvor mange har hatt eksterne foredragsholdere på skolen. Flere svar mulig. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år, som har fullført vgs eller går nå. N=2148 (2024), N=1837 (2025).....	19
Figur 4.2.5 Ungdom som har du lært om ulike privatøkonomiske temaer på skolen. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år, som har fullført vgs eller går nå. N=2148(2024), N=1837(2025).....	20
Figur 4.3.1 Koeffisientestimer for egenvurdert kunnskap i 2024 og 2025. Odds ratios. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025).....	21
Figur 6.1.1 Hvor mange har gjeld og kan få økonomisk hjelp. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. Norge N=2221 (2024), N=1969 (2025)	27
Figur 6.2.1 Koeffisientestimer for å ha gjeld i 2024 og 2025. Odds ratios. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025).....	28

Tabeller

Tabell 5.1.1 Dugelighet innenfor lån, sparing, forbruk etter evne og planlegging. Prosent. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)	24
Tabell 7.1.1 Sentrale kjennetegn ved ungdom etter fullføringsstatus. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)	32
Tabell 7.2.1 Økonomisk kunnskap etter fullføringsstatus. Gjennomsnitt. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025).....	32
Tabell 7.2.2 Hvor mye har du lært om privatøkonomi av disse i snitt? Gjennomsnitt på en skala 1-5. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025).....	33
Tabell 7.2.3 Har du lært noe om dette hjemme? Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)	34
Tabell 7.3.1 Dugelighetsskår etter fullføringsstatus. Gjennomsnittlig indekspoeng. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)	35
Tabell 7.4.1 Økonomisk trygghet etter fullføringsstatus. Prosent og gjennomsnitt. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025).....	36

Sammendrag

Denne rapporten utgjør andre runde i en ungdomsundersøkelse som SIFO startet i 2024. Den tar for seg hvor mye ungdom mellom 18 og 20 år vet om privatøkonomi, og hvordan de bruker denne kunnskapen til å mestre sin økonomiske hverdag og oppnå økonomisk trygghet. Resultatene viser at kunnskapsnivået i privatøkonomi er middels blant norsk ungdom. Samtidig har mange unge forholdsvis god evne til å håndtere egen økonomi. Gjeld, særlig større beløp, er lite utbredt i denne aldersgruppen. Resultatene i stor grad samsvarer med funnene fra 2024. Undersøkelsen peker også på at skoleundervisning i privatøkonomi kan ha positiv betydning for ungdommens økonomiske kunnskap, dugelighet og trygghet. Videregående opplæring har potensial til å spille en viktig rolle i å styrke ungdommens økonomiske kompetanse, men skolens rolle som læringsarena bør styrkes ytterligere.

1 Introduksjon

Ungdom mellom 18 og 20 år befinner seg på terskelen til voksenlivet og møter en rekke muligheter og utfordringer knyttet til livssituasjonen sin. Mange går fortsatt på videregående skole, mens andre har fullført og står foran store endringer, som å flytte hjemmefra og etablere seg på egen hånd. Overgangen til voksenlivet er derfor kanskje den viktigste perioden for å lære om privatøkonomi (Bakkeli, 2020). Samtidig opplever mange ungdommer at de ikke har tilstrekkelig kunnskap om privatøkonomi, og at skolen i liten grad svarer på deres kunnskapsbehov på dette området (Lia, 2025, 18.april).

Ifølge Norsk Gjeldsinformasjon har forbrukslån blant unge hatt en jevn økning de siste årene (Opsal, 2024). Samtidig viser forskning at betalingsproblemer toppe seg rundt 23-årsalderen (Hiilamo & Hermansen, 2025), kort tid etter at mange har avsluttet videregående og trer inn i voksenlivet. Økonomiske valg tatt tidlig i livet, som bruk av forbrukslån, kan få langvarige konsekvenser og begrense ens økonomiske handlingsrommet senere i livet. En nyere undersøkelse fra NHO viser også at mange unge er bekymret for egen økonomiske fremtid, og at denne bekymringen er økende over tid (NHO, 2024). Både betalingsproblemer og fremtidsbekymringer kan ha sammenheng med manglende kunnskap om hvordan man skal håndtere egen økonomi.

Den positive betydningen av skoleundervisning for elevenes økonomiske kunnskap er godt dokumentert (Iterbeke et al., 2020; Kaiser & Menkhoff, 2020; Lusardi & Mitchell, 2014; Lusardi et al., 2010; Miller et al., 2015; Silinskas et al., 2021). For å styrke den økonomiske kunnskapen i befolkningen så tidlig som mulig, har derfor mange OECD-land innført privatøkonomi i skoleundervisningen (OECD, 2005). Skolen har en unik mulighet til å nå alle barn og unge, uavhengig av familiebakgrunn, og på et tidspunkt i livet hvor de ennå ikke står overfor store økonomiske beslutninger. I Norge – som i de øvrige nordiske landene – ble forbruk og privatøkonomi inkludert som en del av det tverrfaglige emnet *folkehelse og livsmestring*. Valget om å integrere dette tverrfaglig, fremfor å etablere et eget fag, ble gjort for å gjenspeile et stadig mer komplekst samfunn (Nordisk ministerråd, 2010), og for å sikre at privatøkonomi ses i sammenheng med andre områder som har en betydning for mestring av eget liv, så som helse og mediebruk.

Samtidig viser tidligere forskning (Iterbeke et al., 2020; Kaiser & Menkhoff, 2020; Miller et al., 2015) at betydningen av skoleundervisning for faktisk økonomiske beslutninger er begrenset. En mulig forklaring på dette er at elever sjelden står overfor reelle og betydningsfulle økonomiske beslutninger i den livsfasen de befinner seg i (Kaiser & Menkhoff, 2020)

Ifølge SIFOs ungdomsundersøkelse fra 2024 (Gyure & Lynum, 2024) ligger den økonomiske kunnskapen blant norske ungdommer i alderen 18 til 20 år på et middels nivå. Mange elever oppgir at de ikke får undervisning i privatøkonomi. Undersøkelsen viser også at ungdom i stor grad lærer om privatøkonomi hjemme, mens skolens rolle fremstår som begrenset. Dette bidrar til sosial reproduksjon av økonomisk kunnskap, ettersom familiens ressurser i stor grad påvirker hvor mye unge lærer om privatøkonomi fra foreldre. Generelt viser norsk ungdom gode sparevaner og unngår i stor grad å ta opp lån. Samtidig rapporterer mange at de har utfordringer med å planlegge og tilpasse forbruket til egen økonomi. Særlig bekymringsfullt er det at én av ti unge oppgir at de ikke har noen de kan be om økonomisk hjelp ved behov

I årets ungdomsundersøkelse viderefører vi analysen av tre sentrale utfall fra 2024: økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet blant ungdom i alderen 18 til 20 år. Rapporten fungerer som et kunnskapsbarometer og måler utviklingen på disse områdene i 2025. Nytt i årets undersøkelse er at vi undersøker betydningen av økonomiundervisning på videregående nivå, ved å sammenligne

økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet blant ungdom som har fullført videregående, med dem som ikke har gjort det eller går på videregående på undersøkelsestidspunktet.

Denne studien trekker veksler på en ungdomsundersøkelsen (Gyure & Lynum, 2024) som SIFO gjennomførte blant norsk ungdom i 2024. Formålet er å undersøke om det har skjedd endringer i ungdommens økonomiske kunnskap, dugelighet og trygghet fra 2024 til 2025. Rapporten tar utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. Hvor mye kan ungdom i slutten av tenårene om privatøkonomi? Hva er de viktigste kildene til læring om privatøkonomi for ungdom?
2. I hvilken grad klarer ungdom å omsette kunnskap om privatøkonomi i hverdagen?
3. Hvordan er økonomisk trygghet blant ungdom?
4. Hvilken betydning har fullført videregående opplæring for økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet?

Vi undersøker problemstilling 1, 2, 3 og 4 i henholdsvis kapittel 4,5,6 og 7.

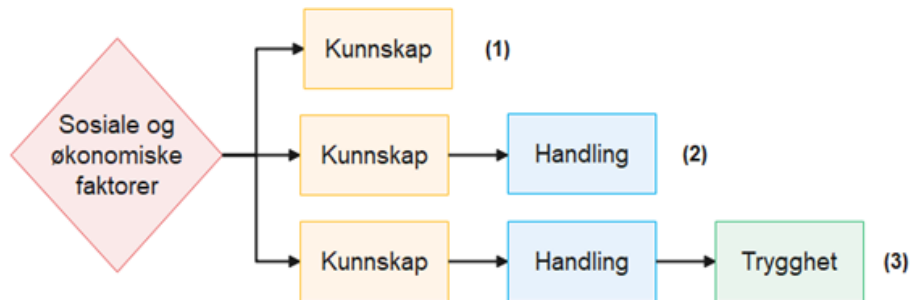
Parallelt med ungdomsundersøkelsen har vi gjennomført en studie blant lærere som underviser i privatøkonomi i videregående opplæring. Denne omtales som SIFOs lærerundersøkelse (Gyüre & Lynum, 2025). Formålet var å kartlegge hvordan undervisningen i privatøkonomi tilrettelegges i videregående skole, samt å identifisere utfordringer knyttet til undervisningen.

Uttrykkene privatøkonomi og personlig økonomi brukes ofte synonymt. I spørreskjemaundersøkelsen og denne rapporten har vi valgt å bruke uttrykket privatøkonomi. Dette valget skyldes at privatøkonomi også omfatter hele husholdningens økonomi, og brukes ofte når man snakker om økonomi på et bredere plan enn bare én persons økonomiske situasjon. Med privatøkonomi mener vi økonomiske forhold som handler om inntekter, utgifter, lån, sparing og investering.

Denne rapporten presenterer resultatene fra prosjektet *Kunnskap om privatøkonomi blant ungdom i videregående utdanning*, som er finansiert av Kreditorstiftelsen.

2 Teoretisk bakteppe

I både Norge og internasjonalt foregår forskningen på økonomisk kunnskap hovedsakelig innenfor tre fagtradisjoner, som har ulike perspektiver på hvilken betydning kunnskap har for individets økonomiske situasjon. *Figur 2.1* illustrerer disse tre fagtradisjonene: (1) økonomisk kunnskap, (2) økonomisk dugelighet og (3) økonomisk trygghet.

Kilde: Poppe og Tufte (2022)

Figur 2.1. Tre fagtradisjoner: (1) økonomisk kunnskap (eng. *financial literacy*), (2) økonomisk dugelighet (eng. *financial capability*) og (3) økonomisk trygghet (eng. *financial wellbeing*)

2.1 Økonomisk kunnskap

Den første fagtradisjonen legger til grunn at økonomisk kunnskap, på engelsk *financial literacy*, er mest avgjørende for ens økonomiske situasjon. Grunntanken er at evnen til å håndtere penger på en effektiv måte forutsetter et solid kunnskapsgrunnlag.

I den internasjonale og den norske litteraturen finnes det en rekke ulike tilnærminger til begrepet *financial literacy*. Noen vektlegger kjennskap til grunnleggende økonomiske konsepter og begreper (Lusardi et al., 2010), andre fremhever evnen til å anvende denne kunnskapen i praksis, for eksempel i beslutninger om sparing, lån og investering (Lusardi & Mitchell, 2014).

Remund (2010) argumenterer for en mer helhetlig forståelse av økonomisk kunnskap, som tar høyde for kompleksiteten i dagens økonomiske landskap. Ifølge denne tilnærmingen handler økonomisk kunnskap ikke bare om å forstå sentrale økonomiske konsepter, men også om evnen til å ta både kortsiktige og langsiktige økonomiske beslutninger, og å tilpasse seg livshendelser og endrede økonomiske forhold.

Økonomisk kunnskap er med andre ord et sammensatt fenomen som omfatter flere områder og kan måles på ulike måter. Det er ikke tilstrekkelig å vurdere hvor mye kunnskap en person har – det er også viktig å se på hvilke områder kunnskapen gjelder. Folk kan ha mye kunnskap om ett område, og lite om et annet. For eksempel identifiserer Remund (2010) fire kunnskapsområder som inngår i økonomisk kunnskap: budsjettering, sparing, lån og investering. Andre studier inkluderer også kjennskap til forbrukerrettigheter og pensjonssparing.

Videre peker flere studier (Asaad, 2015; Lusardi & Mitchell, 2014) på at økonomisk kunnskap består av to komponenter: egenvurdert økonomisk kunnskap og faktisk kunnskap om økonomi. Det er viktig å skille mellom disse, da det ofte er en diskrepans mellom hva folk tror de kan, og hva de faktisk kan. En person med høy egenvurdert kunnskap kan ha lav faktisk kunnskap – og omvendt. Denne diskrepansen kan ha betydning for hvordan man forvalter egne penger.

I denne rapporten defineres økonomisk kunnskap som kjennskap til og forståelse av grunnleggende økonomiske begreper som investering, renter og inflasjon. For å fange kompleksiteten i begrepet, benytter vi både subjektive og objektive mål, og spørreskjemaet dekker fire kunnskapsområder.

2.2 Økonomisk dugelighet

Den første fagtradisjonen bygger på en antagelse om at tilstrekkelig kunnskap vil føre til fornuftige økonomiske beslutninger. Omvendt antas det at når folk ikke handler økonomisk rasjonelt, skyldes det enten mangel på informasjon eller manglende evne til å forstå og bruke den (García, 2013).

I kontrast til dette retter den andre fagtradisjonen oppmerksomheten mot økonomisk dugelighet, som handler om individets evne til å omsette kunnskap i praktiske økonomiske handlinger. Økonomiske handlingsvalg kan være knyttet til forbruk, lån, sparing, budsjettering, oversikt over pengebruk, og produktvalg (Kempson & Poppe, 2018). Ifølge Luukkanen og Uusitalo (2019) er økonomisk dugelighet en nøkkelkompetanse som bør utvikles og styrkes gjennom hele livet.

Med fremveksten av atferdsøkonomi som teoretisk perspektiv har fokuset i økende grad flyttet seg fra det folk vet, til det de gjør med kunnskapen de har. Man kan ha mye kunnskap, men likevel handle mot bedre viten (Netemeyer et al., 2017; Willis, 2008). Det er tydelig at flere faktorer enn kunnskap påvirker økonomiske beslutninger, som [preferanser](#), [holdninger](#), sosiale normer, institusjonelle forhold og kultur (Atkinson & Messy, 2011).

Atferdsøkonomer har særlig fremhevet psykologiske faktorer som sentrale drivere for våre handlinger. Disse faktorene kan være så dyptliggende at de kan redusere og til og med oppheve betydningen av økonomisk kunnskap (García, 2013). Det er også vist at psykologiske faktorer kan undergrave tilgjengelig informasjon, noe som kan føre til systematiske kognitive skjevheter og irrasjonell atferd i strid med aktørenes kunnskap (Willis, 2008; Yoong, 2011). Studier innenfor denne fagtradisjonen er mest opptatt av sammenhengen mellom kunnskap og handling, og hvordan personlighetstrekk og andre psykologiske forhold kan styrke eller svekke denne sammenhengen.

2.3 Økonomisk trygghet

Den tredje fagtradisjonen går et skritt videre ved å rette fokuset mot hvordan økonomisk kunnskap og dugelige handlingsvalg kan bidra til økonomisk trygghet. Vår studie befinner seg i denne fagtradisjonen. I internasjonale og norske analyser forstås økonomisk trygghet som evnen til å håndtere økonomiske forpliktelser i nåtiden og opprettholder en bærekraftig økonomi for fremtida (Kempson & Poppe, 2018; Netemeyer et al., 2017; Poppe & Kempson, 2023).

Et grunnleggende premiss i denne fagtradisjonen er at verken økonomisk kunnskap eller fornuftige økonomiske handlinger er noen garanti for suksess. Selv om man tar alle de 'riktige' valgene, kan man likevel komme skjevt ut. Derfor er det lite hensiktsmessig å fokusere utelukkende på kunnskap og handlinger uten samtidig å ta høyde for at utfallet kan variere. Økonomisk trygghet påvirkes også av samfunnsmessige forhold utenfor individets kontroll. Derfor er det nødvendig å skille analytisk mellom kunnskap, handlinger og resultatene av disse handlingene (Kempson et al., 2017).

Økonomisk trygghet handler ikke bare om evnen til å overholde økonomiske forpliktelser i nåtida og i fremtiden. Økonomisk trygghet og mangel på den, kan ha store ringvirkninger for generell trivsel og velvære (Netemeyer et al., 2017). Det er for eksempel en klar sammenheng mellom usikret gjeld og redusert livskvalitet, psykiske helseplager og psykiske lidelser blant ungdom (Høie, 2024).

2.4 Sammenhengen mellom økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet

Felles for disse tre fagtradisjonene er en oppfatning av at økonomisk kunnskap har en faktakomponent og en ferdighetskomponent, og at økonomisk kunnskap kan tilegnes gjennom læring og praktisk erfaring. Det er også enighet om at økonomisk kunnskap er en ressurs som varierer med sosioøkonomiske faktorer som kjønn, inntekt, samt sosial og kulturell tilhørighet (Poppe & Tufte, 2022).

Det som skiller tradisjonene fra hverandre er hvordan de vurderer kunnskapens status. Overgangen fra økonomisk kunnskap, via økonomisk atferd til økonomisk trygghet reflekterer en teoretisk utvikling: Økonomisk kunnskap går fra å være avhengig variabel og et mål i seg selv, til å bli uavhengig variabel, det vil si én av flere faktorer som påvirker handlingsvalg og graden av økonomisk trygghet (Poppe & Tufte, 2022).

3 Data og metode

Denne studien er en ny runde av ungdomsundersøkelsen vi gjennomførte i 2024. For å kunne sammenligne resultatene fra de to undersøkelsene, har vi benyttet to representative utvalg av ungdom mellom 18 og 20 år som ble trukket ut henholdsvis i 2024 og 2025. Undersøkelsene består med andre ord av to ulike utvalg av ungdom.

3.1 Spørreundersøkelse

Målgruppen for spørreundersøkelsen er ungdom i alderen 18 til 20 år, som enten er elever i videregående skole eller har avsluttet videregående utdanning av ulike grunner. Spørreskjemaet ble sendt ut i slutten av april 2025 for å unngå frafall som følge av eksamensforberedelser og heldagsprøver. Datainnsamlingen ble avsluttet i juni 2025.

Ungdom i målgruppen kan være utfordrende å nå, og vi gjennomførte derfor flere tiltak for å øke interessen for undersøkelsen som viste seg å fungere godt i 2024. Vi appellerte til ungdommens egen interesse i å lære mer om egen økonomi. I tillegg la vi til 10 spørsmål om privatøkonomi på slutten av spørreskjemaet og kalte dem en 'kunnskapsquiz'. Som belønning trakk vi ut 20 gavekort på 500 kroner blant deltakerne. Invitasjonen til undersøkelsen og selve spørreskjemaet er vedlagt som *vedlegg 1*.

Verian hadde ansvar for innsamlingen av de kvantitative dataene. Datainnsamlingen ble gjennomført via mobiltelefon, der Verian sendte en lenke til spørreskjemaet til et utvalg hentet fra Folkeregisteret. For å unngå metodologiske utfordringer knyttet til gjentatte undersøkelser, sørget vi for at utvalget i 2025 ikke overlappet med utvalget fra 2024. Undersøkelsen ble gjennomført i samsvar med EUs personvernforordning (GDPR), og SIFO mottok anonymiserte data fra Verian.

I forbindelse med spørreundersøkelsen i 2024 oppsto det utfordringer med å sikre et representativt utvalg, særlig med hensyn til utdanningsnivå. Blant respondentene var det relativt få som ikke har gått, eller ikke har fullført videregående. Dette skyldes at de er en vanskelig gruppe å nå.

For å bedre representativiteten i utvalget og nå flere som ikke har fullført videregående opplæring, testet vi ut tilleggsrekruttering via Snapchat. Denne rekrutteringsstrategien bidro til at flere med uten fullført videregående utdanning deltok i undersøkelsen (For andelene se kapittel 7). I tillegg benyttet vi vekting for å korrigere skjevheter i utvalget med hensyn til kjønn, alder, bosted og utdanningsnivå. En detaljert beskrivelse av datainnsamlingen og utvalgets sammensetning finnes i *vedlegg 2*.

3.2 Metode

For å teste om det har skjedd endringer mellom 2024 og 2025 som er statistisk signifikante, benytter vi ulike metoder, herunder kjiqvadratter, uavhengige t-tester, variansanalyser og regresjonsanalyser. Regresjonsanalyse er velegnet for å undersøke om to variabler henger sammen, kontrollert for andre variabler. Vi bruker såkalte multivariate regresjonsanalyser som betyr at vi inkluderer flere (enn to) variabler i analysene. For å gjøre resultatene fra utvalgene representativ for ungdommen i Norge vektet resultatene etter kjønn, alder, bosted og i henhold til utdanningsnivå. Vi anvender lineær regresjon der utfallet er kontinuerlig, og logistisk regresjon der utfallet er dikotomt. I de logistiske regresjonsmodellene rapporterer vi odds ratios, som er et

uttrykk for sjansen for at ungdom har lav eller høy økonomisk kunnskap, eller sjansen for at de har gjeld.

Korrelasjonsanalyse brukes for å måle og beskrive styrken og retningen av sammenhengen mellom to kontinuerlige variabler. I denne rapporten bruker vi korrelasjonsanalyse for å undersøke sammenhengen mellom subjektiv og objektiv økonomisk kunnskap.

Korrelasjonskoeffisienten R varierer fra -1 til 1. En verdi nær 1 indikerer en sterk positiv sammenheng, nær -1 indikerer en sterk negativ sammenheng, og nær 0 indikerer ingen sammenheng. I *vedlegg 3* beskriver vi hvordan vi har målt variablene i denne undersøkelsen.

3.3 Etiske overveielser

Deltakerne i spørreundersøkelsen var mellom 18 og 20 år gamle. Deres samtykke til deltakelsen ble innhentet elektronisk via spørreskjemaet.

I prosjektet Kunnskap om privatøkonomi blant ungdom i videregående utdanning bruker vi utelukkende anonymiserte data. I publikasjoner fra prosjektet vil det ikke være mulig å gjenkjenne enkeltpersoner. Forbruksforskningsinstituttet SIFO har lang erfaring i å forske på og publisere forskning om små populasjoner og sårbare samfunnsgrupper. Spørreskjemaet er utformet slik at alle kan svare uten risiko for forlegenhet, spesielt for sårbare respondenter. For eksempel har vi unngått å stille spørsmål om mental og fysisk helse.

4 Økonomisk kunnskap

Økonomisk kunnskap gir ungdom et viktig fundament for å mestre voksenlivet. I dette kapitlet undersøker vi hvor mye ungdom i slutten av tenårene vet om privatøkonomi, og om kunnskapsnivået har endret seg fra 2024 til 2025. Ungdom henter informasjon fra ulike kilder. Vi ser også på hvilke kilder som har vært viktigst for læring om privatøkonomi i 2025, og vi sammenligner resultatene med tilsvarende resultater for 2024.

4.1 Hvor mye kan ungdom om privatøkonomi?

Et sentralt spørsmål i rapporten er hvor mye ungdom i slutten av tenårene kan om privatøkonomi. Vi bruker to mål på ungdommens kunnskap: et subjektivt og et objektivt mål. Det subjektive målet viser hvordan ungdommen selv vurderer kunnskapsnivået sitt på en skala fra 1 til 5, og det objektive målet viser hvordan ungdom skårer på en quiz med ti kunnskapsspørsmål om privatøkonomi. *Tabell 4.1.1* viser ungdommens egenvurdering, mens *Tabell 4.1.2* viser resultatene fra kunnskapsquizen.

Figur 4.1.1 Egenvurdert økonomisk kunnskap blant ungdom i ulike grupper. Gjennomsnittsskår på en skala 1-5. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

Egenvurdert økonomisk kunnskap		2024	2025	Sign.
Alle		3,4	3,5	**
Alder	18	3,3	3,4	
	19	3,4	3,5	*
	20	3,4	3,5	
Kjønn	Gutter	3,6	3,6	
	Jenter	3,2	3,2	
Familiens økonomi	Dårlig	3,2	3,1	
	God	3,4	3,5	***

*** $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

I 2025 vurderer ungdom sin egen økonomiske kunnskap i gjennomsnitt 3,5 på en skala fra 1 til 5, som tilsvarer et middels nivå. Dette er en liten økning fra året før, og endringen er statistisk signifikant.

Det finnes variasjoner i egenvurdert kunnskapsnivå blant ungdommene i 2025. De eldste, 19- og 20-åringene, vurderer egen kunnskap noe høyere (3,5) enn de yngste (3,3). Gutter vurderer sin økonomiske kunnskap høyere (3,6) enn jenter (3,2). I tillegg ser vi en sammenheng mellom familiens økonomi i oppveksten og ungdommens egenvurderte kunnskapsnivå: De som hadde god økonomi hjemmet, vurderer sin egen økonomiske kunnskap høyere (3,5) enn de som hadde dårlig økonomi i oppveksten (3,1).

Vi finner noen signifikante små endringer i egenvurdert kunnskapsnivå innen disse undergruppene i 2025 sammenlignet med 2024. Blant 19-åringene er egenvurdert økonomisk kunnskap høyere i 2025 enn i 2024. Blant de som vokste opp i en familie med god råd var egenvurdert økonomisk kunnskap signifikant høyere i 2025 enn i tilsvarende gruppe i 2024. Blant dem som vokste opp i en familie med dårlig råd var det ingen endring i egenvurdert kunnskap. I tillegg ser forskjellen i økonomisk kunnskap mellom de som vokste opp med dårlig og god økonomi ut til å ha økt, fra 0,2 i 2024 til 0,4 i 2025. Denne endringen kan tyde på at forskjellene i økonomisk kunnskap mellom unge med ulik familiebakgrunn er i ferd med å øke.

Tabell 4.1.2 viser resultatene fra kunnskapsquizen, som vi bruker som et objektivt mål på økonomisk kunnskap. I 2025 er gjennomsnittlig skår 6,1 av 10 poeng, og dette resultatet er midt på treet. Dette er en liten, men statistisk signifikant økning fra året før.

Tendensene i quizskårene ligner dem vi ser i ungdommens egenvurderte kunnskapsnivå. De yngste skårer noe lavere (6,0) enn de eldre, men 19-åringene (6,2) gjør det noe bedre enn 20-åringene (6,1). Gutter skårer i snitt høyere (6,6) enn jenter (5,6). Vi ser også her en sammenheng mellom familiens økonomi i oppveksten og kunnskapsnivå: De som hadde god økonomi hjemmet, har i snitt høyere quizskår, enn de som vokste opp med dårlig råd.

Det er noen signifikante endringer fra 2024 til 2025 i disse undergruppene, og disse samsvarer med endringene i egenvurdert kunnskap. Blant 19-åringene er gjennomsnittlig skår på kunnskapsquizen signifikant høyere i 2025 enn i 2024, men forskjellen er beskjeden. Blant de som vokste opp i en familie med god råd er gjennomsnittlig kunnskapsskår signifikant høyere i 2025 enn i 2024. Disse endringene er forholdsvis små. Ungdom som vokste opp i familier med dårlig råd har i snitt høyere kunnskapsskår i 2025 enn i 2024, men denne endringen er ikke statistisk signifikant.

Figur 4.1.2 Økonomisk kunnskap blant ungdom i ulike grupper. Gjennomsnittsskår på kunnskapsquiz på en skala 0-10. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

Kunnskapsquiz				
		2024	2025	Sign.
Alle		5,9	6,1	*
Alder	18	6,0	6,0	
	19	5,8	6,2	***
	20	6,0	6,1	
Kjønn	Gutter	6,4	6,6	
	Jenter	5,6	5,6	
Familiens økonomi	Dårlig	5,4	5,7	
	God	6,0	6,2	*

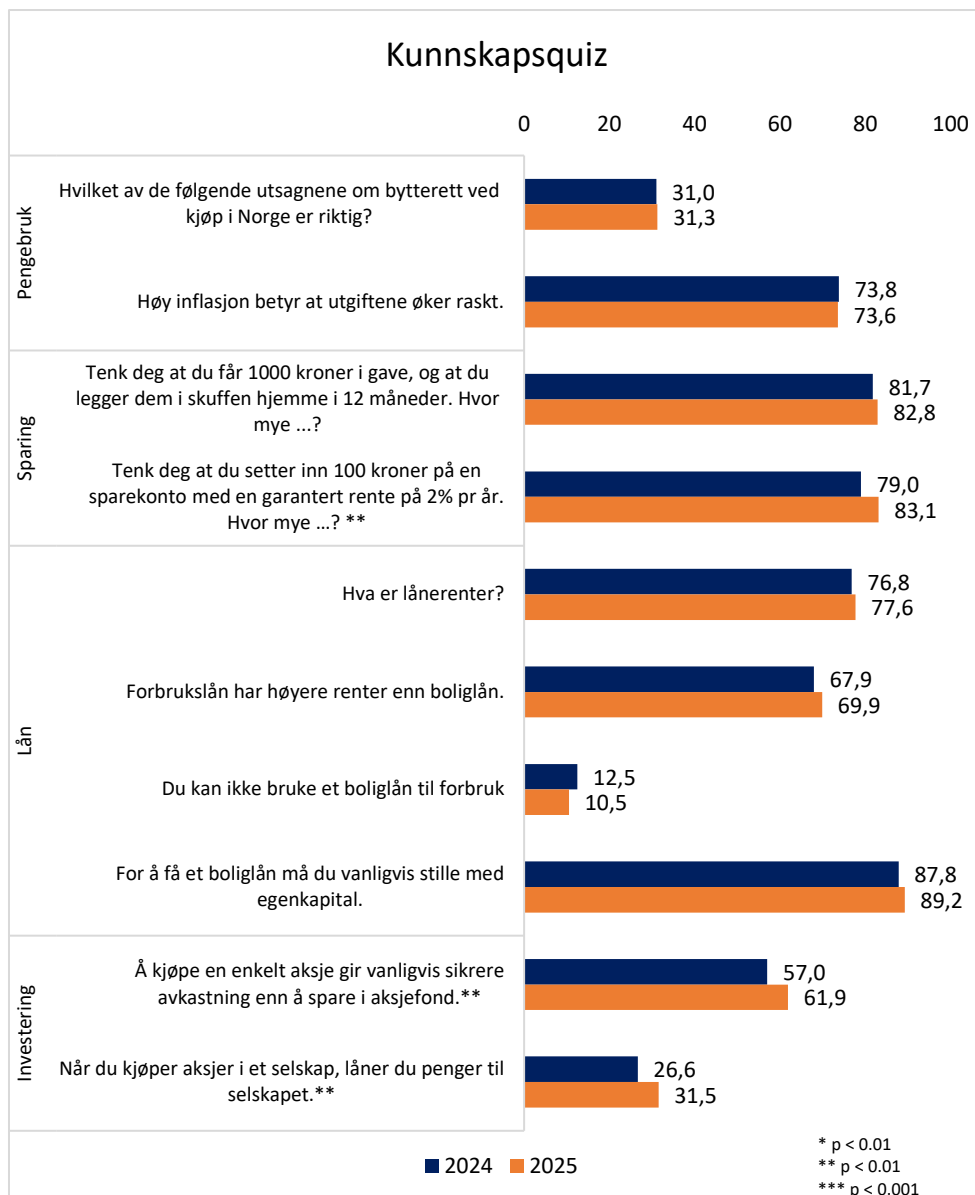
*** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05

For å kunne sammenligne ungdommenes kunnskapsnivå over tid, bruker vi i 2025 de samme spørsmålene i kunnskapsquizen som året før. Kunnskapsquizen består av ti flervalgs- og riktig-eller-galt- spørsmål som dekker fire kunnskapsområder: pengebruk, sparing, lån og investeringer. **Figur 4.1.3** viser hvor mange som har svart riktig på de enkelte spørsmålene i 2024 og 2025, gruppert etter disse kunnskapsområdene.¹

Vi ser tydelige forskjeller både mellom og innenfor kunnskapsområdene. Spørsmål om sparing og renter skiller seg positivt ut – her svarte rundt 80 prosent riktig, noe som bidrar til å løfte gjennomsnittsskåren. Spørsmål om investeringer skårer lavest og trekker snittet ned.

Det er en svak økning i andelen riktige svar på de fleste spørsmålene fra 2024 til 2025. Ett unntak er et spørsmål om boliglån: I 2024 svarte 12,5 prosent riktig at boliglån kan brukes til forbruk, mens andelen var noe lavere i 2025 (10,5 %).

¹ Svaralternativene og de riktige svarene er presentert i tabell 1 i vedlegg 3.

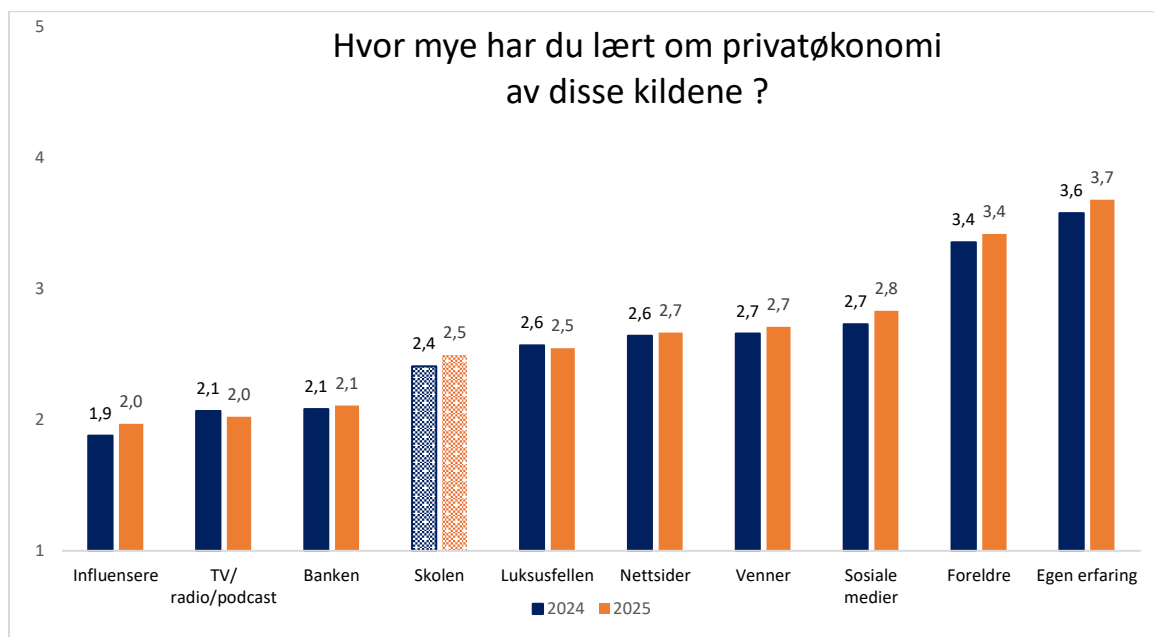
Figur 4.1.3 Andelen ungdom med riktig svar på kunnskapsquizen. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

Gjennom dette delkapitlet har vi sett at variasjonen i de to kunnskapsmålene følger et lignende mønster på tvers av ulike ungdomsgrupper. Korrelasjonskoeffisienten ($R = 0,29$) viser en positiv, moderat sammenheng mellom målene: Ungdom som vurderer seg selv som økonomisk kunnskapsrike, har også i større grad faktisk kunnskap – og motsatt. Dette tyder på at egenvurdering i noen grad kan forutsi faktisk kunnskapsnivå. For å forenkle de videre analysene i rapporten, vil vi derfor ta utgangspunkt i det subjektive målet på økonomisk kunnskap.

4.2 Hva er de viktigste kildene til læring om privatøkonomi?

Ungdom henter kunnskap om privatøkonomi fra en rekke ulike kilder. I dette underkapitlet undersøker vi hvilke kilder som er mest og minst betydningsfulle for deres læring.

Figur 4.2 viser hvor mye ungdom i gjennomsnitt oppgir å ha lært om privatøkonomi fra ti ulike kunnskapskilder. Skolen er markert med gradert fyll. Den vertikale aksene går fra 1 til 5, der 1 tilsvarer "svært lite" kunnskap og 5 "svært mye" kunnskap.

Note: Avvik i gjennomsnittene som ble rapportert i ungdomsrapporten fra 2024 skyldes en endring i variablenes koding

Figur 4.2.1. Hvor mye har ungdom lært om privatøkonomi av ulike kunnskapskanaler. Gjennomsnitt. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

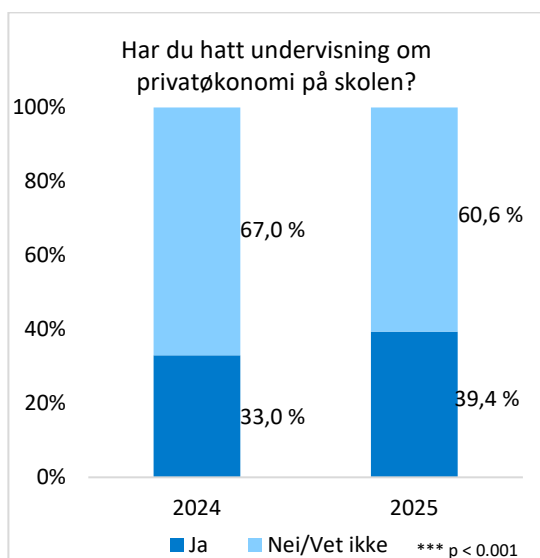
Både i 2025 og 2024 oppgir ungdom at de minst viktige kildene til kunnskap om privatøkonomi er banker, TV/radio/podcast og influensere. De viktigste kildene er derimot egen erfaring, foreldre, og sosiale medier.

Skolen og familien har potensielt svært ulik betydning for kunnskapsforskjellene blant ungdom. På den ene siden har skolen et potensial til å utjevne sosioøkonomiske forskjeller ved å gi alle elever tilgang til samme kunnskap, uavhengig av familiebakgrunn. På den andre siden kan familien bidra til å forsterke forskjeller i økonomisk kunnskap. Ungdomsundersøkelsen fra 2024 (Gyure & Lynum, 2024) viser at ungdom fra familier med god råd i større grad oppgir å lære om privatøkonomi hjemme enn ungdom fra familier med dårlig råd. Dette peker i retning av en sosial reproduksjon av økonomisk kunnskap.

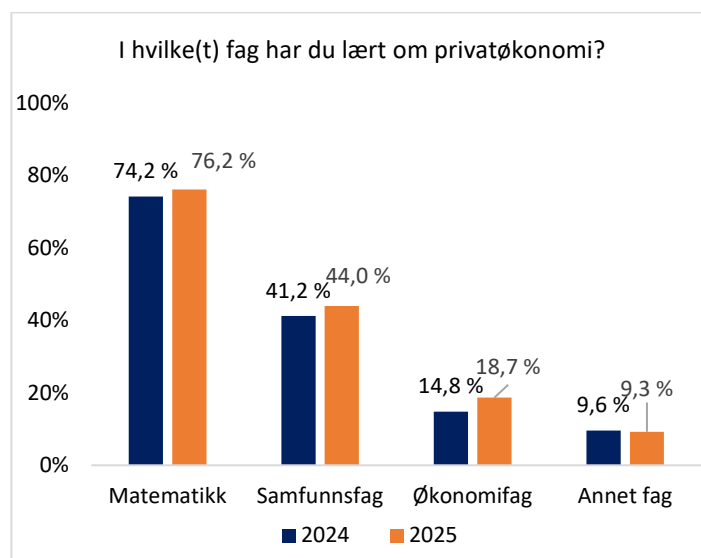
I både 2024 og 2025 vurderer ungdom skolen som en av de minst betydningsfulle kildene til læring om privatøkonomi. Foreldre og egen erfaring trekkes derimot frem som de mest sentrale. En utfordring med læring fra foreldre er imidlertid at det er avhengig av familiens sosioøkonomiske ressurser (Gyure & Lynum, 2024). Når skolens rolle som kunnskapsformidler

oppleves som begrenset, samtidig som læring fra foreldre er sosialt skjevt fordelt, svekkes muligheten for skolen til å bidra til utjevning av forskjeller i økonomisk kunnskap.

Den lave rangeringen av skolen som kunnskapskilde kan skyldes ulike forhold. Et av dem er hvorvidt ungdom opplever at de har fått økonomiundervisning på skolen². Slik undervisning kan være en integrert del av flere fag eller bidrag fra eksterne foredragsholdere. Figur 4.2.2 viser andelen ungdommer som har fullført eller går på videregående skole, og som oppgir at de enten har fått eller ikke fått økonomiundervisning. Figur 4.2.3 viser hvilke fag denne undervisningen inngikk i, ifølge de som har fått økonomiundervisning.

Figur 4.2.2 Har du hatt undervisning om privatøkonomi på skolen? Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år, som har fullført vgs eller går nå. N=2148 (2024), N=1837 (2025)

Figur 4.2.3 I hvilke(t) fag har ungdom lært om privatøkonomi. Flere svar mulig. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år som har fullført vgs eller går nå og har fått undervisning i privatøkonomi. N=699 (2024), N=734 (2025)

I 2025 svarte 39 prosent av ungdommene at de har hatt undervisning i privatøkonomi på skolen. Dette er en signifikant økning fra året før, da 33 prosent oppga det samme. Det er ikke blitt innført nye tiltak som skulle styrke økonomiopplæring i skolen. Så økningen kan heller skyldes at flere ungdommer oppfatter at de har fått slik undervisning. Dette kan henge sammen med økt medieoppmerksomhet rundt temaet, som kan ha gjort flere ungdommer bevisste på at de faktisk har mottatt slik undervisning. Økt mediaoppmerksomhet rundt temaet kan også ha påvirket lærerne til å bruke mer tid på økonomiundervisningen.

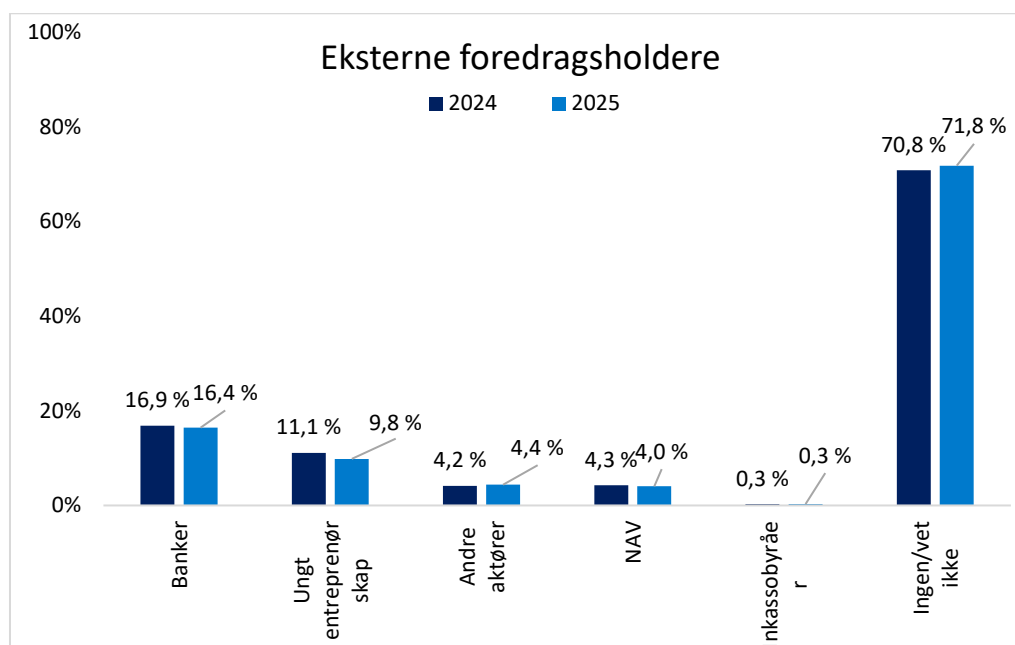
Selv om andelen har økt noe, er det fortsatt en relativt lav andel som oppgir å ha fått økonomiundervisning, spesielt med tanke på at privatøkonomi er en del av læreplanene i Norge. Blant ungdommene som oppgir at de har fått økonomiundervisning på skolen, svarer de fleste at undervisningen har inngått i matematikkfaget, etterfulgt av samfunnsfag og økonomifag både i 2024 og 2025.

Videregående skoler har mulighet til å invitere eksterne aktører til å holde foredrag om privatøkonomi. Slike aktører kan supplere undervisningen med kunnskap lærerne ikke nødvendigvis har, og bidra til å gjøre undervisningen mer engasjerende og relevant for elevene.

² Kun ungdom som enten hadde fullført videregående skole eller var elever ved videregående skole på måletidspunktet, fikk oppfølgingsspørsmål knyttet til skoleundervisning i privatøkonomi.

Blant ungdom som går på eller har fullført videregående, viser *Figur 4.2.4* hvor mange som oppgir at deres klasse eller skole har hatt besøk av eksterne foredragsholdere.

Som *figur 4.2.4* viser, oppgir omtrent en tredjedel av ungdommene at de har fått besøk av eksterne foredragsholdere og de fleste foredragene ble arrangert av banker, etterfulgt av Ungt entreprenørskap, NAV og inkassobyråer. Dette samsvarer med resultatene fra året før.

Figur 4.2.4 Hvor mange har hatt eksterne foredragsholdere på skolen. Flere svar mulig. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år, som har fullført vgs eller går nå. N=2148 (2024), N=1837 (2025)

Figur 4.2.2 og *4.2.4* tyder på at omtrent to tredjedeler av ungdommene opplever at de ikke har fått økonomiundervisning som en del av et skolefag og/eller i regi av eksterne aktører. Dette kan skyldes at undervisningen har vært lite synlig eller integrert i fag på en måte som ikke gjenkjennes som økonomiundervisning. Dette kan også sees i sammenheng med lærerundersøkelsen (Gyüre & Lylum, 2025) som peker i retning av at en presset læreplan kan være hindre for effektiv økonomiundervisning.

4.2.1 Hva lærer ungdom om privatøkonomi på skolen?

Læreplanene for videregående opplæring spesifiser ikke hvilke temaer innen privatøkonomi som skal inngå i undervisningen (Gyüre & Lylum, 2025). I spørreskjemaet spurte vi derfor ungdom om elleve temaer som vi anser som viktige for dem å ha kunnskap om. Disse temaene er sparing, investering, boliglån, forbrukslån, bankkort, kredittkort, budsjett, regnskap, inflasjon, rettigheter når man kjøper en vare eller tjeneste, og hvordan endringer i økonomien påvirker familiens situasjon. *Tabell 4.2.1.1* viser andelen ungdommer som har fullført eller går på videregående skole, og som oppgir at de har lært om disse temaene på skolen i 2024 og 2025.

Figur 4.2.5 Ungdom som har du lært om ulike privatøkonomiske temaer på skolen. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år, som har fullført vgs eller går nå. N=2148(2024), N=1837(2025)

Har du lært noe om dette på skolen?			
	2024	2025	Sign.
Budsjett	66,1	70,4	**
Regnskap	46,6	50,2	*
Sparing	40,9	44,4	*
Boliglån	30,2	35,0	**
Forbrukslån	29,0	32,3	*
Inflasjon	26,9	30,0	*
Kredittkort	18,4	21,3	*
Bankkort	12,3	13,7	
Forbrukerrettigheter	11,8	13,9	
Investering	11,6	15,2	**
Betydningen av økon. endringer for familien	9,9	11,5	

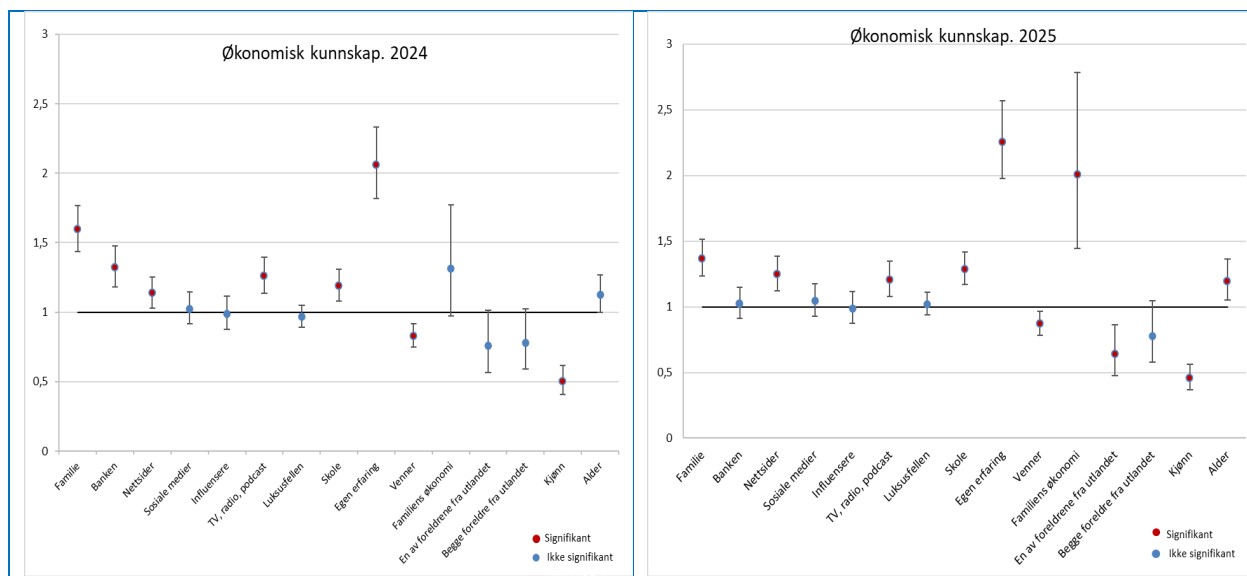
*** $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

I 2025 observerer vi et lignende mønster som i 2024. De temaene flest ungdommer rapporterer å ha lært om på skolen er budsjett, regnskap og sparing. Vektleggingen av budsjett og regnskap henger trolig sammen med at mange oppgir å ha fått undervisning i privatøkonomi i matematikkfaget (jf. *tabell 4.2.3*). Temaene færrest rapporterer å ha lært om på skolen er investering, forbrukerrettigheter og sammenhengen mellom endringer i økonomien og familiens situasjon. Dette samsvarer i stor grad med kunnskapsquizen (jf. *kapittel 5.1.3*), der ungdommene skårer høyest på spørsmål om sparing og lavest på spørsmål om investering – temaer som henholdsvis de fleste og færrest har lært om på skolen. Sammenlignet med 2024 er det en signifikant økning i andelen ungdommer som oppgir å ha fått undervisning i de fleste temaene i 2025. For eksempel er det flere som oppgir å ha lært om investeringer, og dette kan reflekteres også i en signifikant høyere skår på investeringsspørsmål i quizen (jf. *figur 4.1.3*)

Elevenes svar stemmer i stor grad overens lærernes, ettersom de fleste lærerne oppgir å undervise i budsjett, økonomisk planlegging, sparing og boliglån som del av undervisningen i privatøkonomi (Gyüre & Lynum, 2025). Dette tyder på at undervisningen i privatøkonomi i stor grad er orientert mot tallforståelse og regneferdigheter i matematikkfaget.

4.3 Hva kjennetegner ungdom med mye og lite kunnskap om privatøkonomi?

Vi har i det foregående sett at ungdommens kunnskap om privatøkonomi varierer på tvers av sosioøkonomiske grupper, og ulike grupper benytter seg av forskjellige kilder for å tilegne seg slik kunnskap. I dette delkapitlet undersøker vi hva som kjennetegner ungdommer med mye eller lite kunnskap om privatøkonomi ved hjelp av regresjonsmodeller. Vi deler egenvurdert økonomisk kunnskap i to kategorier: lite og mye kunnskap om privatøkonomi. Ungdommene som vurderer sin økonomiske kunnskap som 'ganske bra' eller 'svært bra' anses å ha høyt kunnskapsnivå, og de øvrige anses å ha lavt kunnskapsnivå. *Figur 4.3.1* viser hvilke kjennetegn ved ungdom som er assosiert med høy egenvurdert kunnskap. Figurene viser koeffisientestimer fra logistiske regresjoner, som presentert i *vedlegg 4*.

Figur 4.3.1 Koeffisientestimer for egenvurdert kunnskap i 2024 og 2025. Odds ratios. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

Ungdom med høy egenvurdert kunnskap om privatøkonomi i 2025 rapporterer i større grad at de har tilegnet seg denne kunnskapen fra foreldre, nettsider, TV/radio/podkaster, skolen og egen erfaring, sammenlignet med ungdom med lavt kunnskapsnivå. Det motsatte gjelder for venner. Læring fra venner er negativt korrelert med selvurdert kunnskapsnivå i privatøkonomi. Analysen viser også kjønnsforskjeller i kunnskapsnivå: Jenter vurderer seg selv som mindre kunnskapsrike i privatøkonomi enn gutter. Disse resultatene er konsistente på tvers av år.

Videre viser analysen for 2025 at egenvurdert økonomisk kunnskap øker med alder og bedre økonomi i oppveksten, og er lavere blant ungdom med én forelder født i utlandet. Vi ser et tilsvarende mønster for 2024, men da var disse sammenhengene ikke statistisk signifikante.

4.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi undersøkt problemstilling 1, som omhandler hvor mye norsk ungdom i slutten av tenårene kan om privatøkonomi, og hvor de tilegner seg denne kunnskapen. Analysene fra både 2024 og 2025 viser at ungdom vurderer sitt eget kunnskapsnivå i snitt som middels, noe som samsvarer med resultatene på kunnskapsquizen. Det er en statistisk signifikant økning i både selvrapportert og faktisk kunnskap i 2025, men økningen er beskjeden.

Når det gjelder kunnskapskilder, viser resultatene et stabilt mønster på tvers av år. Foreldre og egen erfaring er fortsatt de viktigste kildene til økonomisk kunnskap, mens skolen er blant de minst betydningsfulle. Selv om andelen som rapporterer å ha fått undervisning i privatøkonomi på skolen har økt noe, er den fortsatt lav.

Funnene peker på en tendens til sosial reproduksjon: Ungdom fra ressurssterke familier tilegner seg mer økonomisk kunnskap enn ungdom fra mindre ressurssterke hjem. Dette er særlig problematisk når skolen – som potensielt kunne jevnet ut slike forskjeller – spiller en mindre betydning som læringsarena for ungdom.

5 Økonomisk dugelighet

I dette kapittelet undersøker vi problemstilling 3 som handler om økonomisk dugelighet blant norsk ungdom mellom 18 og 20 år, og om det har skjedd endringer på dette området mellom 2024 og 2025. Økonomisk dugelighet handler om hva man gjør og ikke hva man vet – altså de økonomiske valgene man tar. Man kan ta fornuftige økonomiske valg selv med begrenset kunnskap, og omvendt: god kunnskap gir ikke nødvendigvis fornuftig praksis. Det er mange faktorer som kan svekke evnen til å omsette kunnskap i handling. Blant de viktigste er personlighetstrekk som impulsivitet og kortsiktig tidsorientering, lav kunnskap om privatøkonomi og at man har en holdning til pengebruk som vektlegger forbruk over sparing (Gyure & Lynum, 2024). Økonomisk dugelighet måles gjennom tre dimensjoner: '*planlegging*', '*forbruk*', '*sparing*' og '*lån*'.

Planleggingsdugelighet handler om i hvilken grad ungdommen planlegger egen pengebruk og økonomi. Dette måles gjennom en indeks som strekker seg fra 0 til 100, hvor en skår på null betyr at man planlegger lite eller aldri og en skår på 100 betyr at man planlegger mye hele tiden. Planleggingsdugelighet måles gjennom tre spørsmål som utgjør grunnlaget for indeksen: 1). Hvor ofte planlegger du hvordan pengene dine skal brukes?, 2). Legger du en plan eller planlegger du omtrentlig? og 3). Hvor ofte forholder du deg til planen?.

Forbruksdugelighet målet i hvilken grad ungdommen forbruker etter evne gjennom en indeks som strekker seg fra 0 til 100. En skår på null betyr at man ofte eller hele tiden forbruker over evne og en skår på 100 betyr at man sjeldent eller aldri forbruker over evne. Forbruksdugelighet måles gjennom tre spørsmål som danner grunnlaget for indeksen: 1). Før jeg kjøper noe vurderer jeg grundig om jeg egentlig trenger det, 2). Jeg kjøper ting selv om jeg egentlig ikke har råd til det og 3). Jeg har en tendens til å spare i stedet for å bruke penger.

Sparedugelighet måles gjennom en tilsvarende indeks, hvor en skår på null betyr at man sparer lite eller aldri og en skår på hundre betyr at man sparer mye eller hele tiden. Indeksen er sammensatt av tre underliggende spørsmål. 1). Forsøker å spare penger for å ha noe i bakhånd, 2). Prøver å spare penger regelmessig og 3). Det er vanskelig å spare penger.

Lånedugelighet måles også gjennom en indeks som strekker seg fra null til hundre, hvor en skår på null betyr at man låner penger ofte/hele tiden og en skår på 100 betyr at man sjeldent eller aldri låner penger. Indeksen er sammensatt av tre underliggende spørsmål: 1). Hvor ofte låner du penger til forbruk?, 2). Hvor ofte hender det at du låner penger for å betale gjeld? og 3). Hvor ofte hender det at du går i minus på bankkontoen?

Gjennom disse fire dugelighetsindeksene måler vi hvordan ungdommen handler økonomisk, og innenfor hvilke områder de tar fornuftige og mindre fornuftige valg. Dette er viktig siden tidligere forskning viser at det ikke foreligger et én-til-én-forhold mellom kunnskap om privatøkonomi og den økonomiske dugeligheten man utviser (Kempson & Poppe, 2018; Norvilitis et al., 2006; Robb & Sharpe, 2009). Det er en rekke forhold utover kunnskapsnivået man har som kan påvirke hvor godt man skjøtter sin egen økonomi i både positiv og negativ retning. I undersøkelsen av norsk ungdoms økonomiske dugelighet i 2024 så vi at kunnskap om privatøkonomi hadde en gjennomgående positiv effekt på dugeligheten (Gyure & Lynum, 2024). Samtidig observerte vi at sosioøkonomisk bakgrunn, personlighetstrekk og holdninger modererte hvor godt ungdommens kunnskapsnivå resulterte i fornuftige valg. Spesielt personlighetstrekk og holdninger til pengebruk viste seg å ha stor betydning for den økonomiske dugeligheten ungdommen har (Gyure & Lynum, 2024). Dette understreker at kunnskap om privatøkonomi alene ikke er ensbetydende med fornuftige valg. Å komme fra et hjem med dårlig råd, være impulsiv, ha kortsiktig tidsorientering og foretrekke å forbruke framfor å spare hadde en gjennomgående negativ effekt på den

økonomiske dugeligheten ungdommen utviste (Gyure & Lylum, 2024). Og motsatt, det å komme fra et hjem med god råd, ha god impulskontroll, ha en langsiktig tidsorientering og ha en holdning til pengebruk som vektla sparing fremfor forbruk hadde en positiv effekt på ungdommens økonomiske dugelighet (Gyure & Lylum, 2024).

Videre så vi at spesielt planleggingsdugeligheten stakk seg frem som en spesielt sentral dugelighetsdimensjon, som predikerte bedre utfall i form av forbruks-, spare- og lånedugelighet (Gyure & Lylum, 2024). Planlegging av egen privatøkonomi er en form for økonomisk praksis som konkretiserer utgifts- og inntektsposter, og som gjerne innebærer målsettinger man kan orientere egen økonomisk praksis opp mot (Gyure & Lylum, 2024).

I dette kapitlet undersøker vi om det har forekommet eventuelle endringer i den økonomiske dugeligheten norsk ungdom utviser mellom 2024 og 2025. De samme forebyggende og risikofordrende faktorene som ble beskrevet innledningsvis i dette kapitlet gjør seg gjeldende for ungdommens dugelighet i tallmaterialet for 2025 (se *vedlegg 5-7*). I årets versjon av rapporten begrenser vi oss derfor til å se på eventuelle endringer i dugelighetsdimensjonene for alle, og beskrive implikasjonene ungdommens dugelighetsfordelinger kan ha for deres økonomiske fremtid.

5.1 Å omsette kunnskap til handling

Ungdommen vi undersøker i denne rapporten er nettopp ferdig, er i ferd med å bli ferdig eller har ikke fullført videregående skole. Denne aldersgruppen skal påbegynne tilværelsen som ung voksen og finne ut av hva de skal bruke resten av livet sitt på. I denne fasen er det ekstra viktig å ikke komme skeivt ut økonomisk siden det kan ha konsekvenser som følger ungdommen videre inn i voksenlivet. Å ta fornuftige økonomisk valg er en grunnleggende egenskap hvis man aktivt skal unngå å støte på økonomiske problemer. Operasjonaliseringen av de fire dugelighetsdimensjonene er nærmere beskrevet i innledningsvis i dette kapitlet.

Med utgangspunkt i tidligere dugelighetsanalyser (Kempson & Poppe, 2018) og en vurdering av hva det vil si å skåre lavt på en kombinasjon av de underliggende spørsmålene som utgjør dugelighetsmålene, har vi satt kuttpunktene ved 40 og 80 indekspoeng. De som har en skår mellom 0 og 40, er definert som 'lite' dugelige. De som har en skår på 80 eller mer, er definert som 'svært' dugelige. De som er 'middels' dugelige er de som har en skår som ligger mellom 40 og 80 indekspoeng. I dette kapitlet beskriver vi dugelighetsnivået vi ser innenfor de fire dimensjonene, og hvordan dette har endret seg mellom 2024 og 2025. Fordeling i form av prosentandelen som er 'lite', 'middels' og 'svært' dugelig innenfor de fire dugelighetsdimensjonene vises i *tabell 5.1.1*.

Tabell 5.1.1 Dugelighet innenfor lån, sparing, forbruk etter evne og planlegging. Prosent. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

	2024 (%)	2025 (%)	Sign.
Planlegging			
Lite dugelig	34.1	38.5	
Middels dugelig	65.9	61.5	
Svært dugelig	0	0	
Forbruk			
Lite dugelig	9.6	8.2	
Middels dugelig	57.2	56.6	
Svært dugelig	33.3	35.2	
Sparing			
Lite dugelig	4.5	4.8	
Middels dugelig	47.1	49.6	
Svært dugelig	48.4	45.6	
Lån			
Lite dugelig	1.2	1	
Middels dugelig	8.6	9.1	
Svært dugelig	90.3	90	

Vi ser i *tabell 5.1.1* at det ikke foreligger noen signifikante endringer i den økonomiske dugeligheten norsk ungdom utviser mellom 2024 og 2025. Det er fortsatt planlegging som er dugelighetsdimensjonen hvor norsk ungdom skårer dårligst, etterfulgt av forbruk, mens sparing og lån er dimensjonene hvor de i størst grad tar fornuftige valg.

I både 2024 og 2025 er det mer enn en av tre ungdommer som er 'lite' dugelige når det kommer til å planlegge egen økonomi, to av tre som er 'middels' dugelige og ingen som er 'svært' dugelige. I fjorårets undersøkelse så vi at planleggingsdugeligheten spilte en grunnleggende rolle for skåren ungdommen fikk på tvers av de tre andre dugelighetsdimensjonene (Gyüre & Lylum, 2024). Dette betyr at dugelighetsdimensjonen som har størst betydning for de økonomiske valgene ungdommen tar, er den dugelighetsdimensjonen de kommer dårligst ut innenfor. Med andre ord, norsk ungdom planlegger i liten grad egen pengebruk i starten i starten på tilværelsen som ung voksen, og styrer i liten grad egen økonomi på en strukturert og målrettet måte.

Forbrukerdugelighet er området hvor norsk ungdom sliter mest med, selv om de gjør det betydelig bedre enn hva som er tilfellet når vi ser på planleggingsdugelighet. I både 2024 og 2025 er ca. halvparten av ungdommen 'middels' dugelige i styring av eget forbruk, mens en av ti er lite dugelige og forbruker ofte over evne. Når det kommer til å være svært dugelig i styringen av eget forbruk er dette noe som gjelder for en tredjedel av ungdommen i Norge. Det vil si at brorparten av norsk ungdom tar 'svært' eller 'middels' gode valg når de forbruker, og at en andel på 10 prosent har en lite fornuftig styring av eget forbruk. For de som kommer dårlig ut innenfor denne dimensjonen kan dette ha konsekvenser i form av at de jevnt over opparbeider seg utgifter som ikke står i forhold til kjøpekraften de har tilgang på.

Sparedugeligheten er et område hvor norsk ungdom mellom 18 og 20 år ofte tar fornuftige valg. Her er det kun i underkant av en av tjue som er 'lite' dugelige i 2024 og 2025. Mens en av to er enten 'middels' dugelige eller 'svært' dugelige i sin sparing. Med andre ord prøver den store majoriteten av norsk ungdom å spare mer eller mindre strukturert, og er opptatt av å forsøke å bygge seg opp en buffer de kan ha i bakhånd.

Til slutt ser vi at norsk ungdom mellom 18 og 20 år i all hovedsak er 'svært' dugelige når det kommer til å ikke låne penger til forbruk og å ikke bygge seg opp uhåndterlig gjeld. Ni av ti er 'svært' dugelige innenfor denne dimensjonen, mens en av ti er 'middels dugelig' og en av hundre er 'lite' dugelig. Med tanke på at bruk av kreditt og usikret gjeld er et økende problem blant unge i Norge (Løkke, 2023; Opsal, 2024) kan fordelingen vi ser i *tabell 5.1.1* være en indikasjon på at den problematiske låneadferden først skyter fart etter fylte tjue år.

5.2 Oppsummering

Vi har i dette kapitlet undersøkt den økonomiske dugeligheten til norsk ungdom innenfor de fire dimensjonene, planlegging, forbruk, sparing og lån i 2024 og 2025. Vi har ikke observert noen signifikante endringer fra 2024 til 2025, og det er fortsatt innenfor forbruk og planlegging at ungdom i Norge mellom 18 og 20 år i størst grad tar ufornuftige valg.

Selv om norsk ungdom kommer godt ut når vi ser på deres spare- og lånedugelighet, bør utfallene innenfor planlegging og forbruk tas til etterretning. Spesielt planlegging er en egenskap som ungdommen i liten grad ser ut til å anvende i egen økonomistyring. Ser vi dette i sammenheng med den forebyggende rollen planlegging spiller på tvers av de tre andre dugelighetsdimensjonene, er det viktig at ungdommen lærer å planlegge egen økonomi og hvorfor dette er en nyttig ting å gjøre. Det er fortsatt all grunn til å tro at planlegging av egen økonomi spiller en grunnleggende rolle når man skal oversette kunnskapen man har om privatøkonomi til fremtidige mål man skal arbeide frem mot.

6 Økonomisk trygghet

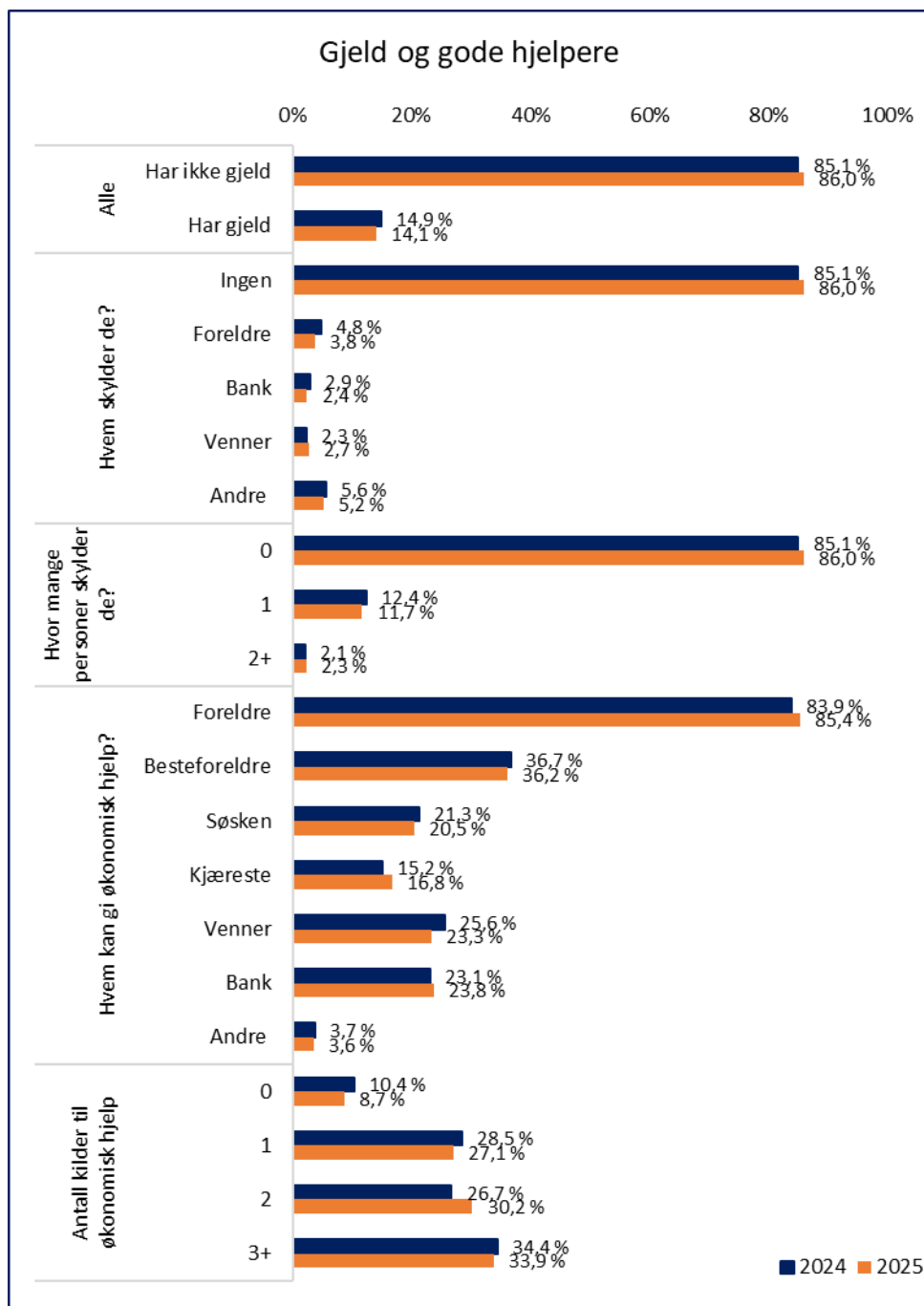
Økonomisk trygghet handler om evnen til å håndtere økonomiske forpliktelser, både nå og i fremtiden. I dette kapitlet undersøker vi problemstilling 3, som handler om hvordan økonomisk trygghet er blant norsk ungdom mellom 18 og 20 år. Vi måler økonomisk trygghet ved å se på to forhold: om de ungdom har gjeld, og om de er bekymret for sin økonomiske fremtid. Vi ser også på hvem som befinner seg i en økonomisk risikoposisjon.

6.1 Hvor mange har gjeld og hvem kan ungdom få hjelp fra?

Gjeld blant ungdom kan ha ulike kilder og variere i hvor stor økonomisk belastning den medfører. For å få et nyansert bilde av hvor mange ungdommer som befinner seg i en sterk eller svak økonomisk trygghetsposisjon, ser vi nærmere på andelen som har gjeld, hvem de skylder penger til, og om de har noen å støtte seg på ved betalingsproblemer. *Figur 6.1.1* viser at 14 prosent av respondentene rapporterer i 2025 at de har gjeld, mot omtrent 15 prosent i 2024. Det er en liten nedgang, men den er ikke statistisk signifikant.

Sammenlignet med 2024 ser vi små endringer i hvem ungdom skylder penger til i 2025. I 2025 oppgir fire prosent av ungdommene at de skylder penger til foreldrene sine. Omtrent 60 prosent av disse skylder 5000 kroner eller mindre, mens resten skylder mellom 5000 og 80000 kroner (ikke vist i *figur 6.1.1*). Slike større beløp kan være knyttet til større investeringer som bilkjøp, egenkapital til bolig, depositum og møbler ved etablering i egen bolig eller studielån. En noe større andel oppgir å skyldte penger til andre familiemedlemmer eller nære relasjoner, som besteforeldre, søsken eller kjæreste. I tillegg rapporterer tre og en halv prosent at de skylder penger til venner. Slike private lån er vanligvis ikke forbundet med høy økonomisk risiko, fordi det sjelden er renter eller uformelle tilbakebetalingskrav, med mindre annet er avtalt. Situasjonen er imidlertid annerledes for to og en halv prosent av ungdommene som skylder penger til banker. Disse lånene påløper renter og kan dermed representere en større økonomisk belastning og risiko for betalingsproblemer. Blant ungdommene som oppgir å ha gjeld til banker, rapporterer omtrent halvparten at de skylder under 100000 kroner, mens den andre halvparten har gjeldsbeløp som strekker seg opp til 3,8 millioner kroner (ikke vist i *figur 6.1.1*). Slike høye beløp er sannsynligvis boliglån. Det er svært få ungdommer som oppgir å ha bankgjeld på undersøkelsestidspunktet, og særlig få som skylder store summer. Det er også sjeldent at ungdom har gjeld til flere parter samtidig. I 2025 oppgir kun 2,3 prosent av ungdommene å skyldte penger til to eller flere personer. På bakgrunn av dette er vi forsiktige med å trekke konklusjoner om problematisk kredittforbruk blant ungdom mellom 18 og 20 år.

Samtidig har ungdom over 18 år mulighet til å søke om kredittkort og ta opp forbrukslån, selv om kravene varierer mellom banker og kredittselskaper. I undersøkelsen for 2025 oppgir to prosent av ungdommene over 18 år at de har benyttet seg av forbrukslån på et tidspunkt (ikke vist i *figur 6.1.1*). Forbrukslån innebærer ofte høy risiko, særlig for unge med begrenset økonomisk inntekt eller oppsparte midler. Det er grunn til å tro at den reelle andelen kan være høyere enn det som fremkommer i dataene, ettersom økonomiske problemer ofte er forbundet med skam. Bruk av forbrukslån – og gjeld generelt – kan derfor være underrapportert.

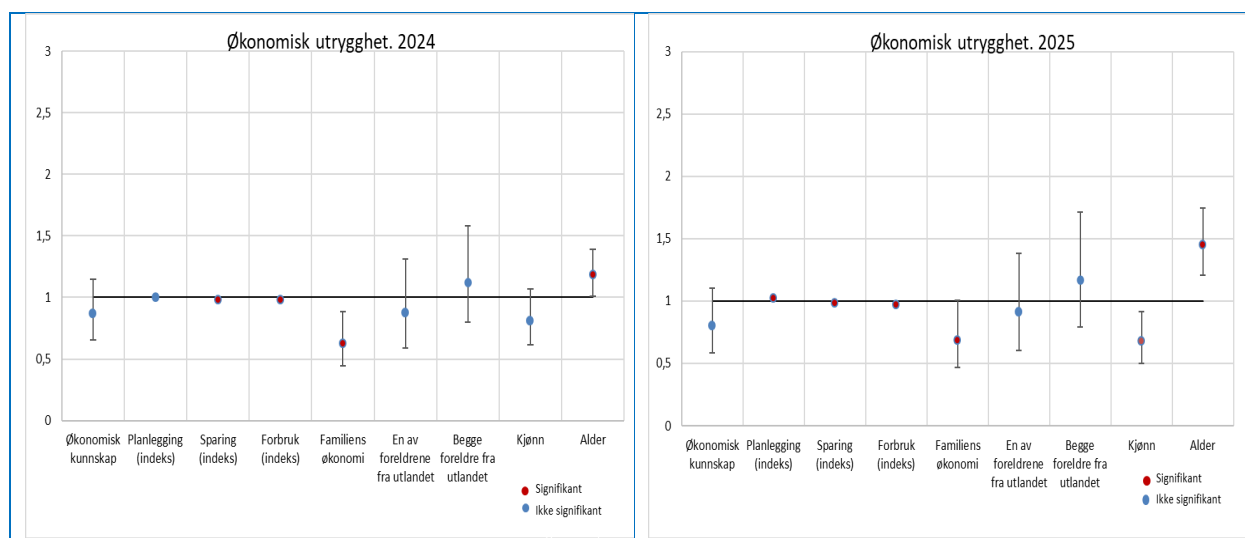
Figur 6.1.1 Hvor mange har gjeld og kan få økonomisk hjelp. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. Norge N=2221 (2024), N=1969 (2025)

Det å ha gjeld er ikke nødvendigvis ensbetydende med økonomiske problemer. Gjeld blir først problematisk når den er vanskelig å betjene, for eksempel fordi den er uforholdsmessig stor i forhold til inntekten, eller fordi man ikke har noen som kan gi økonomisk hjelp ved behov. Som vist i *figur 6.1.1* oppgir ni av ti ungdommer (91,3%) i 2025 at de kjenner noen som kan hjelpe dem økonomisk dersom situasjonen skulle tilsi det. De fleste viser til nære relasjoner som foreldre, besteforeldre og venner. Over halvparten av ungdommene mener at de kan få hjelp fra to eller flere kilder. Gode hjelpere fungerer som et økonomisk sikkerhetsnett og kan styrke ungdommens økonomiske motstandskraft, det vil si evnen til å håndtere økonomiske utfordringer og uforutsette utgifter.

Samtidig finnes det en liten gruppe på 8,7 prosent i 2025 som oppgir at de ikke har noen de kan be om økonomisk hjelp. Disse ungdommene befinner seg i en økonomisk svak posisjon. De mangler et økonomisk sikkerhetsnett og har dermed begrenset handlingsrom i møte med økonomiske utfordringer. For eksempel vil ungdom i denne gruppen stå alene dersom de har ubetalte regninger som risikerer å gå til inkasso. Situasjonen er særlig kritisk for ungdom som både mangler økonomisk støtte og samtidig skylder banken penger, spesielt dersom gjelden er usikret og påløper renter. Denne gruppen befinner seg i en økonomisk risikoposisjon. Våre data viser imidlertid at dette gjelder under én prosent av ungdommene. Med andre ord er det svært få i denne aldersgruppen som befinner seg i en slik sårbar økonomisk situasjon.

6.2 Hva kjennetegner ungdommer med gjeld?

En viktig indikator på lav økonomisk trygghet i vår analyse er å ha gjeld. I dette delkapitlet undersøker vi hva som kjennetegner ungdom med gjeld. Vi bruker logistisk regresjon for å identifisere hva som øker eller reduserer risikoen for å ha gjeld blant ungdom. Når det gjelder dugelighet, undersøker vi betydningen av planlegging, sparing og forbruk etter evne for å ha gjeld. Det fjerde dugelighetsdimensjonen, lån til forbruk, har vi valgt bort siden lån og gjeld er nærliggende fenomener. Vi har delt ungdom i tre kategorier på dugelighetsdimensjonene: liten, middels og høy dugelighet (jf. kapittel 5). *Figur 6.2.1* viser hvilke kjennetegn ved ungdom som er assosiert med å ha gjeld i 2024 og 2025. Figurene viser koeffisientestimatene fra logistiske regresjoner som vist i *vedlegg 8*.

Figur 6.2.1 Koeffisientestimat for å ha gjeld i 2024 og 2025. Odds ratios. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

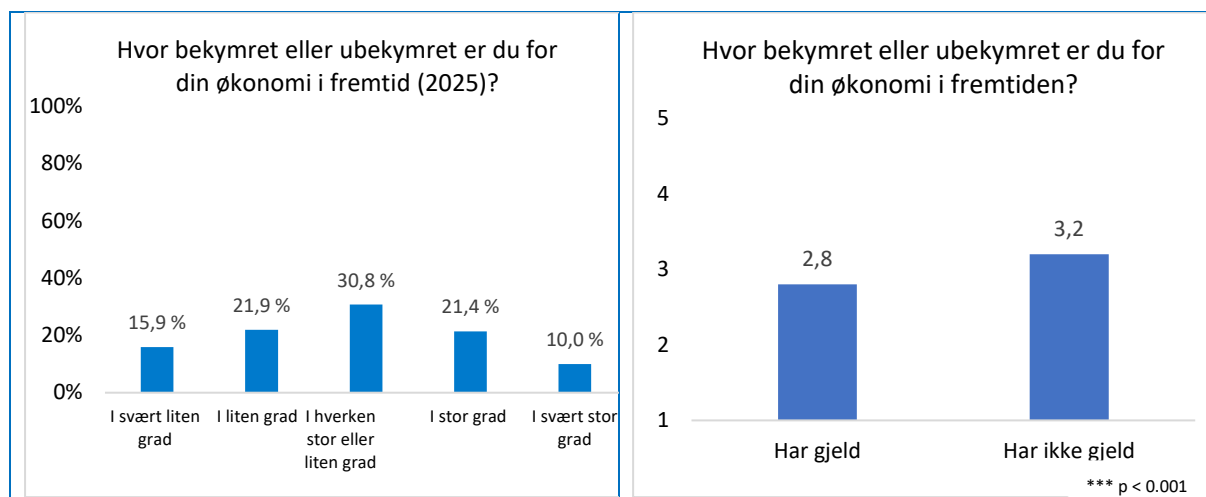
Analysene viser at flere faktorer påvirker risikoen for at ungdom har gjeld. Enkelte sammenhenger kan være signifikante i det ene året og ikke signifikante i det andre. Alder har en signifikant sammenheng med gjeld i begge år: eldre ungdom har høyere risiko for å ha gjeld. Familiens økonomiske situasjon i oppveksten ser ut til å ha en beskyttende effekt i begge år, og god økonomi i oppveksten bidrar til lavere risiko for å ta opp gjeld i ungdomstiden. Økonomisk dugelighet spiller også en viktig rolle: Høyere forbruk og lavere sparing er forbundet med økt risiko for gjeld i begge år. Økonomisk planlegging har en positiv sammenheng med gjeld, men

denne er kun signifikant i 2025. I modellen for 2025 er også kjønn en signifikant faktor, der jenter har høyere risiko for å ha gjeld. Egenvurdert økonomisk kunnskap ser derimot ikke ut til å ha noen direkte effekt i noen av årene. Det er likevel grunn til å tro at økonomisk kunnskap kan ha en mer indirekte betydning – ved å styrke ungdommens økonomiske dugelighet, som igjen reduserer risikoen for å pådra seg gjeld. Samlet sett peker analysene i *figur 6.2.1* på at alder, familiens økonomi og økonomisk dugelighet har en betydning for risiko for gjeld blant ungdom.

6.3 Økonomisk bekymring for fremtida

En annen indikator på økonomisk trygghet i våre analyser er deltakernes forventninger til egen økonomisk fremtid. For å få innsikt i dette har vi spurt dem i hvilken grad de er bekymret for egen økonomi i tiden som kommer. Som vist i *figur 6.3.1*, oppgir omtrent én tredjedel av respondentene at de i stor eller svært stor grad er bekymret. En annen tredjedel er middels bekymret, mens den siste tredjedelen svarer at de i liten eller svært liten grad bekymrer seg for økonomien sin. Økonomisk bekymring kan ha konsekvenser for generell trivsel og velvære (Netemeyer et al., 2017).

Bekymring for egen økonomi kan blant annet henge sammen med gjeld. Å ha gjeld – særlig knyttet til alvorlige økonomiske problemer – kan svekke troen på egen økonomisk fremtid og bidra til uro. *Figur 6.3.2* viser at ungdom med gjeld i gjennomsnitt er mer bekymret for økonomien sin enn de som ikke har gjeld. Denne forskjellen er statistisk signifikant, og støtter antakelsen om at det er en sammenheng mellom gjeld og økonomisk bekymring. Samtidig er det viktig å understreke at økonomisk bekymring kan også skyldes forhold utenfor individets kontroll, og prisøkning på nødvendige varer og tjenester, utviklingen i boligmarkedet eller usikkerhet knyttet til internasjonal politikk og økonomi kan også påvirke ens tro på egen fremtid.

6.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi undersøkt problemstilling 3, som handler om økonomisk trygghet blant norsk ungdom. Resultatene viser at omtrent én av seks ungdommer har gjeld i 2024 og 2025, og at det ikke er noen signifikant forskjell mellom årene. Det er forholdsvis få som har gjeld, og beløpene som rapporteres er moderate. Disse resultatene gir ikke grunn til umiddelbar bekymring. Samtidig oppgir to prosent av ungdom over 18 år at de allerede har benyttet seg av forbrukslån. For enkelte kan dette være starten på en mer langvarig bruk av denne typen kreditt. Et annet urovekkende funn er at rundt én av ti ungdommer oppgir at de ikke har et økonomisk sikkerhetsnett, både i 2024 og 2025.

Videre viser analysen at økonomisk dugelighet – altså evnen til å ta fornuftige økonomiske valg – har en tydelig sammenheng med økonomisk trygghet. Det er derimot vanskeligere å påvise en direkte effekt av økonomisk kunnskap. Det er derfor rimelig å anta at økonomisk kunnskap har en indirekte betydning, ved å styrke ungdommens økonomiske dugelighet.

Avslutningsvis ser vi at omtrent én av tre ungdommer er i stor eller i svært stor grad bekymret for sin økonomiske fremtid. Denne bekymringen kan være knyttet til egen gjeldssituasjon, men også til makroøkonomiske forhold som inflasjon, økte boligpriser og lignende. Dette understreker behovet for å styrke ungdommens evne til å møte en uforutsigbar økonomisk fremtid.

7 Hvilken betydning har videregående skole for økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet?

Internasjonale studier (Lusardi & Mitchell, 2014; Lusardi et al., 2010; Miller et al., 2015; Silinskas et al., 2021) viser at skoleundervisning i privatøkonomi kan ha positive og varige effekter på unges økonomiske kunnskap. Ungdom som ikke fullfører videregående opplæring, kan derfor stå i fare for å ha svakere økonomisk dugelighet og trygghet. Skolen fremstår med andre ord som en viktig arena for å styrke ungdoms økonomiske kunnskap. I dette kapittelet undersøker vi derfor problemstilling 4 som handler om hvilken betydning ikke-fullføring av videregående opplæring har for økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet blant norsk ungdom i alderen 18–20 år.

7.1 Hva kjennetegner ungdommer som ikke har fullført videregående opplæring?

For å besvare problemstilling 4, sammenligner vi to grupper. Den ene gruppen inkluderer de som ikke har fullført videregående eller aldri har begynt. Den andre gruppen inkluderer de som enten fortsatt går på eller har fullført opplæringen. Det er verdt å merke seg at enkelte i den sistnevnte gruppen fortsatt kan komme til å avbryte utdanningen på et senere tidspunkt.

Ungdom som ikke fullfører videregående opplæring, utgjør en gruppe som på flere områder skiller seg fra andre ungdommer. I perioden 2018–2024 fullførte omtrent 19 prosent av elevene ikke videregående opplæring innen fem til seks år etter oppstart, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB, 2025). Forskning viser at ungdom som ikke fullfører, ofte har en svak sosioøkonomisk bakgrunn (Sznitman et al., 2017), psykiske og/eller fysiske helseutfordringer (Bania et al., 2016; De Ridder et al., 2012; Sagatun et al., 2014) og svak sosial tilknytning til medelever og lærere (Frostad et al., 2015; Holen et al., 2018). Ikke-fullføring henger også sammen med dårligere utfall senere i livet, som svakere tilknytning til arbeidsmarkedet (Albæk et al., 2020; Bäckman et al., 2015), lavere inntekt (Bratsberg et al., 2010) og økt sannsynlighet for overgang til trygdeytelser (OECD, 2018). Frafall fra videregående kan med andre ord føre til utenforskap og levekårsutfordringer, og har derfor lenge vært gjenstand for stor bekymring.

I vår undersøkelse oppgir omtrent 6,2 prosent av ungdommene (N=122) at de ikke har fullført videregående opplæring, har fullført noen fag, eller aldri har begynt på videregående. Disse ungdommene kan være i arbeid eller opplæring, eller stå helt utenfor skole, utdanning og arbeid. Det er viktig å merke seg at denne gruppen ikke er direkte sammenlignbar med tallene fra SSBs statistikk om gjennomføring i videregående opplæring, som måler fullføringsstatus fem til seks år etter skolestart. Deltakerne i vår studie er mellom 18 og 20 år, og har dermed fortsatt mulighet til å fullføre utdanningsløpet. Likevel velger vi å rette søkelyset mot denne gruppen, da de kan gi en indikasjon på hvilken betydning skolegang har for økonomisk mestring blant ungdom.

Tabell 7.1.1 viser hvordan sentrale kjennetegn ved ungdom fordeler seg etter fullføringsstatus. I vår undersøkelse ser vi at ungdom som *ikke* har fullført videregående, i større grad er jenter, er noe eldre, kommer fra familier med lavere sosioøkonomisk bakgrunn, og har oftere foreldre som er født utenfor Norge – sammenlignet med ungdom som enten går på videregående eller allerede har fullført.

Tabell 7.1.1 Sentrale kjennetegn ved ungdom etter fullføringsstatus. Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)

		Fullført / går på vgs	Ikke fullført	Alle
		% (N=1837)	% (N=122)	% (N=1959)
Kjønn	Gutter	51,9	48,4	51,6
	Jenter	48,2	51,6	48,4
Alder	18	36,2	18,0	34,0
	19	31,7	41,8	33,0
	20	32,1	40,2	33,0
Familiebakgrunn		90,1	71,3	87,8
Innvandrerbakgrunn	Begge foreldre fra Norge	70,0	59,7	68,3
	En av foreldre fra utlandet	13,8	19,6	14,9
	Begge foreldre fra utlandet	16,2	20,7	16,8

7.2 Økonomisk kunnskap og ikke fullført videregående opplæring

Fullføring av videregående opplæring kan ha stor betydning for ungdommens økonomiske kunnskap. Ungdom som faller fra, mister tilgang til den opplæringen og kunnskapen skolen tilbyr. Det er dette som er tema i dette delkapitlet. Vi ser også nærmere på om ungdom som ikke har fullført, i større grad benytter andre kilder til læring om privatøkonomi enn jevnaldrende som fortsatt er i, eller har fullført, videregående opplæring.

Tabell 7.2.1 viser gjennomsnittlig selvrapportert kunnskapsnivå og skår på kunnskapsquizen, fordelt etter fullføringsstatus. Resultatene viser en tydelig sammenheng mellom fullføringsstatus og begge målene på økonomisk kunnskap: Ungdommer uten fullført videregående utdanning vurderer sin egen økonomisk kunnskap lavere og skårer i snitt lavere på kunnskapsquizen enn ungdommer ellers.

Tabell 7.2.1 Økonomisk kunnskap etter fullføringsstatus. Gjennomsnitt. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)

	Fullført / går på vgs	Ikke fullført	Alle	
	(N=1837)	(N=122)	(N=1959)	Sig.
Selvurdert kunnskap (1-5)	3,5	3,3	3,4	**
Skår på kunnskapsquiz (0-10)	6,3	5,2	6,1	***

*** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05

7.2.1 Kunnskapskilder om privatøkonomi og ikke fullført videregående opplæring

Ungdom tilegner seg kunnskap om privatøkonomi fra en rekke ulike kilder, og det er grunn til å anta at det finnes forskjeller i hvilke kilder som oppleves som mest lærerike, avhengig av om ungdommen har fullført videregående opplæring eller ikke. Som vist i tabell 7.2.1.1 rapporterer ungdom uten fullført videregående gjennomgående lavere læringsutbytte fra alle

kunnskapskilder, med unntak av egen erfaring. Ungdom i denne gruppen lærer om privatøkonomi gjennom prøving og feiling i like stor grad som jevnaldrende med fullført opplæring.

De største og statistisk signifikante forskjellene finner vi når det gjelder læring fra foreldre og fra skolen. Ungdom uten fullført videregående rapporterer i mindre grad at de lærer om privatøkonomi fra foreldre eller andre familiemedlemmer. Dette kan henge sammen med at de oftere kommer fra familier med svakere ressurser (jf. *tabell 7.1.1*), der foreldrene kan ha begrenset kunnskap om privatøkonomi eller mindre overskudd til å snakke om økonomiske temaer med barna. I slike tilfeller kunne skolen ha fungert som en kompenserende læringsarena, men det forutsetter at ungdommene faktisk fullfører opplæringen.

Tabell 7.2.2 Hvor mye har du lært om privatøkonomi av disse i snitt? Gjennomsnitt på en skala 1-5. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)

	Fullført / går på vgs	Ikke fullført	Alle	
	% (N=1837)	% (N=122)	% (N=1959)	Sig.
Foreldre	3,5	3,1	3,4	**
Banken	2,1	2,1	2,1	
Nettsider	2,7	2,6	2,7	
Sosiale medier	2,8	2,9	2,8	
Influensere	2,0	2,0	2,0	
TV/radio/podkast	2,0	1,9	2,0	
Luksusfellen	2,6	2,5	2,5	
Skolen	2,6	2,1	2,5	**
Egen erfaring	3,7	3,8	3,7	
Venner	2,7	2,7	2,7	

*** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05

Samtidig viser resultatene i *tabell 7.2.1.1* at ungdom generelt – uavhengig av fullføringsstatus – oppgir at de lærer mest om privatøkonomi gjennom egen erfaring og fra foreldre. Dette gjør det særlig relevant å se nærmere på hvilke økonomiske temaer ungdom faktisk snakker med foreldrene sine om. Foreldres interesse for og kunnskap om privatøkonomi varierer, og dette kan påvirke den økonomiske sosialiseringen som skjer i hjemmet. *Tabell 7.2.1.2* viser andelen ungdom som har snakket om ulike privatøkonomiske temaer hjemme, fordelt etter fullføringsstatus.

Tabell 7.2.3 Har du lært noe om dette hjemme? Prosent. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)

	Fullført / går på vgs	Ikke fullført	Alle	
	% (N=1837)	% (N=122)	% (N=1959)	Sig.
Budsjett	45,9	44,1	45,7	
Regnskap	28,8	18,8	27,6	*
Sparing	86,1	74,3	84,6	***
Boliglån	42,6	36,9	41,9	
Forbrukslån	19,5	13,3	18,7	
Inflasjon	29,0	24,7	28,5	
Kredittkort	35,6	25,5	34,3	*
Bankkort	54,5	44,5	53,3	*
Investering	54,4	35,3	51,9	***
Forbrukerrettigheter	18,5	16,5	18,2	
Betydningen av økon. endringer for familien	30,7	31,4	30,8	

*** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05

Ser vi først på forskjellene mellom ungdom som ikke har fullført videregående og øvrige ungdommer, viser resultatene at andelen som har snakket med foreldrene om de fleste økonomiske temaene er lavere i den førstnevnte gruppen. Vi finner store og signifikante forskjeller mellom gruppene når det gjelder læring om sparing, investering, regnskap og bruk av bank- og kredittkort. Det finnes imidlertid ett unntak: betydningen av økonomiske endringer for familiens økonomi. Her oppgir én av tre ungdommer – uansett fullføringsstatus – at de har hatt slike samtaler med foreldrene sine. Dette kan henge sammen med økte levekostnader og økonomisk usikkerhet de siste årene, som har berørt nær sagt alle husholdninger i Norge (Poppe & Kempson, 2023).

Ser vi på alle ungdommer – uavhengig av fullføringsstatus – oppgir over halvparten at de har snakket med foreldrene sine om temaer som sparing, bruk av bankkort og investeringer. Flere oppgir å ha lært om disse temaene hjemme enn på skolen. For eksempel sier 52 prosent at de har snakket om investeringer med foreldrene, mens kun 14,5 prosent sier de har fått undervisning om dette på skolen (jf. kapittel 4.2.1). Dette tyder på at samtaler med foreldre kan være et viktig supplement til skolens undervisning i privatøkonomi – samtidig som de også kan bidra til å forsterke sosiale forskjeller i økonomisk kunnskap.

Videre ser vi at færre enn én av tre ungdommer har snakket med foreldrene om temaer som kredittkort, inflasjon, regnskap, forbrukslån og forbrukerrettigheter. Bortsett fra regnskap er dette også temaer som ser ut til å være lite dekket i skoleundervisningen (jf. kapittel 4.2.1). Dette kan tyde på at enkelte privatøkonomiske emner i liten grad formidles til ungdom, verken hjemme eller på skolen.

7.3 Økonomisk dugelighet og ikke fullført videregående utdanning

I *tabell 7.3.1* sammenligner vi økonomisk dugelighet mellom de som har fullført eller fortsatt går på videregående skole med de som ikke har fullført videregående skole. Vi undersøker dette ved å se på forskjeller i gjennomsnittlig skår for de to gruppene når det gjelder fire dugelighetsdimensjoner: planlegging, forbruk, sparing og lån. Operasjonaliseringen av dugelighetsdimensjonene er beskrevet i *vedlegg 3*.

Tabell 7.3.1 Dugelighetsskår etter fullføringsstatus. Gjennomsnittlig indekspoeng. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)

	Fullført/ går på vgs (N=1837)	Ikke fullført (N=122)	Alle (N=1959)	Sig.
Planleggingsdugelighet	45,2	44,9	45,1	***
Forbruksdugelighet	70,3	62,5	69,3	***
Sparedugelighet	76,9	68,4	75,9	***
Lånedugelighet	93,7	86,6	92,8	***

*** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05

Når vi ser på planleggingsdugelighet i *tabell 7.3.1*, er forskjellen liten – bare 0,3 indekspoeng – mellom ungdom som ikke har fullført videregående og de andre jevnaldrende. Dette støtter funnene fra kapittel 5, som viser at ungdom i alderen 18–20 år i liten grad planlegger pengebruken sin.

Når det kommer til forbruks-, spare- og lånedugelighet er det en større differanse i indeksskår mellom de som har ikke har fullført og de fortsatt går på videregående og har fullført. Det er en signifikant forskjell på 7,8 indekspoeng i forbrukerdugelighet, 7,1 indekspoeng i lånedugelighet og 8,5 indekspoeng i sparedugelighet. De som ikke har fullført videregående skårer jevnt over lavere på indeksene i tabell 7.3.1, men befinner seg på samme dugelighetsnivå som resten av ungdommen ('lite', 'middel' og 'svært' dugelig). Når det kommer til lånedugelighet utviser begge gruppene god dugelighet, noe som vil si at ungdommen jevnt over er flinke til å unngå lån av penger til forbruk. Tilfellet er det samme når vi ser på forbruks- og sparedugelighet hvor begge gruppene utviser middels dugelighet innenfor disse to dugelighetsdimensjonene.

Forskjellene vi ser i tabell 7.3.1 tyder på at videregående skole har en positiv påvirkning på den økonomiske dugeligheten ungdommen utviser, men at påvirkningen er beskjeden. Dette henger mest sannsynligvis sammen med at de som har fullført eller fortsatt går på videregående skole har bedre kunnskap om en rekke privatøkonomiske temaer, som vist i *tabell 7.2.3*. Samtidig er det med utgangspunkt i den moderate rollen skolen spiller som kilde til kunnskap om privatøkonomi (Gyüre & Lylum, 2024), nærliggende å anta at forskjellene vi ser i tabell 7.3.1. i all hovedsak handler om forskjeller imellom familier.

At familieforskjeller spiller en sentral rolle for resultatene vi ser i *tabell 7.3.1* fremstår som en viktig del av forklaringen når vi ser dugelighetsforskjellene i sammenheng med resultatene i *tabell 7.2.3*. Der ser vi at familiebakgrunn er en viktig kilde til forskjeller i form av at de som ikke har fullført videregående har lært mindre om privatøkonomi hjemme enn hva de øvrige ungdommene har.

Samlet sett tyder resultatene i *tabell 7.3.1* på at de som ikke har fullført videregående utdanning kommer dårligere ut enn de som har fullført eller fortsatt går på videregående skole på alle fire dugelighetsdimensjonene. Dette betyr at undervisningen ungdommen mottar om privatøkonomi på skolen ser ut til å ha en positiv, men beskjeden, påvirkning på elevens økonomiske valg. Samtidig skal man være varsom med å utelukkende tilskrive den observerte forskjellen i dugelighet til forskjell i tilgang på skoleundervisning, siden de som ikke har fullført videregående skole er en mangefasettert gruppe med sammensatte utfordringer. Forskjellene vi har observert i *tabell 7.3.1* bør derfor i all hovedsak sees i sammenheng med forskjeller i tilgang på kunnskap om privatøkonomi hjemme.

7.4 Økonomisk trygghet og ikke fullført videregående opplæring

Så langt i kapittel 7 har vi sett at ikke-fullføring av videregående opplæring henger sammen med lavere økonomisk kunnskap og svakere økonomisk dugelighet. I dette underkapitlet undersøker vi om det også henger sammen med økonomisk sårbarhet. *Tabell 7.4.1* viser en tydelig sammenheng: hele 27 prosent av ungdom som ikke har fullført videregående rapporterer at de har gjeld, mens samme andelen er 12 prosent blant dem som enten har fullført eller fortsatt går på videregående skole. Det betyr at én av fire i gruppen uten fullført videregående skylder penger – mer enn dobbelt så mange som i resten av ungdomsgruppen. Ungdom uten fullført videregående skiller seg fra sine jevnaldrende – noen jobber, andre står utenfor arbeid og utdanning, og noen har allerede flyttet hjemmefra. Slike forskjeller i livssituasjon kan være med på å forklare hvorfor denne gruppen oftere har gjeld.

Tabell 7.4.1 Økonomisk trygghet etter fullføringsstatus. Prosent og gjennomsnitt. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=1959 (2025)

	Fullført / går på vgs nå (N=1837)	Ikke fullført (N=122)	Alle (N=1959)	Sig.
Har gjeld (%)	12,2	26,7	14,1	***
Har ingen å be om økon. hjelp (%)	8	13,7	8,7	**
Bekymret for sin økon. fremtid (1-5)	2,8	3,5	2,9	***

*** p < 0.001, ** p < 0.01, * p < 0.05

Videre ser vi at ungdom uten fullført videregående i større grad mangler et økonomisk sikkerhetsnett. I denne gruppen oppgir 14 prosent at de ikke har noen de kan be om økonomisk hjelp, mot 8 prosent blant ungdom som har fullført eller fortsatt går på videregående. I tillegg er ungdom uten fullført videregående i snitt mer bekymret for sin økonomiske fremtid. Dette henger trolig sammen med manglende utdanning og den økte økonomiske usikkerheten det kan medføre. Samlet sett tyder dette på at ikke-fullføring av videregående opplæring er forbundet med økt økonomisk sårbarhet i ungdomsårene.

7.5 Oppsummering

I dette kapitlet har vi undersøkt problemstilling 4, som handler om hvilken betydning fullføring av videregående opplæring har for ungdoms økonomiske kunnskap, dugelighet og trygghet. Analysene viser en tydelig sammenheng mellom fullføringsstatus og alle utfallene vi har studert.

Ungdom som ikke har fullført videregående, vurderer sin egen økonomiske kunnskap lavere og skårer svakere på kunnskapstesten. En tolkning kan være at skolen spiller en viktig rolle i å utvikle økonomisk kunnskap, som denne gruppen går glipp av. Samtidig rapporterer denne gruppen at de i mindre grad tilegner seg kunnskap om privatøkonomi fra ulike kilder, sammenlignet med jevnaldrende som enten har fullført eller fortsatt går på skolen. Foreldre fremstår som en av de viktigste kildene til økonomisk kunnskap, uavhengig av om ungdommen har fullført skolegangen eller ikke. Men også her ser vi forskjeller: Ungdom uten fullført videregående rapporterer i mindre grad at de har snakket med foreldrene om sentrale privatøkonomiske temaer, som kredittkort, inflasjon, forbrukslån og forbrukerrettigheter. Dette kan henge sammen med at de oftere vokser opp i familier med dårlig råd, der foreldrene kan ha mindre kapasitet til å initiere økonomiske samtaler med barna.

Samtidig ser vi at temaene som ungdommer generelt lærer om hjemme, ofte skiller seg fra det som undervises på skolen. Dette kan tyde på en form for uformell arbeidsdeling, der enkelte emner anses som skolens ansvar, mens andre overlates til familien. Denne arbeidsdelingen kan imidlertid være problematisk. For det første er det en tydelig sammenheng mellom familiens økonomiske situasjon og hvorvidt foreldre snakker med ungdom om privatøkonomi. Ungdom fra familier med dårlig råd har dermed ofte mindre tilgang til relevant kunnskap hjemme. For det andre finnes det noen viktige temaer – som for eksempel forbrukslån – som i liten grad dekkes verken hjemme eller på skolen, og dermed 'faller mellom stolene'.

Forskjeller i gjennomføring av videregående opplæring kan også få konsekvenser for økonomisk dugelighet. Ungdom som ikke har fullført videregående, har svakere evne til å planlegge egen økonomi, forbruke, spare og unngå opptak av lån. Dette understreker at skolen kan ha en viktig rolle som formidler av økonomisk kunnskap. Samtidig må vi erkjenne at også forhold utenfor skolen spiller en viktig rolle. Livssituasjon og erfaringer knyttet til arbeid, bolig og selvstendighet påvirker unges evne til å styre egen økonomi.

Økonomisk trygghet er også svakere blant ungdom uten fullført videregående enn andre jevnaldrende. De har oftere gjeld, mangler i større grad noen som kan gi økonomisk hjelp og er mer bekymret for sin økonomiske fremtid. Selv om gjeld ikke nødvendigvis er problematisk i seg selv, kan det – særlig i kombinasjon med et svakt økonomisk sikkerhetsnett – være et tidlig tegn på økonomisk sårbarhet.

Samlet sett understreker funnene at skolen kan være en viktig arena for å styrke ungdommens kunnskap og evne til å mestre egen økonomi, uavhengig av familiebakgrunn. Samtidig viser analysene at flere viktige privatøkonomiske temaer i liten grad dekkes i dagens skoleundervisning og at det kan være behov for å justere innholdet i undervisningen. For ungdom som faller fra videregående kan det være nødvendig å utvikle alternative læringsarenaer og målrettede tiltak for å nå ungdom som står utenfor utdanningssystemet. Digitale plattformer, og samarbeid med aktører som NAV og frivillige organisasjoner kan spille en viktig rolle i å formidle økonomisk kunnskap til denne gruppen – og bidra til å styrke deres økonomiske dugelighet og trygghet.

Resultatene i dette kapitlet må tolkes med varsomhet. Ungdom som ikke fullfører videregående, er en sammensatt gruppe. Det lave antall respondenter i denne gruppen i undersøkelsen dekker

neppe hele variasjonen i denne delen av ungdomspopulasjonen. Likevel gir våre funn en god pekepinn på hvordan de som ikke tar videregående skiller seg fra de som fullfører videregående utdanning.

8 Hovedfunn og anbefalinger

8.1 Hovedfunn

Denne rapporten er andre runde i en ungdomsundersøkelse som SIFO startet i 2024. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge hvor mye ungdom i slutten av tenårene kan om privatøkonomi, i hvilken grad de klarer å omsette denne kunnskapen til fornuftige økonomiske valg, og i hvilken grad de opplever økonomisk trygghet. I årets rapport ser vi også på om det har skjedd endringer fra 2024 til 2025. Videre undersøker vi hvilken betydning skoleundervisning har for økonomisk kunnskap, dugelighet og trygghet blant norsk ungdom mellom 18 og 20 år.

Hovedfunnene fra spørreundersøkelsen viser at kunnskapsnivået i privatøkonomi er middels blant norsk ungdom. Samtidig har mange unge forholdsvis god evne til å håndtere egen økonomi. Gjeld, særlig større beløp, er lite utbredt i denne aldersgruppen. Resultatene i stor grad samsvarer med funnene fra 2024, og bidrar dermed til å bekrefte og styrke konklusjonene fra første runde av ungdomsundersøkelsen.

Når det gjelder økonomisk kunnskap, vurderer ungdommen sin egen kunnskap i privatøkonomi som middels, og dette samsvarer med resultatene fra kunnskapsquizen om sparing, lån, pengebruk og investeringer. Dette funnet er også i tråd med PISA-undersøkelsen (OECD, 2024) som viser at norske femtenåringer har et middels kunnskapsnivå i privatøkonomi. Vi observerer en statistisk signifikant økning i ungdommens kunnskapsnivå fra 2024 til 2025, både når vi ser på egenvurdert kunnskap og faktisk kunnskap. Økningen er imidlertid svært liten. I begge ungdomsundersøkelsene fremstår foreldre og egen erfaring som de viktigste kildene til økonomisk kunnskap, mens skolens rolle er mer begrenset. I 2025 rapporterer riktignok flere ungdommer at de har fått undervisning i privatøkonomi. Dette kan skyldes økt mediaoppmerksomhet rundt temaet, heller enn faktiske endringer i undervisningstilbudet.

Når det gjelder økonomisk dugelighet, finner vi at ungdom generelt er flinke til å spare og unngå å ta opp lån. Derimot fremstår økonomisk planlegging og forbruk som mer utfordrende. Svak planleggingsevne er bekymringsfullt, gitt hvor viktig det er for god økonomistyring i hverdagen. Vi finner ingen målbar endring i økonomisk dugelighet fra 2024 til 2025. Ungdom oppgir at de lærer mest gjennom egne erfaringer, noe som tyder på at ungdommens evne til å ta gode økonomiske valg kan trolig styrkes gjennom praktiske oppgaver. Likevel ser dette ut til å være en mangelvare i dagens skoleundervisning. I lærerundersøkelsen (Gyüre & Lynum, 2025), som ble gjennomført parallelt med denne ungdomsundersøkelsen, rapporterte få lærere at de bruker praktiske oppgaver i undervisningen i privatøkonomi. Mange lærere pekte på manglende tilgang til relevante undervisningsopplegg som en sentral barriere for å gi elevene en mer effektiv økonomiopplæring.

Når det gjelder økonomisk trygghet, viser resultatene at omtrent én av seks ungdommer har gjeld i 2024 og 2025, uten signifikante endringer mellom årene. Det er forholdsvis få som har gjeld, og beløpene som rapporteres er moderate. Resultatene gir ikke grunn til umiddelbar bekymring. Samtidig oppgir to prosent av ungdom mellom 18 og 20 år at de har benyttet seg av forbrukslån. For enkelte kan være starten på en mer langvarig bruk av denne typen kreditt. Rundt én av ti ungdommer oppgir at de ikke har noen de kan be om økonomisk hjelp, både i 2024 og 2025. Videre ser vi at omtrent én av tre ungdommer er i stor eller i svært stor grad bekymret for sin økonomiske fremtid. Denne bekymringen kan være knyttet til både egen økonomisk situasjon og ytre faktorer som inflasjon og stigende boligpriser. Dette understreker et behov for å ruste ungdom bedre til å navigere i en mer uforutsigbar fremtid.

At vi ikke observerer noen vesentlig forbedring i ungdommens økonomiske kunnskap, dugelighet og trygghet fra 2024 til 2025, er ikke uventet. I denne perioden har det verken vært endringer i læreplanene eller andre tiltak utenfor skolen som skulle tilsi en slik utvikling. Dette understreker behovet for målrettede tiltak dersom man ønsker reell fremgang på området.

I årets ungdomsundersøkelse har vi også undersøkt hvilken betydning skoleundervisning har for ungdommens økonomiske kunnskap, dugelighet og trygghet. Ungdom som ikke har fullført videregående opplæring vurderer sin egen økonomiske kunnskap lavere, skårer dårligere på kunnskapsquizen og har svakere evne til å planlegge, forbruke etter evne, spare og unngå lån. Økonomisk trygghet er også lavere i denne gruppen. Ungdom uten fullført videregående har oftere gjeld, mangler i større grad et økonomisk sikkerhetsnett, og er mer bekymret for sin økonomiske fremtid. Konsekvensene kan være redusert økonomisk handlingsrom, lavere livskvalitet, og økt sårbarhet for gjeldsproblemer senere i livet i denne gruppen. Samtidig må disse funnene tolkes med forbehold. Vi kan ikke med sikkerhet fastslå om de observerte forskjellene er en konsekvens av manglende skolegang eller forhold som påvirker både sannsynligheten for fullføring og utfallene vi har undersøkt.

Ungdom uten fullført videregående rapporterer også at de lærer mindre fra ulike kunnskapskilder, sammenlignet med ungdom som enten har fullført eller fortsatt går på skolen. Dette tyder på at de i liten grad kompenserer for manglende skolegang gjennom alternative kunnskapskilder – enten fordi de ikke benytter seg av dem, eller fordi disse kildene ikke er like tilgjengelige eller pålitelige som skolen. I tillegg lærer de mindre om privatøkonomi fra foreldrene sine, noe som trolig henger sammen med familiens sosioøkonomiske ressurser. Ungdom uten fullført videregående befinner seg ofte i en sårbar posisjon, preget av lavere sosioøkonomisk bakgrunn, helseutfordringer og svakere nettverk (Bania et al., 2016; De Ridder et al., 2012; Frostad et al., 2015; Holen et al., 2018; Sagatun et al., 2014; Sznitman et al., 2017). Manglende skolegang ser ut til å forsterke denne sårbarheten ytterligere, ved at de har mindre kunnskap og dårligere evne til å håndtere egen økonomi.

Ungdom som enten har fullført eller fortsatt går på videregående skole, har generelt bedre kunnskap om privatøkonomi enn dem som ikke har fullført. Likevel viser funnene at også denne gruppen kun oppnår et middels kunnskapsnivå. Våre funn viser at skolen utgjør en forskjell, men at det fortsatt er rom for forbedring. Det middels høye kunnskapsnivået kan henge sammen med hvordan undervisningen i privatøkonomi er organisert på skolen. I dag gis denne undervisningen ofte tidlig i skoleløpet, gjerne i første klasse, mens behovet for slik kunnskap er størst i overgangen til voksenlivet – typisk i tredje klasse. Tidligere forskning (Bakkeli, 2020) viser at elever opplever økonomiundervisning som mest relevant og nyttig når den gis tett opp mot livssituasjoner der kunnskapen faktisk tas i bruk. Slik læreplanverket er utformet i dag, er det derfor mulig at undervisningen kommer for tidlig, og dermed ikke treffer elevene når de er mest mottakelige. Dette gir grunnlag for å vurdere enten en utvidelse av undervisningen i privatøkonomi til også å omfatte vg3, eller en forskyvning av undervisningen fra lavere trinn til senere i skoleløpet. I tillegg tyder funnene i SIFOs lærerundersøkelse (Gyüre & Lynum, 2025) på at lærere som underviser i privatøkonomi møter utfordringer knyttet til begrenset undervisningstid og mangel på praktiske undervisningsopplegg. Disse forholdene kan også bidra til at elevene i mindre grad tilegner seg den kunnskapen de trenger for å håndtere egen økonomi i voksenlivet.

8.2 Anbefalinger

Basert på resultatene fra de to undersøkelsene som vi har gjennomført blant norsk ungdom mellom 18 og 20 år, kommer vi derfor med følgende anbefalinger:

Styrk undervisningen i privatøkonomi i skolen

Videregående opplæring kan spille en viktig rolle i å gi ungdom økonomisk kunnskap, men skolens funksjon som læringsarena bør styrkes ytterligere. For å nå flest mulig – særlig ungdom fra familier med dårlig råd – bør privatøkonomi få en tydeligere plass i læreplanene på videregående nivå. Dette innebærer at undervisningen må få et mer relevant og oppdatert innhold. Temaer som forbrukslån og bruk av kredittkort bør løftes frem, samtidig som det legges større vekt på praktisk undervisning knyttet til økonomisk planlegging og bevisstgjøring rundt forbruksvaner. Mange lærere etterlyser mer praktisk undervisningsmateriell. Behovet kan imøtekommes gjennom utvikling av undervisningsopplegg i samarbeid med aktører i finanssektoren og andre relevante fagmiljøer.

Styrk oppfølging av sårbare grupper, særlig ungdom uten fullført videregående opplæring

Ungdom som ikke fullfører videregående opplæring, står ofte overfor sammensatte utfordringer, som lavere sosioøkonomisk bakgrunn, psykisk uhelse og svake sosiale nettverk. Manglende utdanning kan i tillegg svekke deres forutsetninger for å mestre egen økonomi, noe som øker risikoen for økonomiske problemer tidlig i voksenlivet. Vi anbefaler å styrke økonomisk rådgivning rettet mot unge som står utenfor skole og arbeid. Rådgivningen bør være individuelt tilpasset og tilbys gjennom etablerte kanaler som NAV og kommunale tjenester. I tillegg bør digitale plattformer og sosiale medier tas i bruk mer aktivt for å formidle økonomisk kunnskap på en tilgjengelig og engasjerende måte. Frivillige organisasjoner som har tillit og kontakt med unge utenfor det formelle utdanningssystemet, bør også involveres i dette arbeidet. Læringsmateriell bør ha en slik utforming, som kan brukes av både NAV, kommunale tjenester, frivillige organisasjoner og skolen. Regulerende myndigheter har et særlig ansvar for å hindre at ungdom får tilgang til usikret kreditt som de ikke har økonomisk evne til å betjene. Dette kan innebære strengere krav til kredittsjekk og tydeligere informasjon om risiko knyttet til slike produkter.

Nasjonal strategi

Norge bør vurdere å utvikle en langsiktig nasjonal strategi for å styrke befolkningens økonomiske kunnskap og redusere økonomisk sårbarhet. Strategien bør inkludere systematisk opplæring i privatøkonomi både i skoleverket og gjennom alternative læringsressurser. Den må være kunnskapsbasert og forankret i tverrsektorielt samarbeid mellom utdanningssektoren, offentlige institusjoner, næringslivet og frivillige organisasjoner. For å sikre bred tilgjengelighet, bør ressurser utvikles i samarbeid med blant annet NAV og frivillige aktører, med særlig vekt på ungdom utenfor formell utdanning.

Referanser

- Albæk, K., Asplund, R., Barth, E., Lindahl, L., Strøm, M. & Vanhala, P. (2020). Bedre sent enn aldri? *Søkelys på arbeidslivet*, 37(1-2), 124-141. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2020-01-02-08>
- Asaad, C. T. (2015). Financial literacy and financial behavior: Assessing knowledge and confidence. *Financial Services Review*, 24(2), 101-117. <https://doi.org/https://doi.org/10.61190/fsr.v24i2.3236>
- Atkinson, A. & Messy, F.-A. (2011). *Measuring financial literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15. OECD. <https://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
- Bakkeli, N. Z. (2020). *Kunnskap om personlig økonomi*. S. Forbruksforskningsinstituttet. <https://hdl.handle.net/10642/9056>
- Bania, E. V., Lydersen, S. & Kvernmo, S. (2016). Non-completion of upper secondary school among female and male young adults in an Arctic sociocultural context; the NAAHS study. *BMC Public Health*, 16(1), 960. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-3644-2>
- Bratsberg, B., Raaum, O., Røed, K. & Gjefsen, H. M. (2010). *Utdannings- og arbeidskarrierer hos unge voksne: Hvor havner ungdom som slutter skolen i ung alder?* (Frisch Rapport nr. 3, Issue. <https://www.frisch.uio.no/publikasjoner/?pubid=838>
- Bäckman, O., Jakobsen, V., Lorentzen, T., Österbacka, E. & Dahl, E. (2015). Early school leaving in Scandinavia: Extent and labour market effects. *Journal of European Social Policy*, 25(3), 253-269. <https://doi.org/10.1177/0958928715588702>
- De Ridder, K. A. A., Pape, K., Johnsen, R., Westin, S., Holmen, T. L. & Bjørngaard, J. H. (2012). School dropout: a major public health challenge: a 10-year prospective study on medical and non-medical social insurance benefits in young adulthood, the Young-HUNT 1 Study (Norway). *Journal of Epidemiology and Community Health*, 66(11), 995-1000. <https://doi.org/10.1136/jech-2011-200047>
- Frostad, P., Pijl, S. J. & Mjaavatn, P. E. (2015). Losing All Interest in School: Social Participation as a Predictor of the Intention to Leave Upper Secondary School Early. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 59(1), 110-122. <https://doi.org/10.1080/00313831.2014.904420>
- García, M. J. R. (2013). Financial education and behavioral finance: New insights into the role of information in financial decisions. *Journal of Economic Surveys*, 27(2), 297-315. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-6419.2011.00705.x>
- Gyure, K. & Lynum, M. (2024). *Kunnskap om privatøkonomi blant ungdom*. SIFO. Forbruksforskningsinstituttet.
- Gyüre, K. & Lynum, M. (2025). *Læring for livet? Undervisning i privatøkonomi i videregående opplæring*. SIFO. Forbruksforskningsinstituttet.
- Hiilamo, A. & Hermansen, Å. (2025). *Financial strain in Norway: The lifetime risk of and expected time spent in payment problems* (MPIDR Working Paper WP-2025-006, Issue. Rostock, Max Planck Institute for Demographic Research
- Holen, S., Waaktaar, T. & Sagatun, Å. (2018). A Chance Lost in the Prevention of School Dropout? Teacher-Student Relationships Mediate the Effect of Mental Health Problems on Noncompletion of Upper-Secondary School. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 62(5), 737-753. <https://doi.org/10.1080/00313831.2017.1306801>
- Høie, H. (2024). *Lavere livskvalitet hos dem med forbruksgjeld*. SSB analyse 2024/1. SSB. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/lavere-livskvalitet-hos-dem-med-forbruksgjeld>
- Iterbeke, K., De Witte, K., Declercq, K. & Schelfhout, W. (2020). The effect of ability matching and differentiated instruction in financial literacy education. Evidence from two randomised control trials. *Economics of Education Review*, 78. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2019.101949>
- Kaiser, T. & Menkhoff, L. (2020). Financial education in schools: A meta-analysis of experimental studies. *Economics of Education Review*, 78. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2019.101930>

- Kempson, E., Finney, A. & Poppe, C. (2017). *Financial well-being. A conceptual model and preliminary analysis*. SIFO. Forbruksforskningsinstituttet.
https://www.researchgate.net/profile/Andrea-Finney-2/publication/318852257_Financial_Well-Being_A_Conceptual_Model_and_Preliminary_Analysis/links/59819dd14585150575c00b54/Financial-Well-Being-A-Conceptual-Model-and-Preliminary-Analysis.pdf
- Kempson, E. & Poppe, C. (2018). *Understanding financial well-being and capability. A revised model and comprehensive analysis*. Høgskolen i Oslo og Akershus.
<https://hdl.handle.net/20.500.12199/5357>
- Lia, A. (2025, 18.april). Unge meninger. Seks i matte, stryk i livet? Skolen lærer oss mye, men ikke det viktigste. . VG. <https://www.vg.no/nyheter/i/xmvpAR/seks-i-matte-stryk-i-livet>
- Lusardi, A. & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44. <https://doi.org/10.1257/jel.52.1.5>
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01173.x>
- Luukkanen, L. & Uusitalo, O. (2019). Toward financial capability. Empowering the young. *Journal of Consumer Affairs*, 53(2), 263-295. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/joca.12186>
- Løkke, G. (2023). *Unge i Oslo har flere betalingsanmerkninger*.
<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2023/11/26/unge-i-oslo-har-flere-betalingsanmerkninger/>
- Miller, M., Reichelstein, J., Salas, C. & Zia, B. (2015). Can You Help Someone Become Financially Capable? A Meta-Analysis of the Literature. *The World Bank Research Observer*, 30(2), 220-246. <https://doi.org/10.1093/wbro/lkv009>
- Netemeyer, R., Warmath, D., Fernandes, D. & Lynch, J. (2017). How am I doing? Perceived financial well-being, its potential antecedents, and its relation to overall well-being. *Journal of Consumer Research*, 45. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucx109>
- NHO. (2024). *NHOs Ung-undersøkelse. Status og utvikling fra tidligere*.
<https://www.nho.no/siteassets/ak/2025/ungundersokelsen-til-ak2025-status-og-utvikling-fra-tidligere.pdf>
- Nordisk ministerråd. (2010). *Undervisning i forbrukerkompetanse – en strategi for forbrukerundervisning*. Nordisk ministerråd. <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:702173/FULLTEXT01.pdf> (lest: 06.04.2025)
- Norvilitis, J. M., Merwin, M. M., Osberg, T. M., Roehling, P. V., Young, P. & Kamas, M. M. (2006). Personality factors, money attitudes, financial knowledge, and credit-card debt in college students. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(6), 1395-1413.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00065.x>
- OECD. (2005). *Recommendation on Principles and Good Practices for Financial Education and Awareness*. <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/35108560.pdf>
- OECD. (2018). *Investing in Youth: Norway, Investing in Youth*.
<https://doi.org/10.1787/9789264283671-en>
- OECD. (2024). *PISA 2022 Results. How financially smart are students? PISA*, OECD Publishing.
- Opsal, K. (2024). *Opplever en økning i unge som tar opp forbrukslån*. NRK.
https://www.nrk.no/trondelag/forbruksgjelda-til-unge-oker-_na-far-flere-undervisning-i-privatøkonomi-1.16739805
- Poppe, C. (2019). *Grupper med lav kunnskap om økonomi*. SIFO Notat, 2019/05. SIFO.Forbruksforskningsinstituttet.
- Poppe, C. & Kempson, E. (2023). *Det er ikke over ennå. Husholdenes økonomiske trygghet i mars 2023*. SIFO.Forbruksforskningsinstituttet.
- Poppe, C. & Tufte, P. A. (2022). Betydningen av økonomisk kunnskap. I S. Asgeir, P. A. Tufte & C. Poppe (Red.), *Penger til besvær - privatøkonomiske utfordringer og økonomisk rådgivning i kredittsamfunnet*. Universitetsforlaget.
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01169.x>

- Robb, C. & Sharpe, D. (2009). Effect of personal financial knowledge on college students' credit card behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1).
<https://ssrn.com/abstract=2224225>
- Sagatun, Å., Heyerdahl, S., Wentzel-Larsen, T. & Lien, L. (2014). Mental health problems in the 10th grade and non-completion of upper secondary school: the mediating role of grades in a population-based longitudinal study. *BMC Public Health*, 14(1), 16.
<https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-16>
- Silinskas, G., Ahonen, A. K. & Wilska, T.-A. (2021). Financial literacy among Finnish adolescents in PISA 2018: The role of financial learning and dispositional factors. *Large-scale Assessments in Education*, 9(1), 24. <https://doi.org/10.1186/s40536-021-00118-0>
- SSB. (2025). *Gjennomføring i videregående opplæring*.
<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>
- Sznitman, S. R., Reisel, L. & Khurana, A. (2017). Socioeconomic background and high school completion: Mediation by health and moderation by national context. *Journal of Adolescence*, 56(1), 118-126.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.02.004>
- Willis, L. (2008). Evidence and ideology in assessing the effectiveness of financial literacy education. *San Diego Law Review*, 46. <https://ssrn.com/abstract=1098270>
- Yoong, J. (2011). *Retirement preparedness and individual decision-making: Implications for Canada*. Research paper prepared for the Task Force on Financial Literacy.
https://publications.gc.ca/collections/collection_2011/fin/F2-211-2011-eng.pdf

Vedlegg 1 Invitasjon og spørreskjema

Oslo Met
Forbruksforskningsinstituttet SIFO

Ungdom og økonomiundervisning 2025

Pnr C441004556

12.06.2025

Innhold

1. UNDERSØKELSESDSIGN	3
1.1 Innledning	3
1.2 Målgruppe	3
1.3 Utvalgsramme	3
1.4 Utvalgstreking	4
1.5 Utvalgsstørrelse	4
2. DATAINNSAMLING	5
2.1 Metode	5
2.2 Spørreskjemaet	6
2.3 Feltperiode	6
3. ENDELIG UTVALG	7
3.1 Respons	7
3.2 Endelig utvalg	8
3.3 Vekting av endelig utvalg	10

Vedlegg 1 : Spørreskjemaet

Vedlegg 2 : Snapchat rekruttering

Vedlegg 3 : Datafil (SPSS og Stata format, - egne vedlegg)

1. UNDERSØKELSESESDSIGN

1.1 Innledning

Verian har gjennomført datainnsamling for SIFO, i kartlegging av ungdommens kunnskaper om personlig økonomi. Informasjonen repeterer design fra tilsvarende kartlegging i 2024, for bruk i forsknings- og utredningssammenheng.

1.2 Målgruppe

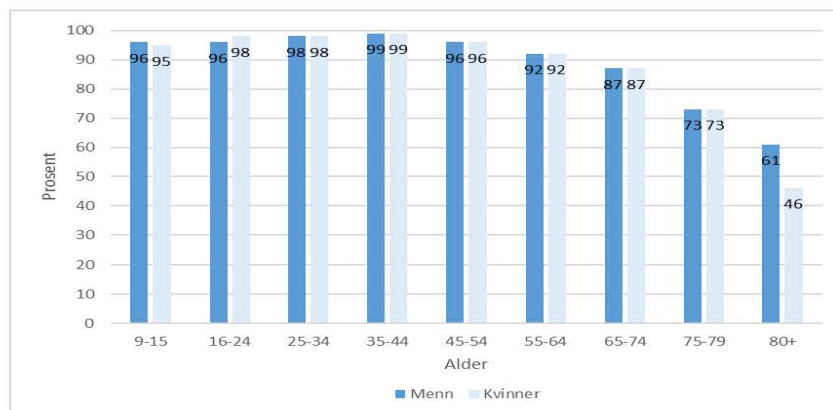
Kartleggingens målgruppe er personer i alderen 18-20 år, i alt 196.598 personer.

Tabell 1. Populasjon etter alder, kjønn og bosted. Prosent, N=196.598.

Bosted / kjønn	Alder			Total
	18	19	20	
Oslo-Akershus				
Mann	4.2	4.2	4.2	12.6
Kvinne	4.0	4.1	4.3	12.3
Sum	8.2	8.3	8.4	24.9
Rest Østland				
Mann	4.4	4.3	4.2	12.9
Kvinne	4.1	4.0	3.7	11.8
Sum	8.5	8.3	7.9	24.7
Sør-/Vestland				
Mann	5.6	5.7	5.6	16.8
Kvinne	5.3	5.4	5.4	16.2
Sum	10.9	11.1	11.0	33.0
Tr.lag-/Nord.Norge				
Mann	3.0	3.0	3.0	9.0
Kvinne	2.8	2.8	2.8	8.4
Sum	5.8	5.8	5.8	17.4
Total				
Mann	17.2	17.2	16.9	51.3
Kvinne	16.2	16.2	16.2	48.7
Sum	33.4	33.4	33.1	100.0

Målgruppens kjønnsfordeling er balansert og de tre alderskategoriene er om lag like store.

Figur 1. Andel av befolkningen som bruker Internet daglig eller nesten daglig, etter alder og kjønn. Prosent.

Kilde: SSB.

Ettersom undersøkelsen gjennomføres med nettbasert skjema (avsnitt 2.1), er det av betydning for utvalgssammensetningen at respondentene har nettilgang. Andelen

daglige nettbrukere i befolkningen 16-79 år har økt med om lag 20 prosentpoeng de siste ti årene, fra 74% i 2009 til 93% i 2021. De aller eldste, er i mindre utstrekning på nett enn de yngre. Men, mens særlig eldre kvinner tidligere har hatt lavere internettaktivitet enn menn (65% mot 70% henholdsvis i årene 2014-17), er andelen blant kvinnene nå på linje med de eldste mennene (Figur 1). Unntak er befolkningen 80 år eller eldre, der kvinnene har lavere nettpenetrasjon enn menn. Med 18-20 år som aldersavgrensning, vil de aller fleste personene i målgruppen være tilgjengelig på nett.

1.3 Utvalgsramme

Utvalget er tilrettelagt hos Folkeregisteret, landets bredeste og mest oppdaterte befolkningsoversikt. Målgruppen er erfaringsmessig vanskelig tilgjengelig, og det var på forhånd klart at det ville være behov for et relativt stort brutto utvalg, i et omfang som kun er tilgjengelig i dette registeret.

Folkeregisteret har imidlertid ikke elektroniske kontaktadresser (e-post og/eller telefonnummer) for utsending av invitasjoner. Disse adressene etter-koples av Verian. Alle lar seg imidlertid ikke adresse-kople, enten fordi de eksplisitt har reservert seg mot kopling, ikke har oppgitt adresse, ikke har gyldig adresse, el.l.

Endelig ville det kunne bli behov for å rette fokus særlig mot personer uten- eller utenfor videregående utdanning. Disse deltar erfaringsmessig i mindre grad i befolkningskartlegginger enn personer med fullført videregående utdanning, slik det ble demonstrert i fjorårets kartlegging.¹ De er imidlertid ikke flagget i tilgjengelige registre, og må letes opp generelt i befolkningen.

1.4 Utvalgstreking

Sammen med folkeregisterutvalget følger informasjon om kjønn, alder og bosted, som grunnlag for utvalgsstratifisering og vurdering av det endelige utvalgets representativitet. Populasjonen pre-stratifiseres etter alder (de tre kohortene) kjønn og bosted (fire regioner) forut for utvalgstrekingen.

Med Regionreformen er landets fylkesinndeling justert. Den fire-delte regioninndelingen fra og med 2020 er tilrettelagt med henblikk på å være så lik den tilsvarende tidligere inndelingen som mulig. Blant annet er tidligere «Oslo/Akershus» nå erstattet av «Oslo og omegn». Den nye kategorien inkluderer Oslo, samt de kommunene som tidligere utgjorde Akershus.²

Respondentene trekkes tilfeldig innenfor strataene. Rekruttering av personer uten- eller utenfor videregående skole innebærer at invitasjoner til deltakelse legges åpent ut. Vi vet da ikke hvor mange som ser invitasjonen og / eller klikker på lenken. Rekrutteringen baseres følgelig på selvrekruttering, som bryter med prinsippet om tilfeldig utvelgning anvendt på folkeregisterutvalget.

1.5 Utvalgsstørrelse

Ønsket netto utvalg til analyse er 2.000 respondenter. Det var som nevnt på tilretteleggingstidspunktet usikkert hvilken respons man ville oppnå i målgruppen, som erfaringsmessig er vanskelig tilgjengelig. Et brutto utvalg på 80.000 personer ble bestilt, tilsvarende en minimum respons på 2-3 prosent, og i henhold til den faktiske responsen i fjorårets kartlegging (3%).

¹ Personer uten- og utenfor videregående skole ble i 2024 forsøksvis hentet fra GallupPanelet, men omfanget av tilgjengelige respondenter i denne kategorien er uansett begrenset.

² SSBs standard inndeling i «Oslo og Viken» tillegger uforholdsmessig stor andel av befolkningen i denne ene kategorien (ca. 39%) og tilsvarende liten andel i «Innlandet» (5%).

Gitt målgruppens internettpenetrasjon er frafallet under adressekoplingen begrenset (4,5%). Bruttoutvalget til utsending (etter kopling av adresseinformasjon) følger med andre ord i det vesentlige målgruppefordelingen (Tabell 2).

Tabell 2. Brutto utvalg etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=76.335.

Geo/Kjønn	Alder			Total	Avvik
	18	19	20		
Oslo-Akershus					
Mann	5.4	3.4	3.5	12.3	
Kvinne	5.6	3.5	3.4	12.5	
Sum	11.0	6.9	6.9	24.8	0.0
Rest Østland					
Mann	5.3	3.3	3.3	11.9	
Kvinne	5.9	3.5	3.6	13.0	
Sum	11.3	6.8	6.9	24.9	0.2
Sør-/Vestland					
Mann	7.3	4.3	4.6	16.2	
Kvinne	7.5	4.6	4.7	16.8	
Sum	14.8	8.9	9.3	33.0	0.0
Tr.lag-/Nord.Norge					
Mann	3.8	2.3	2.2	8.2	
Kvinne	4.1	2.4	2.5	9.0	
Sum	7.9	4.7	4.7	17.3	-0.1
Total					
Mann	21.8	13.3	13.5	48.7	-2.6
Kvinne	23.1	14.0	14.3	51.3	2.6
Sum	44.9	27.3	27.8	100.0	
Avvik populasjon	11.5	-6.1	-5.4		

Sammenliknet med målgruppen (Tabell 1) er 18-åringene noe overrepresentert (+11,5 prosentpoeng) på bekostning av 20- og 21-åringene (-6,1 og -5,4 prosentpoeng henholdsvis. Kønns- og bostedsfordelingene følger målgruppen (menn underrepresentert med 2,6 prosentpoeng). At 19- og 20-åringer i noe mindre grad lar seg adresse-kople enn 18-åringene kan skyldes flere forhold:

- *Overgang til digitalt skole- og samfunnsliv:* 18-åringer ofte i ferd med å avslutte videregående skole, og mange får e-postadresser gjennom skolen eller offentlige tjenester (f.eks. videregående skole, ID-porten, MinID). Det kan være at denne aldersgruppen nylig har blitt mer aktivt inkludert i digitale systemer.
- *Generasjonsforskjeller i digitale vaner:* Selv om det bare er ett eller to år mellom gruppene, kan det være små forskjeller i hvordan de bruker teknologi. 18-åringer kan være mer vant til å bruke e-post i skole og kommunikasjon, mens eldre ungdommer kanskje har gått over til andre plattformer som meldingsapper og sosiale medier.
- *Obligatoriske tjenester ved fylte 18:* I Norge får man tilgang til flere offentlige tjenester ved fylte 18 år, som krever e-post for innlogging og kommunikasjon. Det kan føre til at mange oppretter e-postadresser akkurat da, mens noen eldre kanskje ikke bruker dem aktivt lenger.

2. DATAINNSAMLING

2.1 Metode

Undersøkelsen er gjennomført over Internett. Ettersom de fleste nordmenn etter hvert har fått nettilgang, brukes nettet i stigende utstrekning til intervjuundersøkelser.

Web-format gir stor fleksibilitet i utformingen av spørreskjemaet, og tillater for eksempel komplekse spørsmålsbatterier og filterstrukturer (slik tilfellet er i denne undersøkelsen), avspilling av lyd, visning av bilder (logoer) etc. Elektronisk kommunikasjon gir rask gjennomføring til lav kostnad. Dette er særlig relevant i målgruppen unge, som i det store og hele er daglige nettbbrukere.

Spørreskjemaet i folkeregisterutvalget er sendt ut som e-post med invitasjon til deltakelse, sammen med link til spørreskjemaets adresse på Internett. Rekruttering av elever uten- og utenfor videregående skole er foretatt med Snapchat-annonsering.

2.2 Spørreskjemaet

SIFO laget utkast til spørreskjema, som ble justert og endelig tilrettelagt i samarbeid med Verian. Det består av ca. 45 enkeltspørsmål – der flere er integrerte i spørsmålsbatterier og andre inngår i filterstruktur. Intervjuet innledes med respondentenes aktive samtykke.

Designet følger i hovedsak malen fra 2024, grunnet ønske om sammenliknbarhet. Samtidig var det særlig behov for ytterligere detaljert kartlegging av utdanningsnivå, gitt erfaringen fra sist da det viste seg vanskelig å verifisere om personer med rapportert avsluttet videregående skole faktisk hadde avsluttende eksamen. Nye spørsmål ble derfor tilføyet for eksplisitt kartlegging av fullføringsgrad.

Intervjuets lengde i en standard befolkningsundersøkelse (avhengig av tema/motivasjon), påvirker både rekrutteringsmuligheter, frafall underveis i utfyllingen samt svar kvalitet mot slutten av intervjuet. 15 minutter settes gjerne som øvre grense for et web-intervju. Median intervjuetid i denne undersøkelsen er 14 minutter (som i fjor).

Spørreskjemaet finnes vedlagt (Vedlegg 1). Flere respondenter bemerker i det avsluttende kommentarfeltet at de synes undersøkelsen er oversiktlig, interessant og lærerik.

Ettersom folkeregisterutvalget inneholder informasjon om respondentenes kjønn, alder og bosted, legges disse til databasen i etterkant. Respondentenes egne tilbakemeldinger på kartleggingen finnes også som egen variabel bakerst i datafilen («Satisfaction3»).

2.3 Feltperiode

Datainnsamlingen er foretatt i mars-juni måned 2025 – om lag på samme tid som gjennomføringen i 2024 (mai).

Etter prosjektoppstart i februar 2025, og en innledende fase knyttet til spørreskjemadesignet, ble undersøkelsen pilotert den 25.03. Pilot ble sendt til SIFO for vurdering den 28.03. Hovedundersøkelsen ble deretter sendt ut puljevis, ettersom utvalget var relativt stort, og man ikke ønsker å invitere flere respondenter enn hva som er nødvendig for å oppnå den ønskede utvalgsstørrelsen. Samtidig viste responsen seg også i år å være lav, slik at det etter hvert ble behov for å distribuere hele bruttoutvalget. Påminnelser ble sendt den 07.04 og den 23.04. De fleste (65%) besvarelsene er foretatt i perioden 29.03 – 10.04. Foreløpig datafil ble oversendt SIFO 03.04.

Medio april viste utvalget, som forventet, relativt lav andel uten- eller utenfor videregående opplæring. I 2024 ble tilleggsutvalg i denne kategorien hentet fra GallupPanelet, samtidig som tilgjengelig volum i panelet i denne avgrensede målgruppen var begrenset. I år ble følgelig tilleggsrekruttering via Snapchat testet ut.

Snapchat annonser ble lagt ut den 12.05. Spørreskjemaets landingsside ble tilført screeningspørsmål for å hente bekreftelse på at respondentene faktisk var i målgruppen. Etter en innledende runde med relativt laber respons (dvs. mange annonseklikk, men få komplette besvarelser) ble annonsebilde erstattet samtidig som tekst på landingssiden ble spisset (Vedlegg 2).

Etter utsending av påminnelser ble feltarbeidet i alle kanaler avsluttet den 20.06.24. Gitt at datainnsamlingsperioden strekker seg over flere måneder etter at folkeregisterutvalget

ble tilrettelagt, medførte dette at respondentene ble om lag et halvt år eldre underveis i datainnsamlingen. Andelen 18-åringer ble følgelig mindre enn andelen 18-åringer ved feltarbeidets oppstart og flere ble etter hvert 21 år. Snapchat rekrutteringen, som løp kun over en drøy uke, registrerte alder i sanntid.

3. ENDELIG UTVALG

3.1 Respons

Undersøkelsen ble som nevnt distribuert til hele bruttoutvalget fra Folkeregisteret og sendt ut til 76.297 respondenter (Tabell 3). Loddtrekning av gavekort ble lovet som incentiv til alle deltakere med fullført besvarelse (mot å oppgi e-postadresse).

Utvalgene «oversamples» uansett i utgangspunktet ikke, ut over forventet inntekt: Selv om dette vil kunne gi raskere gjennomføring, vil personer som er lett tilgjengelige kunne bli overrepresenterte i utvalget. Tilsvarende er utvalget sendt ut sekvensielt i henhold til faktisk inntekt. I denne undersøkelsen ble det som nevnt nødvendig å distribuere hele bruttoutvalget.

Tabell 3. Kontakt og respons. Antall.³

Status	Folkeregister
Utsendinger	76297
Ikke kontakt	73016
Kontakt	3281
Frafall:	
Ufullstendig utfylling	1163
Vil ikke delta - self screening*	201
Teknisk problem	-
Intervju	1917
Kontakt (prosent av utsendte)	4.3
Respons (prosent av kontaktede)	58.4
Respons (prosent av utsendte)	2.5

Invitasjonen til folkeregisterutvalget ble åpnet av 3.281 respondenter (4%). Blant disse avviste 201 stykk den innledende samtykkeerklæringen, mens 1.163 ikke returnerte fullstendig besvarelse. Feltarbeidet ble avsluttet med 1.917 komplette besvarelser. Disse utgjør 58% av respondentene som antatt har mottatt invitasjonen og 3% av de utsendte skjemaene. Frafallet består med andre ord i det alt vesentlige av vansker med å komme i kontakt med respondentene.

Snapchat rekrutteringen benytter «åpen lenke» for spørreskjemaet, og vi vet da ikke eksakt hvor mange som har mottatt/sett annonsen. Per 28.05 hadde vi totalt 233 klikk på skjemasiden, 27 screenet i innledningen, 155 avbrutte- og 52 komplette besvarelser. Andel fullførte av totalt antall klikk var stigende fra 16,7% ved feltarbeidets oppstart til 21,9% ved avslutning.

Det samlede utvalget utgjorde med dette 1.969 respondenter. Ettersom undersøkelsen stenges når ønsket antall respondenter er oppnådd, har de sist ankomne respondentene ikke hatt anledning til å delta, og responsen underestimeres i så fall eventuelt i forhold til totalt antall utsendte skjemaer. Dette gjelder også Snapchat rekrutteringen, der det

³ Respondenter som åpner e-posten, uten å klikke på skjemalinken registreres ikke, da slik registrering trigger ulike varslingsystemer hos respondentene.

fortsatt vil være inntak så lenge annonsen ligger ute. Her ble feltarbeidets tidsramme avgjørende for avslutningen.

Responser i folkeregisterutvalget tilsvarer fjorårets gjennomføring, der kontaktraten var 4,4%, respons blant kontaktede 63,6%, og responsen relativt til utsendte invitasjoner var 2,8%.

3.2 Endelig utvalg

Gitt utvalgsplanen, kan det endelige utvalget sammenliknes med befolkningen, for å vurdere eventuelle systematiske avvik. Gitt at respondentene ble om lag et halvt år eldre under datainnsamlingen, legges den opprinnelige aldersfordelingen på uttrekksdødsdatoen til grunn for vurderingen.

Demografi

Det endelige utvalget fordeler seg som følger etter stratumkennetegnene kjønn, alder og bosted (Tabell 4):

Tabell 4. Netto utvalg (uvektet) etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=1.969.

Geo/Kjønn	18	Alder 19	20	Total	Diff bto	Diff pop
Oslo-Akershus						
Mann	5.2	2.4	2.6	10.2		
Kvinne	9.8	5.4	5.5	20.7		
Sum	15.0	7.8	8.2	30.9	6.1	6.1
Rest Østland						
Mann	3.6	1.8	2.0	7.4		
Kvinne	7.6	3.4	3.5	14.4		
Sum	11.1	5.2	5.5	21.8	-3.1	-2.9
Sør-/Vestland						
Mann	5.8	2.9	3.3	11.9		
Kvinne	9.3	5.0	4.0	18.2		
Sum	15.1	7.9	7.2	30.2	-2.8	-2.8
Tr. Jæ. /Nord.Norge						
Mann	2.3	1.9	2.0	6.2		
Kvinne	5.4	2.0	2.8	10.3		
Sum	7.8	3.9	4.8	16.5	-0.8	-1.0
Utlend						
Mann	0.1	0.1	0.2	0.3		
Kvinne	0.2	0.1	0.2	0.4		
Sum	0.2	0.1	0.4	0.7		
Total						
Mann	16.9	9.0	10.1	36.0	-12.6	-15.3
Kvinne	32.2	15.8	15.9	64.0	12.6	15.3
Sum	49.2	24.8	26.1	100.0		
Diff bruttutvalg	4.3	-2.5	-1.7	0.0		
Diff populasjon	15.8	-8.7	-7.1	0.0		

Sammenliknet med bruttutvalget (avvik med røde marginaltall, jfr. Tabell 2). viser nettoutvalget følgende:

- Det er noe overrepresentert blant 18-åringene (+4,3 prosentpoeng) og tilsvarende underrepresentert blant 19-åringene (-3,3 prosentpoeng).
- Jenter har respondert i noe større grad (+12,6 prosentpoeng) enn gutter.
- Oslo-Akershus regionen er noe overrepresentert (6,1 prosentpoeng) på bekostning av særlig Rest-Østland og Sør-Vestland (-3,1 og -2.8 prosentpoeng hhv.)⁴

Sammenliknet med populasjonen, og gitt at bruttutvalget var noe overrepresentert blant 18-åringene, har høyere respons i denne kohorten ytterligere forsterket utvalgets skjevhet i favør av de yngste.

⁴ 13 respondenter oppført med bosted «utland» er plassert i Oslo-Akershus.

Utdanningsnivå

Vi nevnte ovenfor at internettpopulasjonen har et noe høyere utdanningsnivå enn (hele) befolkningen ellers, samtidig som det er grunn til å anta at respons og svargivning i en «kunnskapsbasert» undersøkelse påvirkes av respondentenes utdanningsnivå. Det var ikke mulig å pre-stratifisere målgruppen etter utdanningsnivå, ettersom denne informasjonen ikke var a priori kjent for målgruppen og i adresseregisteret utvalget hentes fra. SIFO ønsket uansett særlig fokus på personer uten- eller utenom videregående skole, da disse er hensiktsmessige som «kontrollgruppe» i analysene.

Sammenlikning av utvalgsundersøkelser med offisiell utdanningsstatistikk er ikke rett frem. Dels er aldersintervallene og referansetidspunktene ulike, og undersøkelsens begreper er ikke eksakt sammenliknbare med begrepene anvendt i offentlig statistikk.⁵ Dessuten vil respondentene ha vansker med å plassere seg i forhold til de «offisielle» kriteriene. Endelig tenderer respondentene til å overrapportere eget utdanningsnivå, særlig i forhold til korte utdanninger ut over videregående skole.⁶ I denne målgruppen er det mao. grunn til å anta at flere vil rapportere pågående utdanningsnivå snarere enn høyeste avsluttede utdanning. Samtidig er det ønskelig at antall respondenter med utdanningsnivå under videregående er stort nok til å kunne benyttes for sammenstilling av resultater mot dem som har videregående utdanning.

Dersom vi holder oss til informasjonen om hvorvidt ungdommene er- eller har vært innom videregående utdanning, kan denne tentativt holdes opp mot tilsvarende statistikk hos Utdanningsdirektoratet. Her utgjør andelen av årskullene, som er uten- og utenfor videregående opplæring, 7,9% i aldersgruppen 18 år, 15,3% blant 19-åringene og 15,1% blant 20-åringene – totalt 12,8% på tvers av de tre årskullene (Tabell 5).

Tabell 5. Andel ungdommer uten- og utenfor videregående opplæring, samt utdanningsstatus i utvalget. Prosent.⁷

	18	Alder 19	20	Total
<i>Utdanningsdirektoratet:</i>				
Andel som verken befinner seg i videregående opplæring eller har fullført og bestått videregående opplæring ¹	7.9	15.3	15.1	12.8
N	63825	64195	63516	191536
<i>Utvalg:</i>				
Ukjent	0.4	0.8	0.4	0.5
Ikke påbegynt vgs	1.5	2.5	2.9	2.1
Avsluttet -ikkefullført noe	0.7	0.6	1.2	0.8
Avsluttet -fullført noen fag	0.9	5.9	5.1	3.3
Eri vgs nå	89.3	30.7	9.0	53.8
Avsluttet-bestått	7.1	59.4	81.5	39.5
Sum	100.0	100.0	100.0	100.0
n	968	498	513	1969
Sum andel uavsluttet/utenfor vgo	3.5	9.8	9.6	6.7

¹ <https://www.udir.no/fall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/ungdom-uten-og-utenfor-vgo/>

¹ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/ungdom-uten-og-utenfor-vgo/>

Utvalget har om lag halvparten så mange personer uten- eller utenfor videregående skole som i målgruppen. Mens andelen i utgangspunktet er lavere blant 18-åringene enn blant

⁵ SSB definerer fullført og bestått videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse når eleven/lærlingen er registrert med bestått Vg3/fag- og svenneprøve, og/eller er registrert med vitnemål i Nasjonal Vitnemålsdatabase. Personer som enten har avlagt eksamen eller er i gang med fag på universitet/høgskole, er i statistikken behandlet som at de har fullført og bestått videregående opplæring med studiekompetanse.

⁶ Verian har tidligere analysert denne problemstillingen i samarbeid med Statistisk sentralbyrå, basert på sammenstilling av svar avgitt i telefonintervju med registerstatistikk. 76% oppgav samme utdanningsnivå i intervjuet som det registrerte. Mye av avviket skyldes etterslep i utdanningsregisteret (inklusive utdanninger tatt i utlandet). Samtidig oppgir flere personer, som har startet høyere utdanning enn de er registrert med, ikke det lavere nivået de har fullført.

⁷ Se: [Ungdom uten og utenfor vgo | udir.no](#)

de eldre, er andelen i utvalget også tilsvarende lavere. Andelen utgjør 100-130 respondenter, som vil gi mulighet for sammenlikning med de vgs-utdannede. Når halvparten av ungdommene uten- eller utenfor videregående opplæring er rekruttert via Snapchat, tilsier det at flere ulike rekrutteringskanaler krevers for å fange slike smale og vanskelig tilgjengelige målgrupper.

Det skal endelig nevnes at grunnskoleutdannede vanligvis underrapporteres i *standard landsdekkende* befolkningsutvalg (alle aldre), til fordel for særlig personer med lang universitetsutdanning.⁸ Fordelingen må da betraktes i lys av at disse utvalgene normalt viser betydelig overrepresentasjon av personer med universitet-/høyskoleutdanning (som til sammen gjerne utgjør 60% eller flere av respondentene, med mindre utvalget tilrettelegges særskilt med henblikk på utdanningsnivå).

3.3 Vekting av endelig utvalg

Det endelige utvalget veies statistisk mot kjente egenskaper i befolkningen, for å korrigere utvalgsskjevheter som følge av datainnsamlingen.

Demografisk vekt

Utvalget er veiet som følger:

1. Vektingen er utført med RIM-vekt, dvs. i en iterativ sekvensiell prosess som løper til vektene stabiliserer seg og samsvarer med marginalfordelingene.
2. Utvalget er først vektet demografisk i henhold til befolkningen i henhold til de demografiske stratumkjennetegnene (RIM1: alder, kjønn, bosted).
3. Deretter er det vektet etter utdanningsnivå i henhold til andelen uten- eller med erfaring fra videregående opplæring (RIM2 – to kategorier).

Vekten fordeler seg som følger (Tabell 6 – klikk og dra på tabellene for å forstørre):

Tabell 6. Vektens fordeling. Antall, prosent og gjennomsnitt.

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
weight	1969	.41	3.00	1.0000	.54664
Valid N (listwise)	1969				

⁸ Andelen med «fagutdanning» er høyere enn i den offisielle registerbaserte statistikken, og overlapper muligens andelen med videregående yrkesutdanning.

Report

weight					
Kjønn	Alder	StandardGeo	Mean	N	Std. Deviation
Mann	18	Oslo og omegn	.8179	102	.16178
		Rest Østland	1.2691	70	.29548
		Sør og Vestlandet	.9943	114	.18713
		Trøndelag og Nord-Norge	1.3214	46	.32590
		Utlend	.7853	1	.
		Total	1.0426	333	.30086
	19	Oslo og omegn	1.7031	47	.50148
		Rest Østland	2.3887	35	.22278
		Sør og Vestlandet	1.9169	57	.37481
		Trøndelag og Nord-Norge	1.5932	37	.42365
		Utlend	3.0000	1	.
		Total	1.8919	177	.49119
	20	Oslo og omegn	1.4734	52	.34528
		Rest Østland	2.0519	40	.36291
		Sør og Vestlandet	1.7273	64	.23039
		Trøndelag og Nord-Norge	1.5217	39	.47935
		Utlend	1.3888	4	.00000
		Total	1.6791	199	.40517
	Total	Oslo og omegn	1.1945	201	.50479
		Rest Østland	1.7553	145	.57107
		Sør og Vestlandet	1.4177	235	.48894
		Trøndelag og Nord-Norge	1.4678	122	.42303
		Utlend	1.5567	6	.74711
		Total	1.4333	709	.53823
Kvinne	18	Oslo og omegn	.4106	193	.03104
		Rest Østland	.5331	149	.07768
		Sør og Vestlandet	.5866	183	.14842
		Trøndelag og Nord-Norge	.5060	107	.08607
		Utlend	.4084	3	.00000
		Total	.5061	635	.11884
	19	Oslo og omegn	.7360	106	.22102
		Rest Østland	1.1590	67	.27485
		Sør og Vestlandet	1.0572	98	.26874
		Trøndelag og Nord-Norge	1.3966	39	.40898
		Utlend	1.3517	1	.
		Total	1.0132	311	.35506
	20	Oslo og omegn	.7323	109	.23366
		Rest Østland	1.1007	68	.30381
		Sør og Vestlandet	1.3511	78	.40895
		Trøndelag og Nord-Norge	.9703	56	.24760
		Utlend	.6394	3	.00000
		Total	1.0073	314	.38697
	Total	Oslo og omegn	.5811	408	.23174
		Rest Østland	.8166	284	.36346
		Sør og Vestlandet	.8812	359	.40952
		Trøndelag og Nord-Norge	.8066	202	.41882
		Utlend	.6421	7	.33353
		Total	.7562	1260	.37279
Total	18	Oslo og omegn	.5514	295	.21741
		Rest Østland	.7683	219	.38739
		Sør og Vestlandet	.7431	297	.25763
		Trøndelag og Nord-Norge	.7511	153	.42111
		Utlend	.5026	4	.18848
		Total	.6907	968	.32458
	19	Oslo og omegn	1.0331	153	.55696
		Rest Østland	1.5810	102	.64053
		Sør og Vestlandet	1.3734	155	.51915
		Trøndelag og Nord-Norge	1.4923	76	.42507
		Utlend	2.1759	2	1.16551
		Total	1.3319	488	.58845
	20	Oslo og omegn	.9716	161	.44239
		Rest Østland	1.4530	108	.56461
		Sør og Vestlandet	1.5207	142	.39774
		Trøndelag og Nord-Norge	1.1967	95	.45068
		Utlend	1.0676	7	.40058
		Total	1.2679	513	.51224
	Total	Oslo og omegn	.7835	609	.45066
		Rest Østland	1.1339	429	.62823
		Sør og Vestlandet	1.0934	594	.51433
		Trøndelag og Nord-Norge	1.0556	324	.52834
		Utlend	1.0643	13	.71653
		Total	1.0000	1969	.54664

Vedlegg 2 Datainnsamling og utvalg

Vedlegg 1. Spørreskjemaet

Fra: OsloMet <survey@norsk Gallup.no>

Sendt: tirsdag 23. april 2024 09:06

Til: N.N

Emne: Tenker du på økonomien din?

Hei,

Tidligere forskning viser at unge har varierende kunnskap om- og interesse for egen økonomi; inntekter og utgifter – sparing og investering. Hva tenker du selv – hvordan kan myndighetene tilrettelegge for at økonomien din skal bli enklest og best forståelig for deg? Test deg selv i en quiz!

Du får denne invitasjonen fordi du er tilfeldig trukket ut fra Folkeregisteret. Det er frivillig å delta.

Undersøkelsen tar ca. 8 – 10 minutter. Alle spørsmål må besvares, men er du usikker eller passer ikke svaret for deg, kan du svare «Vet ikke». Svarene behandles anonymt og konfidensielt.

Som takk for hjelpen blir du med i trekningen av 20 gavekort på kr 500 (ved å oppgi navn og e-postadresse). Sjansen for å vinne er 1 av 20.

Takk for at du tar deg tid til å delta. Vi tror du vil finne det både lærerikt og nyttig.

[Start undersøkelsen her](#)

Med vennlig hilsen

Forskerne fra Forbruksforskningsinstituttet SIFO

Norsk Gallup bistår OsloMet i datainnsamlingen. Svarene dine er konfidensielle og rapporteres kun i statistiske tabeller der ingen enkeltperson er gjenkjennbar.

Spørsmål om undersøkelsen kan rettes til Christian Poppe e-post: chripo@oslomet.no eller Krisztina Gyüre e-post: krisgr@oslomet.no

ved OsloMet,

Undersøkelsen gjennomføres på en sikker lenke (<https://>). Det er selvfølgelig helt frivillig å delta. Det er også mulig å reservere seg. I så fall kan du klikke på følgende link:

[Jeg ønsker ikke å svare](#). Vi forholder oss til de lover og regler som gjelder til enhver tid, samt bransjens etiske retningslinjer. Hvis du ønsker å lese våre retningslinjer for ivaretagelse av personvern hensyn, finner du dem på www.norsk Gallup.no

introAdhoc

Velkommen til undersøkelsen om ungdom og økonomi. Det tar cirka 10 minutter å svare på undersøkelsen.

END | Condition f{'Panel'}.any('1004195', '62', '160', '170')

delta

For ordens skyld ber vi ditt samtykke for å være med i undersøkelsen om de unges syn på egen privatøkonomi – inntekter, utgifter, sparing og investering. Det er frivillig å delta i undersøkelsen.

- ☐ Ja, jeg ønsker å delta (1)
☐ Nei, jeg ønsker ikke å delta (2)

CONDITION | f{'delta'}.any('2')

CONDITION	true	false
	Question BlockToCall5()	

END | Condition f{'delta'}.any('2')

egenvurd

Hvor god eller dårlig vil du si at kunnskapen din er om privatøkonomi?

- ☐ Svært dårlig (1)
☐ Ganske dårlig (2)
☐ Verken god eller dårlig (3)
☐ Ganske god (4)
☐ Svært god (5)
☐ Vet ikke (6)

godrad

Synes du at familien du har vokst opp med har hatt god eller dårlig råd?

- ☐ Vi har hatt god råd hele tiden (1)
☐ Vi har stort sett hatt god råd (2)
☐ Vi har verken hatt god eller dårlig råd (3)
☐ Vi har stort sett hatt dårlig råd (4)
☐ Vi har hatt dårlig råd hele tiden (5)
☐ Vet ikke (6)

opplegg

Har noen av disse besøkt din klasse/skole for å snakke om økonomi?

Flere svar mulig

- ☐ Sparebank (1)

- ☐ DNB (2)
- ☐ Nordea (3)
- ☐ Intrum (4)
- ☐ Kredinor (5)
- ☐ Nav (6)
- ☐ Ungt entreprenørskap (7)
- ☐ Andre (8)
- ☐ Ingen av disse (97) [Keep position • Exclusive]
- ☐ Vet ikke (99) [Keep position • Exclusive]

tema

Har du lært noe om følgende på SKOLEN?

Flere svar mulig

- ☐ Sparing (1)
- ☐ Investering (2)
- ☐ Boliglån (3)
- ☐ Forbrukslån (4)
- ☐ Bankkort (5)
- ☐ Kredittkort (f.eks. Mastercard/Bank Norwegian/Re:member/Trumf) (6)
- ☐ Budsjett (7)
- ☐ Regnskap (8)
- ☐ Inflasjon (9)
- ☐ Rettigheter når du kjøper en vare eller tjeneste (10)
- ☐ Hvordan endringer i økonomien påvirker familiens situasjon (11)
- ☐

Nei, ikke lært om noe av dette

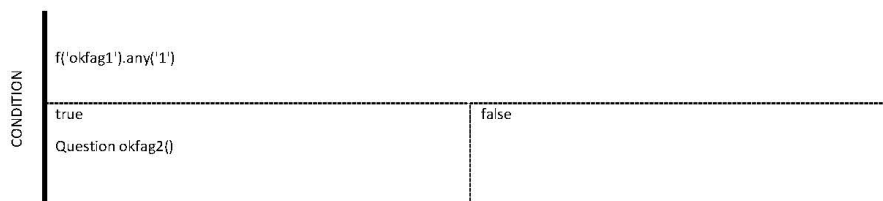
(12) [Exclusive]

☐ Vet ikke (13) [Exclusive]

okfag1

Har du hatt undervisning om privatøkonomi på skolen?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2)
- ☐ Vet ikke (3)

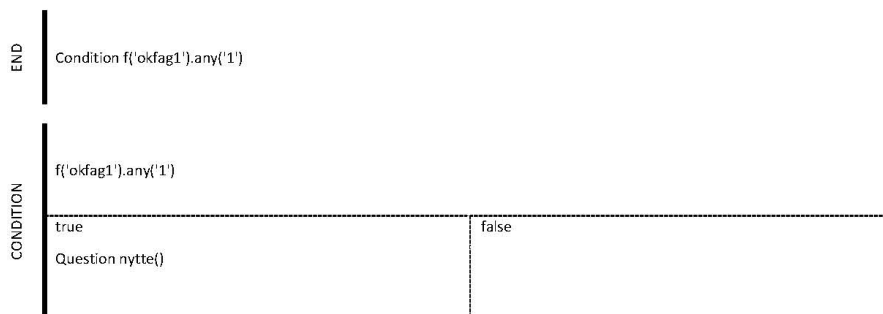

okfag2

I hvilke(t) fag?

Flere svar mulig

- ☐ I samfunnsfag (1)
- ☐ I økonomifag (2)
- ☐ I matematikk (3)
- ☐ Annet fag (4)
- ☐ Vet ikke (5) [Exclusive]

nytte

Hvor nyttig eller unyttig synes du undervisning om privatøkonomi var på skolen?

- ☐ Svært nyttig (1)
- ☐ Ganske nyttig (2)
- ☐ Verken nyttig eller unyttig (3)
- ☐ Ganske unyttig (4)
- ☐ Svært unyttig (5)
- ☐ Vet ikke (6)

ønske

[Not required]

Er det noe om privatøkonomi som du ønsker å lære mer om?

Skriv inn kommentar

lært

Hvor mye eller hvor lite har du lært om privatøkonomi av ...

	Svært lite (1)	Ganske lite (2)	Verken lite eller mye (3)	Ganske mye (4)	Svært mye (5)	Vet ikke (6)	Ikke relevant (7)
Foreldre/andre familiemedlemmer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Banken (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nettsider med informasjon om f.eks. boliglån, finanstips osv. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiale medier (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Influensere (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV/ radio/podcast (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luksusfellen (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skolen (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egen erfaring (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Venner (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hjemme

Snakker du om følgende med dine foreldre/foresatte?

Flere svar mulig

- ☐ Sparing (1)
- ☐ Investerings (2)
- ☐ Boliglån (3)
- ☐ Forbrukslån (4)
- ☐ Bankkort (5)
- ☐ Kredittkort (f.eks. Mastercard/Bank Norwegian/Re:member/Trumf) (6)
- ☐ Budsjett (7)
- ☐ Regnskap (8)
- ☐ Inflasjon (9)
- ☐ Rettigheter når du kjøper en vare eller tjeneste (10)
- ☐ Hvordan endringer i økonomien påvirker familiens situasjon (11)
- ☐ Nei, ikke snakket om noe av dette (99) [Keep position + Exclusive]

kilde

Hvor får du vanligvis penger fra?

Flere svar mulig

- ☐ Studielån (1)
- ☐ Jobb (2)
- ☐ Fra foreldre/foresatte når jeg trenger det (3)
- ☐ Fast ukelønn, med oppgaver hjemme (4)
- ☐ Fast ukelønn, uten oppgaver hjemme (5)
- ☐ Annet (f.eks. stipend) (6)
- ☐ Jeg får ikke penger (7) [Exclusive]
- ☐ Vet ikke (8) [Exclusive]

konto

Har du noe av dette?

Flere svar mulig

- ☐ Sparekonto (2)
- ☐ Boligsparing for ungdom (BSU) (3)
- ☐ Penger i kryptovaluta (4)
- ☐ Penger i aksjer/fond (5)
- ☐ Kredittkort (8)
- ☐ Nei, har ikke noe av dette (9) [Exclusive]
- ☐ Vet ikke (10) [Exclusive]

i74

Nå vil vi gjerne vite litt om deg som person

IM

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Jeg gjør ofte ting uten å tenke meg så mye om på forhånd (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er impulsiv (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg sier ofte ting uten å tenke meg om (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TOO

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Jeg tenker langsiktig (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg lever i nuet, og tenker ikke så mye på morgendagen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Alt ordner seg, fremtiden tar vare på seg selv (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SC

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Jeg er god til å motstå fristelser (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes det er vanskelig å bryte med dårlige vaner (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har alltid god kontroll over mine handlinger (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LoC

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Jeg kan stort sett bestemme hva som skjer i livet mitt (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min økonomiske situasjon er stort sett utenfor min kontroll (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Når jeg planlegger hvordan pengene skal brukes, gjør jeg alt jeg kan for å følge planen (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B_PF

Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?

	Helt enig (1)	Ganske enig (2)	Verken enig eller uenig (3)	Ganske uenig (4)	Helt uenig (5)	Vet ikke (6)
Jeg vil heller bruke pengene jeg har enn å spare (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg vil heller la vær å kjøpe noe enn å låne penger hvis jeg ikke kan betale tilbake innen kort tid (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er mer tilfredsstillende å bruke, enn å spare penger (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

MM

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Før jeg kjøper noe vurderer jeg grundig om jeg egentlig trenger det (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg kjøper ting selv om jeg ikke har råd til det (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har en tendens til å spare istedenfor å bruke penger (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Jeg har ikke noe imot å kjøpe på kreditt (f.eks. kjøp først, betal senere) (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

info

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Før jeg kjøper noe, sjekker jeg pris og kvalitet (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg sammenligner pris i flere butikker/på nettet før jeg kjøper noe (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg foretrekker å kjøpe ting på ett sted istedenfor å se etter tilbud (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B_PFF

Hvor godt eller dårlig passer følgende beskrivelser på deg?

	Passer svært godt (1)	Passer ganske godt (2)	Passer verken godt eller dårlig (3)	Passer ganske dårlig (4)	Passer svært dårlig (5)	Vet ikke (6)
Jeg forsøker å spare penger for å ha noe i bakhånd (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg prøver å spare penger regelmessig, selv om det bare er et lite beløp (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er vanskelig å spare penger (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

i72

Nå kommer noen spørsmål om hvordan du bruker pengene dine

forbruk2

[Force Number of Items: Max 3]

Hva bruker du selv mest penger på i hverdagen?

Maksimum 3 svar

- ☐ Kiosk/kantine (1)
- ☐ Mat og drikke i butikk (2)
- ☐ Kosmetikk, hygiene (3)
- ☐ Klær og sko (4)
- ☐ Fritidsaktiviteter (f.eks. kino, sport og hobby) (5)
- ☐ Fest/uteliv (6)
- ☐ Russefeiring (7)
- ☐ Ferie (8)
- ☐ Transport (kollektiv transport, egen bil) (9)
- ☐ Boutgifter (husleie, strøm og internett) (10)
- ☐ Abonnementer (f.eks. telefon, trening, Spotify, Playstation plus, Tinder gold) (11)
- ☐ Spill/digitale goder (12)
- ☐ Gambling (13)
- ☐ Annet (14)
- ☐ Har ikke penger (15) [Exclusive]
- ☐ Vet ikke (16) [Exclusive]

spar1

Setter dine foreldre/foresatte av penger til sparing for deg?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2) [Exclusive]
- ☐ Vet ikke (3) [Exclusive]

spar2

Setter du selv av penger til sparing?

Flere svar mulig

- ☐ Ja, jeg sparer på brukskonto (1)
- ☐ Ja, jeg sparer på sparekonto/høyrentekonto (2)
- ☐ Ja, jeg setter penger i boligsparing for ungdom (BSU) (3)
- ☐ Ja, jeg sparer i fond/aksjer (4)
- ☐ Ja, i kryptovaluta (5)
- ☐ Ja, andre sparemåter (6)
- ☐ Nei (7) [Exclusive]
- ☐ Vet ikke (8) [Exclusive]

B10_MM

Hvor ofte låner du penger til forbruk?

- ☐ Svært ofte/alltid (1)
- ☐ Ganske ofte (2)
- ☐ Av og til (3)
- ☐ Ganske sjelden (4)
- ☐ Svært sjelden/aldri (5)
- ☐ Vet ikke (6)

B16_WB

Hvor ofte hender det at du går i minus på bankkontoen din?

- ☐ Hver måned (1)
- ☐ De fleste månedene (2)
- ☐ Av og til (3)
- ☐ Sjelden (4)
- ☐ Aldri (5)
- ☐ Vet ikke (6)

B11_MM

Hvor ofte hender det at du låner penger for å betale gjeld?

- ☐ Svært ofte/alltid (1)
- ☐ Ganske ofte (2)
- ☐ Av og til (3)
- ☐ Ganske sjelden (4)
- ☐ Svært sjelden/aldri (5)
- ☐ Vet ikke (6)

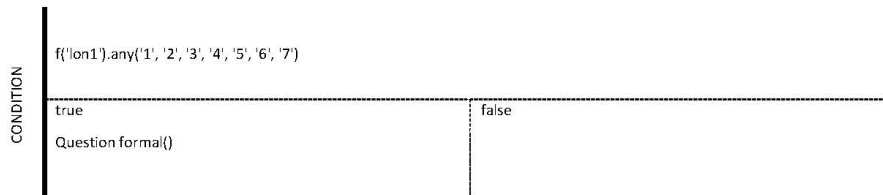
lon1

I løpet av det siste året, har du lånt penger fra noen av disse?

Flere svar mulig

- ☐ Foreldre/foresatte (1)
- ☐ Besteforeldre (2)
- ☐ Søskene (3)

- ☐ Venner (4)
- ☐ Kjæreste (5)
- ☐ Bank (6)
- ☐ Andre (7)
- ☐ Vet ikke (8) [Exclusive]
- ☐ Jeg har ikke lånt penger (9) [Exclusive]

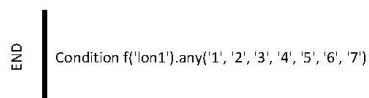

formal

Har du lånt penger til noe av dette de siste 12 månedene?

Flere svar mulig

- ☐ Klær og sko (1)
- ☐ Mat og drikke (2)
- ☐ Motorsykel / Bil (3)
- ☐ Førerkort (4)
- ☐ Festing/uteliv (5)
- ☐ Ferie (6)
- ☐ Gaming (7)
- ☐ Depositum til bolig (8)
- ☐ Kjøp av bolig (9)
- ☐ Russefeiring (10)
- ☐ For å betale penger jeg skylder (11)
- ☐ Annet (12)
- ☐ Nei, jeg har ikke lånt penger (13) [Exclusive]
- ☐ Vet ikke (14) [Exclusive]

budsjett

Har du et budsjett for hvordan du skal bruke pengene dine?

- ☐ Ja (1)
- ☐ Nei (2)
- ☐ Vet ikke (3)

B5_MM

Hvor ofte planlegger du hvordan du skal bruke pengene dine?

- ☐ Svært ofte/alltid (1)
- ☐ Ganske ofte (2)
- ☐ Av og til (3)
- ☐ Ganske sjelden (4)
- ☐ Svært sjelden/aldri (5)
- ☐ Vet ikke (6)

CONDITION	f{'B5_MM'}.any('1', '2', '3', '4', '6')	
	true	false
	Question B6_MM()	

B6_MM

Legger du en plan eller planlegger du omtrentlig?

- ☐ En detaljert plan {1}
- ☐ En omtrentlig plan {2}
- ☐ Vet ikke {3}

B7_MM

Hvor ofte holder du deg til planen?

- ☐ Svært ofte/alltid {1}
- ☐ Ganske ofte {2}
- ☐ Av og til {3}
- ☐ Ganske sjelden {4}
- ☐ Svært sjelden/aldri {5}
- ☐ Vet ikke {6}

END	Condition f{'B5_MM'}.any('1', '2', '3', '4', '6')
-----	---

B12_MM

Vet du hvor mye penger du brukte forrige uke?

- ☐ Ja, nøyaktig {1}
- ☐ Ja, omtrentlig {2}
- ☐ Nei, vet ikke {3}

B14_MM

Hvor ofte sjekker du hvor mye penger du har på konto?

- ☐ Hver dag {1}
- ☐ Minst én gang i uka {2}
- ☐ Minst én gang hver 14. dag {3}
- ☐ Minst én gang i måneden {4}
- ☐ Sjeldnere enn én gang i måneden {5}
- ☐ Aldri {6}
- ☐ Vet ikke {7}

CONDITION	f{'B14_MM'}.any('1', '2', '3', '4', '5', '7')	
	true	false
	Question B15_MM()	

B15_MM

Hvor nøyaktig sjekker du vanligvis brukskontoen din?

- ☐ Jeg sjekker bare sluttsummen {1}
☐ Jeg ser fort igjennom postene {2}
☐ Jeg sjekker hver enkelt post {3}
☐ Vet ikke {4}

END

Condition f('B14_MM').any('1', '2', '3', '4', '5', '7')

gjeld1

Skylder du for tiden penger til noen?

- ☐ Ja {1}
☐ Nei {2}

CONDITION

f('gjeld1').any('1')

true

Question gjeld2()

false

gjeld2

Hvem skylder du mest penger til?

Flere svar mulig

- ☐ Foreldre/Foresatte {1}
☐ Besteforeldre {2}
☐ Kjæreste {3}
☐ Søskene {4}
☐ Venner {5}
☐ Bank {6}
☐ Andre {7}
☐ Vet ikke {8} [Exclusive]

CONDITION

f('gjeld2').any('1')

true

Question gjeld3a()

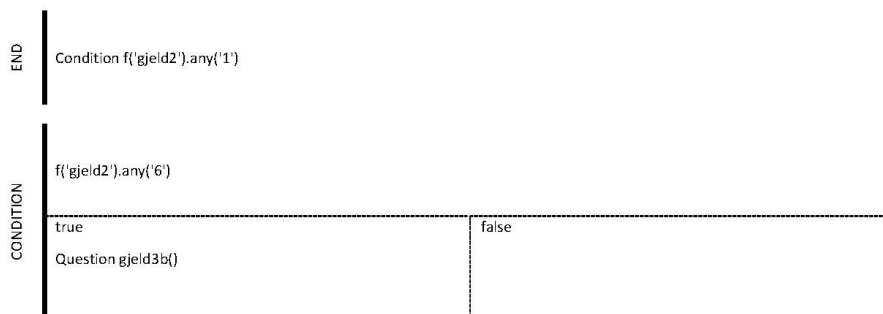
false

gjeld3a

[Numeric ♦ Lower limit=0 ♦ Lower limit type=GreaterOrEqual ♦ Upper limit type=SmallerOrEqual ♦ Total Digits=8]

Cirka hvor mye skylder du til foreldre?

Oppgi beløpet i kroner

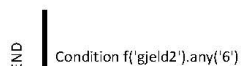

gjeld3b

[Numeric ♦ Lower limit=0 ♦ Lower limit type=GreaterOrEqual ♦ Upper limit type=SmallerOrEqual ♦ Total Digits=8]

Cirka hvor mye skylder du til banken?

Oppgi beløpet i kroner

gjeld4

Har du noen gang benyttet deg av noe av disse?

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
Forbrukslån (1)	☐	☐	☐
Kredittkort (2)	☐	☐	☐

gjeld5

Har du mottatt betalingspåminnelse, inkassovarsel eller betalingsanmerkning i løpet av de siste 12 månedene?

- ☐ Ja (1)
☐ Nei (2)
☐ Vet ikke (3)

resiliens

Hvis du kommer i økonomiske problemer, kan du få økonomisk hjelp fra noen av disse?

Flere svar mulig

- ☐ Foreldre/Foresatte (1)
☐ Besteforeldre (2)
☐ Kjæreste (3)
☐ Søsken (4)
☐ Venner (5)
☐ Bank (6)
☐ Andre (7)
☐ Vet ikke (8) [Exclusive]
☐ Kan ikke få økonomisk hjelp av noen (9) [Exclusive]

Bekymret

Hvor bekymret eller ubekymret er du for din økonomi i fremtiden?

- ☐ I svært stor grad (1)
- ☐ I stor grad (2)
- ☐ I hverken stor eller liten grad (3)
- ☐ I liten grad (4)
- ☐ I svært liten grad (5)
- ☐ Vet ikke (6)

bakgrunn

Før quizen kommer noen spørsmål om din bakgrunn.

Fylke

[Alphabetic answerlist]

I hvilket fylke bor du?

- ☐ Oslo (03)
- ☐ Rogaland (11)
- ☐ Møre og Romsdal (15)
- ☐ Nordland (18)
- ☐ Innlandet (34)
- ☐ Agder (42)
- ☐ Vestland (46)
- ☐ Trøndelag (50)
- ☐ Østfold (31)
- ☐ Akershus (32)
- ☐ Buskerud (33)
- ☐ Vestfold (39)
- ☐ Telemark (40)
- ☐ Troms (55)
- ☐ Finnmark (56)
- ☐ Utlandet (99) [Keep position]

trinn

Går eller har du gått på videregående?

- ☐ Ja, går nå (1)
- ☐ Ja, har gått (2)
- ☐ Nei (3)

CONDITION	f('trinn')==2	
	true	false
	Question trinnny()	

trinnny

Du har gått på videregående skole, fullførte du videregående utdanning?

- ☐ Ja, fullførte med bestått studie- eller yrkeskompetanse (1)
- ☐ Nei, men fullførte noen fag (2)

- ☐ Nei, fullførte ingen fag (3)
- ☐ Vet ikke / Ønsker ikke svare (4)

END | Condition f('trinn')==2'

utdanning

[Not required]

Hva er din høyeste fullførte utdanning?

- ☐ Grunnskoleutdanning - 10 årig grunnskole, 7-årig folkeskole (1)
- ☐ Videregående allennfaglig utdanning (2)
- ☐ Videregående yrkesfaglig utdanning (3)
- ☐ Fagskole/Yrkesrettede utdanninger (1/2 - 2 år) som bygger på videregående yrkesfaglig utdanning (4)
- ☐ Vet ikke/Ønsker ikke svare (5)

CONDITION	Question retning1()
f('trinn').any('1', '2')	
true	
false	

retning1

Hva slags utdanningsprogram går eller har du gått på videregående?

- ☐ Studieforbereende utdanningsprogram (1)
- ☐ Yrkesfaglig utdanningsprogram (2)
- ☐ Annet (3)
- ☐ Vet ikke (4)

END | Condition f('trinn').any('1', '2')

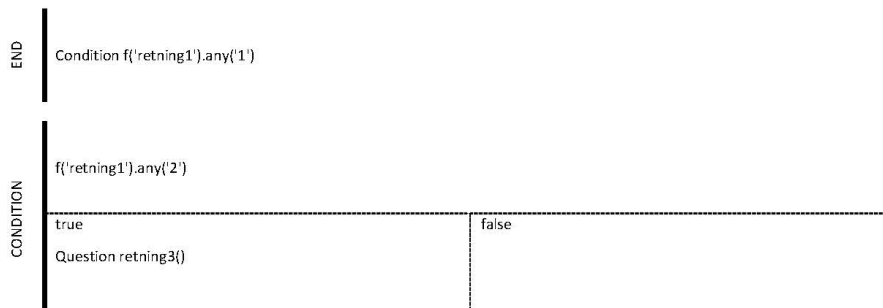
CONDITION	Question retning2()
f('retning1').any('1')	
true	
false	

retning2

Hvilket studieforbereende utdanningsprogram tar eller har du tatt på videregående?

- ☐ Idrettsfag (1)
- ☐ Kunst, design og arkitektur (2)
- ☐ Medier og kommunikasjon (3)
- ☐ Musikk, dans og drama (4)
- ☐ Studiespesialisering med realfag (5)
- ☐ Studiespesialisering med språk, samfunnsfag og økonomi (6)

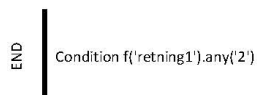
- ☐ Annet {7}
- ☐ Vet ikke {8}

retning3

Hvilket yrkesfaglig utdanningsprogram tar eller har du tatt på videregående?

- ☐ Bygg- og anleggsteknikk {1}
- ☐ Elektro og datateknologi {2}
- ☐ Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign {3}
- ☐ Helse- og oppvekstfag {4}
- ☐ Håndverk, design og produktutvikling {5}
- ☐ Informasjonsteknologi og medieproduksjon {6}
- ☐ Naturbruk {7}
- ☐ Restaurant- og matfag {8}
- ☐ Salg, service og reiseliv {9}
- ☐ Teknologi og industrifag {10}
- ☐ Annet {11}
- ☐ Vet ikke {12}

fodt1

Hvor er din mor/ din ene foresatte født?

- ☐ I Norge {1}
- ☐ I utlandet {2}
- ☐ Vet ikke {3}

fodt2

Hvor er din far/ din andre foresatte født?

- ☐ I Norge {1}
- ☐ I utlandet {2}
- ☐ Vet ikke {3}

bolig

Har familien din eid eller leid boligen der du vokste opp?

- ☐ Eid mesteparten av tiden {1}
- ☐ Leid mesteparten av tiden {2}
- ☐ Vet ikke {3}

quiztekst

Husk at etter quizen får du anledning til å delta i en trekning av gavekort, der vinner sjansen er 1 av 20.

Spørsmålene er IKKE laget for å lure deg. Vennligst kryss av for det alternativet du mener er riktig i hvert spørsmål. Hvis du ikke vet svaret, svarer du ganske enkelt "Har ikke peiling"

quiz1

[Randomized answerlist]

Hvilket av de følgende utsagnene om bytterett ved kjøp i Norge er riktig?

- ☐ Loven gir alle bytterett ved netthandel (1)
- ☐ Jeg har bytterett dersom butikken tillater det (2)
- ☐ Selv om jeg ikke har angrerett ved kjøp, har jeg som regel bytterett ved netthandel. (3)
- ☐ Har ikke peiling (4) [Keep position]

quiz2

[Randomized answerlist]

Tenk deg at du får 1000 kroner i gave, og at du legger dem i skuffen hjemme i 12 måneder. Hvor mye vil du etter ett år kunne kjøpe for disse pengene?

- ☐ Det samme som for ett år siden (1)
- ☐ Det avhenger av inflasjonen (2)
- ☐ Det avhenger av renteutviklingen (3)
- ☐ Har ikke peiling (4) [Keep position]

quiz3

[Randomized answerlist]

Tenk deg at du setter inn 100 kroner på en sparekonto med en garantert rente på 2% pr år. Hvor mye vil du ha på kontoen etter ett år, når banken har overført rentene til kontoen din?

- ☐ Mer enn 110 kroner (1)
- ☐ Nøyaktig 102 kroner (2)
- ☐ Mindre enn 100 kroner (3)
- ☐ Har ikke peiling (4) [Keep position]

quiz4

[Randomized answerlist]

Hva er lånerenter?

- ☐ Det du tjener på å låne penger av banken (1)
- ☐ Prisen du betaler til banken for lånet (2)
- ☐ Det du betaler som straff for ikke å betale det du skal til banken (3)
- ☐ Har ikke peiling (4) [Keep position]

quiz5

[Randomized answerlist]

Er de følgende utsagnene etter din mening riktige eller gale?

	Riktig (1)	Galt (2)	Kommer an på banken (3)	Har ikke peiling (4)
Høy inflasjon betyr at utgiftene øker raskt (1)	☐	☐	☐	☐
Å kjøpe en enkelt aksje gir vanligvis sikrere avkastning enn å spare i aksjefond (2)	☐	☐	☐	☐
Når du kjøper aksjer i et selskap, låner du penger til selskapet (3)	☐	☐	☐	☐
Forbrukslån har høyere renter enn boliglån (4)	☐	☐	☐	☐
Du kan ikke bruke et boliglån til forbruk (5)	☐	☐	☐	☐
For å få et boliglån må du vanligvis stille med egenkapital (6)	☐	☐	☐	☐

fasit

Spørsmål Riktig svarDu svarteFasit Hvilket av de følgende utsagnene om bytterett ved kjøp i Norge er riktig? Jeg har bytterett dersom butikken tillater det ^f('quiz1')^ ^f('quiz1').get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ Tenk deg at du får 1000 kroner i gave, og at du legger dem i skuffen hjemme i 12 måneder. Hvor mye vil du etter ett år kunne kjøpe for disse pengene? Det avhenger av inflasjonen ^f('quiz2')^ ^f('quiz2').get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ Tenk deg at du setter inn 100 kroner på en sparekonto med en garantert rente på 2% pr år. Hvor mye vil du ha på kontoen etter ett år, når banken har overført rentene til kontoen din? Nøyaktig 102 kroner ^f('quiz3')^ ^f('quiz3').get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ Hva er lånerenter? Prisen du betaler til banken for lånet ^f('quiz4')^ ^f('quiz4').get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ Høy inflasjon betyr at utgiftene øker raskt Riktig ^f('quiz5').item(1)^ ^f('quiz5').item(1).get()=='1'?RIKTIG":"FEIL"^ Å kjøpe en enkelt aksje gir vanligvis sikrere avkastning enn å spare i aksjefond Galt ^f('quiz5').item(2)^ ^f('quiz5').item(2).get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ Når du kjøper aksjer i et selskap, låner du penger til selskapet Galt ^f('quiz5').item(3)^ ^f('quiz5').item(3).get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ Forbrukslån har høyere renter enn boliglån Riktig ^f('quiz5').item(4)^ ^f('quiz5').item(4).get()=='1'?RIKTIG":"FEIL"^ Du kan ikke bruke et boliglån til forbruk Galt ^f('quiz5').item(5)^ ^f('quiz5').item(5).get()=='2'?RIKTIG":"FEIL"^ For å få et boliglån må du vanligvis stille med egenkapital Riktig ^f('quiz5').item(6)^ ^f('quiz5').item(6).get()=='1'?RIKTIG":"FEIL"^ Du fikk ^f('hidSumQuiz')^ av 10 riktige.

gavekort

Ønsker du å være med i trekningen av 20 gavekort på kr 500?

- ☐ Ja, jeg vil delta (1)
☐ Nei, jeg vil ikke delta (2)

CONDITION	f('gavekort').any('1')	
	true	false
	Question GDPRadresse()	

GDPRadresse

[Open Text]

Kan du registrere ditt navn og epostadresse:

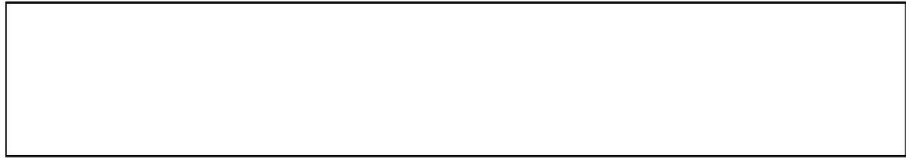
Navn: (1) _____
Epost: (2) _____

END	Condition f('gavekort').any('1')	
CONDITION	f('CountryID')==NO'	
	true	false
	Question SatisfactionQ3()	

SatisfactionQ3

[Not required]

Har du noen synspunkter eller kommentarer til undersøkelsen?

END

Condition f('CountryID')== 'NO'

CONDITION

f('Panel').any('1004195', '62', '160', '170')

true

Question P_iComplete()

false

Question P_iCompleteAdhoc()

Vedlegg 2. Snapchat rekruttering

Annonse:

Bakgrunnsbilde 1

Bakgrunnsbilde 2

Landingsside:

Tenker du på økonomien din?

Dagens unge har varierende kunnskap om- og interesse for egen økonomi; inntekter og utgifter – sparing og investering.

Hva tenker du selv – hvordan kan myndighetene tilrettelegge for at økonomien din skal bli enklest og best forståelig for deg?
Test deg i en quiz!

Som takk for hjelpen blir du med i trekningen av gavekort på kr 1.000 – vannersjanse 1 av 10!

Takk for at du tar deg tid til å delta. Vi tror du vil finne det både lærerikt og nyttig!

KANTAR MEDIA

Tenker du på økonomien din?

Dagens unge har voksende kunnskap om, og interesse for egen økonomi; inntekter og utgifter, sparing og investering. Hvor tenker så de på hvordan kunnskapshverken tilrettelegges for ut økonomien din skal bli enklere og best forutsett for deg? Test deg i en quiz!

Som takk for hjelpen blir du med i trekningen av gavekort på kr 1.000 – vinnerchance 1 av 10!

Takk for at du tar deg tid til å delta. Vi tror du vil finne det både lærerikt og nyttig!

Har du spørsmål om denne undersøkelsen når det gjelder innholdet eller om tekniske forhold, send en e-post til: survey@norsk Gallup.no.

Norsk Gallup henter inn data for Kantar Media, som er ledende på analysebasert rådgivning i Norge og analyserer de dataene vi henter inn. Vi forholder oss til de lover og regler som gjelder til enhver tid, samt bransjens etiske retningslinjer. Hvis du ønsker å lese våre retningslinjer for ivaretagelse av personvern hensyn, finner du dem på www.norsk Gallup.no

Neste

Vedlegg 3 Operasjonaliseringer

I dette vedlegget forklarer vi hvordan vi har målt de enkelte komponentene som er inkludert i figur 2.1. Disse komponentene er økonomisk kunnskap, økonomisk dugelighet og økonomisk trygghet samt forhold som kan påvirke dem, så som sosioøkonomisk bakgrunn, personlighetstrekk og holdninger til penger.

Vi har målt personlighetstrekk og økonomisk dugelighet gjennom såkalte indekser. Indekser består av flere spørsmål eller påstander og måler ulike sider ved et komplekst fenomen, så som personlighet. Indeksene som vi brukte i spørreundersøkelsen ble laget og testet i hovedkomponentanalyser (eng. *principal components analysis*) av Kempson et al. (2017) og Kempson og Poppe (2018). For å undersøke om vi kan bruke samme indeksene på våre data har vi også utført hovedkomponentanalyser. Vi testet validiteten og reliabiliteten til påstandene som inngår i indeksene ved hjelp av henholdsvis Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test og Cronbach's alpha. KMO testen kan ha verdier mellom 0 og 1, og testresultatene sier noe om hvor godt egnet dataene våre er til å fange opp den underliggende faktoren (f.eks. impulsivitet) som vi ønsker å måle. Cronbach's alpha kan også ha verdier mellom 0 og 1, og den sier noe om konsistensen eller påliteligheten til det settet med spørsmål eller påstander som skal måle den samme underliggende faktoren.

Økonomisk kunnskap

I tråd med anbefaling fra Asaad (2015) bruker vi to mål på økonomisk kunnskap: et subjektivt og et objektivt mål. For å få et subjektivt mål på ungdommens økonomiske kunnskap ba vi dem om å vurdere eget kunnskapsnivå generelt. Spørsmålet vi stilte i spørreskjemaet er:

- *Hvor god eller dårlig vil du si at din kunnskap om privatøkonomi er?*

For å få et objektivt mål på ungdommens økonomiske kunnskap har vi brukt antall riktige svar på 10 flervalgs- og riktig-eller-galt- spørsmål i til sammen fire kunnskapsområder: pengebruk, sparing, lån og investeringer. Disse 10 spørsmålene går inn i en såkalt kunnskapsquiz. Tabell 1 inkluderer spørsmålene i quizen og svaralternativene.

Tabell 1 Kunnskapsquiz

Komponenter i økonomisk kunnskap	Spørsmål i kunnskapsquizen	Svaralternativer
Pengebruk	Hvilket av de følgende utsagnene om bytterett ved kjøp i Norge er riktig?	Loven gir alle bytterett ved netthandel Jeg har bytterett dersom butikken tillater det* Selv om jeg ikke har angrerett ved kjøp, har jeg som regel bytterett ved netthandel. Har ikke peiling
	Høy inflasjon betyr at utgiftene øker raskt	Det samme som for ett år siden Det avhenger av inflasjonen* Det avhenger av renteutviklingen Har ikke peiling
Sparing	Tenk deg at du får 1000 kroner i gave, og at du legger dem i skuffen hjemme i 12 måneder. Hvor mye vil du etter ett år kunne kjøpe for disse pengene?	Det samme som for ett år siden Det avhenger av inflasjonen* Det avhenger av renteutviklingen Har ikke peiling
	Tenk deg at du setter inn 100 kroner på en sparekonto med en garantert rente på 2% pr år. Hvor mye vil du ha på kontoen etter ett år, når banken har overført rentene til kontoen din?	Mer enn 110 kroner Nøyaktig 102 kroner* Mindre enn 100 kroner Har ikke peiling
Lån	Hva er lånerenter?	Det du tjener på å låne penger av banken Prisen du betaler til banken for lånet* Det du betaler som straff for ikke å betale det du skal til banken Har ikke peiling
	Forbrukslån har høyere renter enn boliglån	Riktig* Galt Kommer an på banken Har ikke peiling
	Du kan ikke bruke et boliglån til forbruk	Riktig Galt* Kommer an på banken Har ikke peiling
	For å få et boliglån må du vanligvis stille med egenkapital	Riktig* Galt Kommer an på banken Har ikke peiling
	Å kjøpe en enkelt aksje gir vanligvis sikrere avkastning enn å spare i aksjefond	Riktig Galt* Kommer an på banken Har ikke peiling
Investering	Når du kjøper aksjer i et selskap, låner du penger til selskapet	Riktig Galt* Kommer an på banken Har ikke peiling

* Riktige svar

Økonomisk dugelighet

Økonomisk atferd består av ulike komponenter (Kempson & Poppe, 2018). I denne spørreundersøkelsen måler vi fire komponenter som er *handlinger* knyttet til planlegging, aktiv sparing, lån og forbruk. Tabell 2 inkluderer spørsmålene vi har brukt for å måle disse handlingene samt svaralternativene.

Tabell 2 Økonomisk atferd

Komponenter i økonomisk atferd	Spørsmål i spørreskjemaet	Svaralternativer
Forbruk	Før jeg kjøper noe vurderer jeg grundig om jeg egentlig trenger det	Passer svært bra Passer ganske bra Passer hverken bra eller dårlig Passer ganske dårlig Passer svært dårlig
	Jeg kjøper ting selv om jeg ikke har råd til det	Passer svært bra – Passer svært dårlig
	Jeg har en tendens til å spare istedenfor å bruke penge	Passer svært bra – Passer svært dårlig
Aktiv sparing	Jeg forsøker å spare penger for å ha noe i bakhånd	Passer svært bra – Passer svært dårlig
	Jeg prøver å spare penger regelmessig selv om det bare er et lite beløp	Passer svært bra – Passer svært dårlig
	Det er vanskelig å spare penger	Passer svært bra – Passer svært dårlig
Lån	Hvor ofte låner du penger til forbruk?	Svært ofte/alltid Ganske ofte Av og til Ganske sjelden Svært sjelden/aldri
	Hvor ofte hender det at du går i minus på bankkontoen din?	Hver måned De fleste månedene Av og til Ganske sjelden Svært sjelden/aldri
	Hvor ofte hender det at du låner penger for å betale gjeld?	Svært ofte/alltid Ganske ofte Av og til Ganske sjelden Svært sjelden/aldri
Planlegging	Hvor ofte planlegger du hvordan du skal bruke pengene dine?	Svært ofte/alltid Ganske ofte Av og til Ganske sjelden Svært sjelden/aldri
	Legger du en plan eller planlegger du omtrentlig?	En detaljert plan En omtrentlig plan Vet ikke
	Hvor ofte holder du deg til planen?	Svært ofte/alltid Ganske ofte Av og til Ganske sjelden Svært sjelden/aldri

Vi har målt de fire komponentene av økonomisk dugelighet gjennom indekser som Kempson og Poppe (2018) har konstruert og validert. I denne spørreundersøkelsen har vi oversatt disse

påstandene fra engelsk til norsk, og vi brukte disse påstandene for ungdom mellom 18 og 20 år. Derfor er en verifisering av indeksene for den nye populasjonen nødvendig. Først har vi konstruert indeksene for de fire dimensjoner av dugelighet. Disse indeksene går fra 0 til 100. For å lage indeksene har vi snudd kodingen til noen variabler slik at alle går fra lav til høy. Lave verdier for alle påstander betyr en mindre dugelig økonomisk handling (f.eks. lite bruk av sparingsmuligheter) og høyere verdier står for mer dugelig økonomisk handling (f.eks. mye bruk av sparingsmuligheter). Testresultatene (omtrent 0.6) viser at dataene er egnet til å identifisere følgende alle fire dimensjoner ved økonomisk dugelighet. Cronbach's alpha (over 0.6) viser at variablene som inngår i indeksen er godt korrelerer med hverandre, og de sammen måler godt det underliggende konseptet. Testresultatene vises i tabell 3.

Tabell 3 Dimensjoner av økonomisk dugelighet. KMO tester og Cronbach's alpha. Norge 2025. N=1969

	KMO test	Cronbach's alpha
Forbruk	0.6436	0.6595
Aktiv sparing	0.5871	0.6315
Lån	0.6480	0.6395
Planlegging	0.6252	0.5995

Økonomisk trygghet

Økonomisk trygghet kan ha flere komponenter (Kempson & Poppe, 2018; Netemeyer et al., 2017; Poppe & Kempson, 2023). I spørreundersøkelsen måler vi to komponent som handler om hvorvidt ungdom er i stand til å unngå betalingsproblemer og hvorvidt de er bekymret for sin økonomi i fremtida. Vår tilnærming er dermed et forenklet mål på økonomisk trygghet. Spørsmålet vi stiller i spørreskjemaet er:

- *Skylder du for tiden penger til noen?*
- *Hvor bekymret er du for din økonomi i fremtida?*

Kunnskapskilder

Kunnskapskilder kan påvirke hvor mye kunnskap man har om økonomiske forhold, som inntekter, utgifter, sparing, lån og investering. Tidligere studier har identifisert viktige kilder til kunnskap om økonomi, som inkluderer familiemedlemmer, venner, sosiale medier banken, skolen og egen erfaring. I spørreundersøkelsen har vi kartlagt i hvilken grad ungdom benytter seg av ulike kunnskapskilder. Vi stiller følgende spørsmål i spørreskjemaet:

- *Hvor mye eller hvor lite har du lært om privatøkonomi av (...)? De som svarte 'ikke relevant' på dette spørsmålet er omkodet til å ha verdi 1 'svært lite'.*

Videre har vi satt søkelyset på to kunnskapskilder som kan ha en spesielt stor betydning for hvor mye ungdom vet om økonomiske forhold og hvilke økonomiske valg de foretar. Disse to kunnskapskildene er familien og undervisning i skolen.

- *Har du lært noe om dette på skolen?*
- *Har noen av disse besøkt din klasse/skole for å snakke om økonomi?*
- *Har du hatt undervisning om privatøkonomi på skolen? I hvilke(t)fag?:*
- *Hvor nyttig eller unyttig synes du undervisning om privatøkonomi var på skolen?*
- *Er det noe om privatøkonomi du ønsker å lære mer om?*

Sosioøkonomisk bakgrunn

Tidligere studier (Lusardi et al., 2010; Poppe, 2019) viser at økonomisk kunnskap har en sammenheng med sosioøkonomisk bakgrunn. Måling av ungdommens sosioøkonomiske bakgrunn er imidlertid vanskelig. Det er lite sannsynlig at ungdom kan gi et pålitelig og presist svar på spørsmål om foreldrenes utdanningsnivå, ansettelsesforhold, yrke og inntektsnivå, som kan gi informasjon om sosioøkonomisk bakgrunn. Derfor har vi spurt ungdom om familiens økonomiske situasjon, gjennom følgende spørsmål:

- *Synes du at familien du har vokst opp med har hatt god eller dårlig råd?*

Videregående utdanning

Ungdommens økonomiske kunnskap kan være avhengig av om de har gått videregående skole og de som har sluttet på videregående. Videre kan det være forskjeller angående hvilket utdanningsprogram de går eller har gått på skolen. Vi har fått informasjon om ungdommens utdanningsbakgrunn gjennom følgende spørsmål:

- *Går eller har du gått du på videregående skole?*
- *Fullførte du videregående skole?*
- *Hva er din høyeste fullførte skolegang?*
- *Hva slags utdanningsprogram går eller har du gått på videregående skole?*

Vedlegg 4 Logistisk regresjon for økonomisk kunnskap

Logistisk regresjon for egenvurdert kunnskap i privatøkonomi
Odds ratios. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

	Egenvurdert kunnskap (2024)	Egenvurdert kunnskap (2025)
Kunnskapskilder		
Foreldre/andre familiemedlemmer	1.59***	1.35***
Banken	1.33***	1.03
Nettsider	1.14*	1.24***
Sosiale medier	1,03	1,05
Influensere	0.99	0.991
TV/ radio/podcast	1.25***	1.20**
Luksusfellen	0.97	1,03
Skolen	1.18***	1.29***
Egen erfaring	2.06***	2.24***
Venner	0.88***	0.86**
Familiens økonomi (ref=dårlig)	1.31	2.00**
Innvandrerbakgrunn (ref=Begge foreldre født i Norge)		
En av foreldrene fra utlandet	0.76	0.64**
Begge foreldre fra utlandet	0.77	0.77
Kjønn (ref=gutter)	0.50***	0.45***
Alder	1.12	1.19**
Konstantledd	.0005	.0001
N	2211	1963
Pseudo R ²	19.1%	20.2%

Vedlegg 5 Planlegging

³. OLS. Vektet. Ungdom 18-20 år. Norge 2025. N=1688.

```
. reg planlegging_indexs kjonn alder ib1.trinn_alle godrad_ny innv_dummy1 innv_dummy2 egenvurd_ny laert_1ny laert_9ny laert_10ny laert_8ny imp_indexs f1 c9 [aweight=weight]
(sum of wgt is 1,687.71458887478)
```

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	1,688
Model	51991.3515	15	3466.0901	F(15, 1672)	=	27.50
Residual	210772.945	1,672	126.060374	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.1979
				Adj R-squared	=	0.1907
Total	262764.297	1,687	155.758327	Root MSE	=	11.228

planlegging_~s	Coefficient	Std. err.	t	P> t	[95% conf. interval]	
kjonn	-.1890604	.568797	-0.33	0.740	-1.30469	.9265689
alder	.9835191	.435594	2.26	0.024	.1291521	1.837886
trinn_alle						
Går nå	-.0234879	.7557828	-0.03	0.975	-1.505868	1.458892
Ikke fullført	2.180454	.9034443	2.41	0.016	.4084528	3.952455
godrad_ny	-.3907445	.2941614	-1.33	0.184	-.9677079	.1862188
innv_dummy1	-1.578214	.7712012	-2.05	0.041	-3.090835	-.0655922
innv_dummy2	-.3597327	.9906783	-0.36	0.717	-2.302833	1.583368
egenvurd_ny	2.134672	.3708117	5.76	0.000	1.407368	2.861976
laert_1ny	-.0039692	.2865075	-0.01	0.989	-.5659204	.557982
laert_9ny	1.323563	.3410105	3.88	0.000	.6547101	1.992415
laert_10ny	.1712117	.2761049	0.62	0.535	-.370336	.7127594
laert_8ny	.4669385	.257284	1.81	0.070	-.0376941	.9715711
imp_indexs	.0869146	.012923	6.73	0.000	.0615676	.1122617
f1	2.027272	.3620647	5.60	0.000	1.317124	2.73742
c9	1.185979	.2531956	4.68	0.000	.6893648	1.682592
_cons	-2.288746	8.607253	-0.27	0.790	-19.17087	14.59338

³ Variabeldefinisjoner: **Planleggingsindeks**, kontinuerlig variabel (0-100), 0=planlegger sjeldent/aldri, 100=planlegger mye/hele tiden. **Kjønn**, dikotom variabel, 1=mann, 2= kvinne, **Alder**, kategorisk variabel, 18=18 år, 19=19 år, 20= 20 år, **Trinn_alle**, kategorisk variabel, 1=fullført vgs, 2=går på vgs nå, 3= ikke fullført, 1 (fullført vgs) er satt som referansekategori, **godrad_ny**, kontinuerlig variabel: «Hvordan vil du beskrive den økonomiske situasjonen til din familie», 1-5 hvor 1=»svært dårlig råd hele tiden» og 5= «Svært god råd hele tiden», **innv_dummy1**, dikotom variabel, 0=begge foreldre født i Norge, 1= én forelder født i utlandet, **innv_dummy2**, dikotom variabel, 0=begge foreldre født i Norge, 1= begge foreldre født i utlandet, **egenvurd_ny**, «kontinuerlig variabel: «Hvor god vil du si at din kunnskap om privatøkonomi er?», 1-5, 1= «Svært dårlig kunnskap», 5= «Svært god kunnskap», **laert_1ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye vil du si at du har lært om privatøkonomi fra foreldre/andre familiemedlemmer?», 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_9ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra egen erfaring?», 1-5, 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_10ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra venner?», 1-5, 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_8ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra skolen?», 1-5, 1= «Svært lite», 5= «Svært mye», **imp_indexs**, kontinuerlig variabel, 0-100, 0= «Svært/veldig impulsiv, 100= «Lite/ikke impulsiv», **f1**, kontinuerlig variabel: «jeg tenker langsiktig», 1-5, 1= «passer svært dårlig», 5= «passer svært bra», **c9**, kontinuerlig variabel: «det er mer tilfredsstillende å bruke enn å spare penger», 1-5, 1= «helt enig», 5= «helt uenig».

Vedlegg 6 Sparing

4. OLS. Vektet. Ungdom 18-20 år. Norge 2025. N=1688

```
. reg laan_indexs kjonn alder ib1.trinn_alle godrad_ny innv_dummy1 innv_dummy2 egenvurd_ny laert_1ny laert_9ny laert_10ny la
> ert_8ny planlegging_indexs imp_indexs f1 c9 [aweight=weight]
(sum of wgt is 1,687.7145887478)
```

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	1,688
Model	46512.8117	16	2907.05073	F(16, 1671)	=	22.70
Residual	213979.425	1,671	128.054713	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.1786
				Adj R-squared	=	0.1707
Total	260492.237	1,687	154.411522	Root MSE	=	11.316

laan_indexs	Coefficient	Std. err.	t	P> t	[95% conf. interval]
kjonn	-.1469823	.5732976	-0.26	0.798	-1.271439 .977475
alder	-.4576638	.4396949	-1.04	0.298	-1.320075 .4047471
trinn_alle					
Går nå	-.3909848	.761738	-0.51	0.608	-1.885046 1.103076
Ikke fullført	-3.68109	.9121474	-4.04	0.000	-5.470162 -1.892018
godrad_ny	.7701899	.2966355	2.60	0.010	.1883735 1.352006
innv_dummy1	5.884328	.7782505	7.56	0.000	4.35788 7.410777
innv_dummy2	4.189373	.9985234	4.20	0.000	2.230884 6.147861
egenvurd_ny	.0986447	.3774191	0.26	0.794	-.6416193 .8389087
laert_1ny	.6308795	.288765	2.18	0.029	.0645003 1.197259
laert_9ny	.1479883	.3452423	0.43	0.668	-.5291646 .8251412
laert_10ny	-.705168	.2783124	-2.53	0.011	-1.251046 -.1592903
laert_8ny	.1227777	.2595664	0.47	0.636	-.3863319 .6318874
planlegging_indexs	.0234134	.0246485	0.95	0.342	-.0249318 .0717585
imp_indexs	.1067829	.0131999	8.09	0.000	.0808929 .1326729
f1	1.093576	.3683228	2.97	0.003	.3711532 1.815999
c9	1.070835	.2568594	4.17	0.000	.5670348 1.574635
_cons	77.86107	8.675255	8.98	0.000	60.84556 94.87658

⁴ Variabeldefinisjoner: **Låneindeks**, kontinuerlig variabel (0-100), 0= låner mye/hele tiden, 100= låner sjeldent/aldri. **Kjønn**, dikotom variabel, 1=mann, 2= kvinne, **Alder**, kategorisk variabel, 18=18 år, 19=19 år, 20= 20 år, **Trinn_alle**, kategorisk variabel, 1=fullført vgs, 2=går på vgs nå, 3= ikke fullført, 1 (fullført vgs) er satt som referansekategori, **godrad_ny**, kontinuerlig variabel: «Hvordan vil du beskrive den økonomiske situasjonen til din familie», 1-5 hvor 1=»svært dårlig råd hele tiden» og 5= «Svært god råd hele tiden», **innv_dummy1**, dikotom variabel, 0=begge foreldre født i Norge, 1= én forelder født i utlandet, **innv_dummy2**, dikotom variabel, 0=begge foreldre født i Norge, 1= begge foreldre født i utlandet, **egenvurd_ny**, «kontinuerlig variabel: «Hvor god vil du si at din kunnskap om privatøkonomi er?», 1-5, 1= «Svært dårlig kunnskap», 5= «Svært god kunnskap», **laert_1ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye vil du si at du har lært om privatøkonomi fra foreldre/andre familiemedlemmer?», 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_9ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra egen erfaring?», 1-5, 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_10ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra venner?», 1-5, 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_8ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra skolen?», 1-5, 1= «Svært lite», 5= «Svært mye», **Planleggingsindeks**, kontinuerlig variabel (0-100), 0=planlegger sjeldent/aldri, 100=planlegger mye/hele tiden, **imp_indexs**, kontinuerlig variabel, 0-100, 0= «Svært/veldig impulsiv, 100= «Lite/ikke impulsiv», **f1**, kontinuerlig variabel: «jeg tenker langsiktig», 1-5, 1= «passer svært dårlig», 5= «passer svært bra», **f15**, kontinuerlig variabel: «når jeg planlegger hvordan pengene mine skal brukes gjør jeg alt jeg kan for å følge planen», 1-5, 1= «passer svært dårlig», 5= «passer svært bra», **c9**, kontinuerlig variabel: «det er mer tilfredsstillende å bruke enn å spare penger», 1-5, 1= «helt enig», 5= «helt uenig».

Vedlegg 7 Forbruk

5. OLS. Vektet. Ungdom 18-20 år. Norge 2025. N=1688

```
. reg forbruk_indexes kjonn alder ib1.trinn_alle godrad_ny innv_dummy1 innv_dummy2 egenvurd_ny laert_1ny laert_9ny laert_10ny
> laert_8ny planlegging_indexes imp_indexes f1 c9 [aweight=weight]
(sum of wgt is 1,687.7145887478)
```

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	1,688
Model	346716.945	16	21669.8091	F(16, 1671)	=	105.34
Residual	343733.385	1,671	205.705198	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.5022
				Adj R-squared	=	0.4974
Total	690450.331	1,687	409.277019	Root MSE	=	14.342

forbruk_indexes	Coefficient	Std. err.	t	P> t	[95% conf. interval]
kjonn	-3.531349	.7266161	-4.86	0.000	-4.956522 -2.106175
alder	-.4016795	.5572837	-0.72	0.471	-1.494727 .6913681
trinn_alle					
Går nå	-.6088682	.9654515	-0.63	0.528	-2.50249 1.284754
Ikke fullført	-1.595053	1.156085	-1.38	0.168	-3.862581 .6724754
godrad_ny	.3867936	.3759655	1.03	0.304	-.3506194 1.124207
innv_dummy1	1.144585	.98638	1.16	0.246	-.7900858 3.079256
innv_dummy2	.056592	1.265561	0.04	0.964	-2.42566 2.538844
egenvurd_ny	1.650965	.4783532	3.45	0.001	.71273 2.589199
laert_1ny	-.092923	.3659901	-0.25	0.800	-.8107704 .6249244
laert_9ny	-1.731219	.4375713	-3.96	0.000	-2.589464 -.8729732
laert_10ny	-.223136	.3527422	-0.63	0.527	-.9149991 .4687272
laert_8ny	.1503158	.3289829	0.46	0.648	-.4949463 .7955779
planlegging_indexes	.2372582	.0312403	7.59	0.000	.175984 .2985325
imp_indexes	.2735388	.0167299	16.35	0.000	.240725 .3063526
f1	3.53248	.4668244	7.57	0.000	2.616857 4.448102
c9	5.954842	.325552	18.29	0.000	5.316309 6.593375
_cons	17.143	10.9953	1.56	0.119	-4.423017 38.70901

⁵ Variabeldefinisjoner: **Forbruksindeks**, kontinuerlig variabel (0-100), 0= forbruker over evne mye/hele tiden, 100= forbruker over evne sjeldent/aldri. **Kjønn**, dikotom variabel, 1=mann, 2= kvinne, **Alder**, kategorisk variabel, 18=18 år, 19=19 år, 20= 20 år, **Trinn_alle**, kategorisk variabel, 1=fullført vgs, 2=går på vgs nå, 3= ikke fullført, 1 (fullført vgs) er satt som referansekategori, **godrad_ny**, kontinuerlig variabel: «Hvordan vil du beskrive den økonomiske situasjonen til din familie?», 1-5 hvor 1=«svært dårlig råd hele tiden» og 5= «Svært god råd hele tiden», **inv_dummy1**, dikotom variabel, 0=begge foreldre født i Norge, 1= én forelder født i utlandet, **inv_dummy2**, dikotom variabel, 0=begge foreldre født i Norge, 1= begge foreldre født i utlandet, **egenvurd_ny**, «kontinuerlig variabel: «Hvor god vil du si at din kunnskap om privatøkonomi er?», 1-5, 1= «Svært dårlig kunnskap», 5= «Svært god kunnskap», **laert_1ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye vil du si at du har lært om privatøkonomi fra foreldre/andre familiemedlemmer?», 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_9ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra egen erfaring?», 1-5, 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_10ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra venner?», 1-5, 1= «svært lite», 5= «svært mye», **laert_8ny**, kontinuerlig variabel: «Hvor mye har du lært om privatøkonomi fra skolen?», 1-5, 1= «Svært lite», 5= «Svært mye», **Planleggingsindeks**, kontinuerlig variabel (0-100), 0=planlegger sjeldent/aldri, 100=planlegger mye/hele tiden, **imp_indexes**, kontinuerlig variabel, 0-100, 0= «Svært/veldig impulsiv, 100= «Lite/ikke impulsiv», **f1**, kontinuerlig variabel: «jeg tenker langsiktig», 1-5, 1= «passer svært dårlig», 5= «passer svært bra», **f15**, kontinuerlig variabel: «når jeg planlegger hvordan pengene mine skal brukes gjør jeg alt jeg kan for å følge planen», 1-5, 1= «passer svært dårlig», 5= «passer svært bra», **c9**, kontinuerlig variabel: «det er mer tilfredsstillende å bruke enn å spare penger», 1-5, 1= «helt enig», 5= «helt uenig».

Vedlegg 8 Logistisk regresjon for økonomisk trygghet

Odds ratio. Vektet. Ungdom 18-20 år. N=2221 (2024), N=1969 (2025)

	Økonomisk utrygghet (2024)	Økonomisk utrygghet (2025)
Egenvurdert kunnskap	0.86	0.80
Familiens økonomi	0.63***	0.68*
Økonomisk dugelighet		
Planlegging	0.99	1.02**
Sparing	0.98***	0.98***
Forbruk	0.98***	0.96***
Innvandrerbakgrunn (ref=Begge foreldre født i Norge)		
En av foreldrene fra utland	0.88	0.91
Begge foreldre fra utlandet	01.jan	jan.00
Kjønn	.81	.67**
Alder	1,18	1.44***
Konstantledd	.16	.003
N	1922	1715
Pseudo R ²	7,61 %	13,29 %

Forbruksforskningsinstituttet SIFO har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge. Instituttet utvikler ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder:

- Bærekraftig forbruksutvikling
- Klær
- Markedsbasert velferd
- Mat, matkultur og ernæring
- Teknologi og digitalisering

Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet
ISBN 978-82-7063-584-9
www.oslomet.no/om/sifo